

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis,
SEC(2009) 712/2

2010 M. GRUODŽIO MĖN. VERSIJA

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

pridedamas prie

**KOMISIJOS KOMUNIKATO
EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ
REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI**

dėl

Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategijos

VEIKSMŲ PLANAS

{COM(2009) 248}

{SEC(2009) 702}

{SEC(2009) 703}

2010 M. GRUODŽIO MĖN. VERSIJA

Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija

Integruota sistema, kuria naudodamosi Europos Sąjunga ir valstybės narės galės nustatyti savo poreikius ir, koordinuodamos atitinkamas politikos kryptis, rasti jiems reikiamų išteklių. Taip bus užtikrinta tvari Baltijos jūros regiono aplinka ir optimali ekonomikos ir visuomenės raida.

VEIKSMŲ PLANAS

ĮVADAS

„ES Baltijos jūros regiono strategija“ aprašyta trijuose dokumentuose: 1) Europos Komisijos komunikate Tarybai ir Europos Parlamentui, 2) prie šio komunikato pridėtame veiksmų plane, kuris buvo tuo pačiu metu pateiktas Tarybai ir Europos Parlamentui, ir 3) Europos Komisijos tarnybų darbiniam dokumente, kuriame išdėstytos strategijos bendrosios aplinkybės, požiūris ir turinys.

Šiame veiksmų plane pateikiamos prioritetinės sritys, nustatytos rengiant Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategiją¹. Atsižvelgiant į regiono ir jo aplinkos pokyčius, planas gali būti reguliariai atnaujinamas pagal prioritetinių sričių koordinatorių, valstybių narių ir Europos Komisijos susitarimą. Šią 2010 m. gruodžio mėn. atnaujintą veiksmų plano versiją Komisija paskelbė 2009 m. birželio mėn.

Nors ši strategija yra Europos Sąjungos strategija, akivaizdu, kad daugelį problemų įmanoma išspręsti tik konstruktyviai bendradarbiaujant su regiono partneriais, visų pirma Rusija. Tačiau strategijoje neįmanoma nurodyti trečiosioms šalims, kokių veiksmų imtis – vietoj to joje aprašytos rekomenduojamos bendradarbiavimo sritys ir pasiūlyti forumai, kuriuose turėtų vykti ši diskusija ir bendradarbiavimo veikla. Kaip pažymėta Europos Vadovų Tarybos išvadose, šie išoriniai strategijos aspektai grindžiami Šiaurės dimensija – bendra ES, Rusijos, Norvegijos ir Islandijos politika. Yra ir kitų forumų, kurie bus naudingi šioje srityje, pavyzdžiui, ES ir Rusijos bendrosios erdvės². Bendradarbiavimas su kitomis tarptautinėmis organizacijomis (pavyzdžiui, Baltijos jūros valstybių taryba (BJVT), Šiaurės ministrų taryba arba Helsinkio komisija (HELCOM)) neprieštaraus atitinkamiems jų sprendimų priėmimo mechanizms.

Veiksmų planą sudaro 15 *prioritetinių sričių* – pagrindinių sričių, kuriose įgyvendinant ES Baltijos jūros regiono strategiją galima padėti pagerinti esamą padėtį (išspręsti didžiausias problemas arba išnaudoti svarbiausias galimybes). Kiekvienos prioritetinės srities koordinavimą paprastai reikėtų patikėti tai valstybei narei, kuri, ją įgyvendindama ir palaikydama glaudžius ryšius su Komisija, bendradarbiautų su visomis susijusiomis suinteresuotosiomis šalimis, visų pirma kitomis valstybėmis narėmis, bet taip pat regioninėmis ir vietos valdžios institucijomis, tarpvyriausybėmis ir nevyriausybėmis organizacijomis. Taip pat bus užtikrintas derėjimas su integruota jūrų politika.

Prioritetinės sritys suskirstytos pagal keturis teminius „ramsčius“, taip pat yra viena horizontalioji sritis. Tačiau svarbu suprasti, kad šiuo skirstymu siekiama tik palengvinti analizę. Kiekvienas ramstis iš tiesų yra susijęs su labai plačiu politikos spektru ir darys poveikį kitiems ramsčiams, tad jie yra tarpusavyje susieti ir vienas nuo kito priklausomi. Kiekvienos prioritetinės srities pradžioje pateiktas *problemos aprašymas*, kuriame suteikta bendros informacijos atitinkama tema. Toliau nurodytos *probleminės sritys (pagrindinės problemos)* ir aprašyta *veiksmo papildoma nauda Baltijos jūros regionui*.

---

¹ 2007 m. gruodžio 14 d. Europos Vadovų Tarybos išvadų 59 punktą: „Nepažeisdama integruotos jūrų politikos nuostatų, Europos Vadovų Taryba ragina Komisiją ne vėliau kaip 2009 m. birželio mėn. pateikti ES Baltijos jūros regiono strategiją. Ši strategija, be kita ko, turėtų padėti išspręsti svarbias su Baltijos jūra susijusias aplinkos problemas. Baltijos jūros regiono bendradarbiavimo išoriniai aspektai grindžiami Šiaurės dimensijos strategija“.

² Bendrų ES ir Rusijos gairių rinkinys. Yra 4 bendrosios erdvės: Bendra ekonominė erdvė, Bendra laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė, Bendra išorės saugumo erdvė ir Bendra mokslinių tyrimų ir švietimo, įskaitant kultūrinius aspektus, erdvė.

Prioritetinės sritys įgyvendinamos konkrečiais *veiksmiais*, kurie paaiškinti šiame dokumente. Kai kurie veiksmai yra **strategiškai svarbūs** Baltijos jūros regionui, nes jais siekiama išspręsti konkrečias šio regiono teritorijoms, piliečiams ir įmonėms svarbias problemas. Kiti veiksmai yra **bendri** – juos vykdant remiamasi geresnio bendradarbiavimo valstybių narių ir suinteresuotųjų šalių pasirinktose srityse teikiamais pranašumais. Kai kada, norint imtis veiksmų, gali reikėti keisti Baltijos jūros regiono valstybių narių politiką arba (retai) nacionalinės teisės aktus. Kitais atvejais veiksmus reikės finansuoti privačiomis arba viešosiomis (ES, valstybių, regionų arba vietos lygmens) lėšomis. Visus šiuos veiksmus reikėtų laikyti neprieštaraujančiais išimtinai Bendrijos kompetencijai.

Taip pat pateikiama *pagrindinių projektų*, t. y. labai svarbių projektų **pavyzdžių**. Pagrindinis tokio projekto įgyvendinimo partneris turėtų būti už jį atsakingas, taip pat turėtų būti nustatytas įgyvendinimo terminas. Kai kurie pagrindiniai projektai, vadinami „skubiais projektais“, gali būti gana sparčiai pradėti ir įgyvendinami.

Kai kuriais atvejais veiksmų plane išsamiai aprašytais veiksmiais siekiama išskirti prioritetines veiklos sritis, kurios jau yra nustatytos arba net įgyvendinamos ES sistemoje ar kitose tarptautinėse sistemose, tačiau, norint jas sėkmingai įgyvendinti, reikia papildomai koordinuoti veiklą Baltijos jūros regione ir parengti nuoseklias finansavimo strategijas. Ši strategija suteikė išskirtinę progą tai padaryti. Sustiprintas pastangas įgyvendinti veiksmų planą reikėtų glaudžiai derinti su bet kokiais susijusiais naujais pokyčiais (ypač naujomis taisyklėmis), taip pat ES lygmens, siekiant užtikrinti nuoseklumą ir veiksmingumą.

Tebesitęsianti ekonomikos krizė daro poveikį kiekvienoje šio veiksmų plano dalyje aprašytiems veiksmams ir pagrindiniams projektams. Ji lemia mažiau palankias sąlygas investicijoms tiek viešuosiuose sektoriuose, tiek visame privačiame versle. Todėl dar svarbiau, kad ES Baltijos jūros regiono strategija regiono partneriams suteiktų labiau ilgalaikę perspektyvą – pripažįstama, kad krizei pasibaigus naujos galimybės ir inovacijos bus naudingiausios tiems regionams, kurie bus geriausiai pasirengę jomis pasinaudoti.

Europos Komisija mano, kad pasiūlyti veiksmai yra svarbūs, ir siūlo pasinaudoti krize kaip proga iš naujo apsvarstyti valstybių narių prioritetus. Visų pirma ji yra tinkamas metas daugiau dėmesio skirti piliečių gyvenimo kokybei, kuriai būtina tvari aplinka. Be to, krizė gali pakeisti įmonių požiūrį – jos gali nuspręsti pasinaudoti verslo galimybėmis, kurių ateityje turės vadinamosios „žaliosios įmonės“. Siūlomus veiksmus taip pat galima įtraukti į bet kokius nacionalinius ekonomikos atkūrimo priemonių rinkinius, nes juos vykdant tikriausiai būtų sukurta darbo vietų įgyvendinimo etape (pavyzdžiui, transporto ir energetikos infrastruktūrose) ir vėliau regionui tapus labiau prieinamu ir patrauklesniu ekonomika labiau augtų.

Turinys

Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija	2
ĮVADAS	3
PAVERSTI BALTIJOS JŪROS REGIONĄ EKOLOGIŠKAI TVARIA VIETA.....	7
1. <i>Iki priimtino lygio sumažinti maistinių medžiagų patekimą į jūrą. ....</i>	<i>10</i>
2. <i>Išsaugoti natūralias gamtines zonas ir biologinę įvairovę, įskaitant žvejybos išteklius. ....</i>	<i>13</i>
3. <i>Mažinti pavojingų cheminių medžiagų naudojimą ir poveikį.....</i>	<i>16</i>
4. <i>Tapti pavyzdiniu ekologiškai švarios laivybos regionu .....</i>	<i>19</i>
5. <i>Mažinti klimato kaitą ir prisitaikyti prie jos .....</i>	<i>22</i>
Paversti Baltijos jūros regioną klestinčia VIETA.....	25
6. <i>Baltijos jūros regione pašalinti vidaus rinkos kliūtis, pagerinti bendradarbiavimą muitų ir mokesčių srityje.....</i>	<i>27</i>
7. <i>Visapusiškai išnaudoti regiono mokslinių tyrimų ir inovacijos potencialą.....</i>	<i>33</i>
8. <i>Įgyvendinti iniciatyvą „Small Business Act“: skatinti verslumą, stiprinti mažąsias ir vidutines įmones ir veiksmingiau naudoti žmogiškuosius išteklius.....</i>	<i>37</i>
9. <i>Stiprinti tvarų žemės ūkį, miškininkystę ir žuvininkystę.....</i>	<i>42</i>
PAVERSTI BALTIJOS JŪROS REGIONĄ PRIEINAMA IR PATRAUKLIA VIETA..	47
10. <i>Gerinti energijos rinkų pasiekiamumą, efektyvumą ir saugumą .....</i>	<i>50</i>
11. <i>Gerinti vidaus ir išorės transporto jungtis.....</i>	<i>53</i>
12. <i>Išsaugoti ir didinti Baltijos jūros regiono patrauklumą, ypač švietimo ir jaunimo, turizmo, kultūros ir sveikatos srityse .....</i>	<i>57</i>
PAVERSTI BALTIJOS JŪROS REGIONĄ SaUGIA IR APSAUGOTA VIETA	63
13. <i>Tapti pavyzdiniu jūrų saugumo ir apsaugos regionu .....</i>	<i>65</i>
14. <i>Stiprinti reagavimą į nelaimingus atsitikimus jūroje, siekti apsisaugoti nepaprastosios padėties atvejais.....</i>	<i>69</i>
15. <i>Mažinti tarpvalstybinio nusikalstamumo mastą ir jo daromą žalą.....</i>	<i>71</i>
HORIZONTALIEJI VEIKSMAI	73
▪ <i>„Turimas lėšas ir politikos kryptis derinti su ES Baltijos jūros regiono strategijos prioritetais ir veiksmis“</i>	
▪ <i>„Bendradarbiauti perkeliant ES direktyvas į nacionalinę teisę“</i>	
▪ <i>„Baltijos jūros regione kurti integruotas jūros valdymo struktūras“</i>	
▪ <i>„Jūrų strategijos pagrindų direktyvos įgyvendinimą paversti bandomuoju projektu“</i>	
▪ <i>„Visas Baltijos jūros pakrantės valstybes nares skatinti naudotis jūrų erdvės planavimu ir suformuluoti bendrą požiūrį į tarpvalstybinį bendradarbiavimą“</i>	
▪ <i>„Pradėti ir užbaigti sausumos panaudojimo erdvės planavimą“</i>	
▪ <i>„Sustiprinti valdymą įvairiais lygmenimis, pagal vietos specifiką pritaikytą erdvės planavimą ir tvarų vystymą“</i>	
▪ <i>„Remiantis sėkmingais bandomaisiais ir parodomaisiais projektais, pradėti visapusiškus veiksmus“</i>	
▪ <i>„Politinius sprendimus pagrįsti moksliniais tyrimais“</i>	
▪ <i>„Kaimo vietovėse užtikrinti spartųjį plačiajuostį interneto ryšį“</i>	
▪ <i>„Apibrėžti ir įgyvendinti Europos jūrų stebėjimo duomenų tinklo (EMODNET) Baltijos jūros baseino komponentą ir pagerinti socialinius-ekonominius duomenis“</i>	
▪ <i>„Stiprinti regiono tapatybę“</i>	

- *„Remti tvarų žvejybos plotų vystymąsi“*

PAVERSTI BALTIJOS JŪROS REGIONĄ EKOLOGIŠKAI TVARIA VIETA

Aplinkos apsauga yra prioritetinis tikslas, kadangi Baltijos jūros ekologinės ir aplinkos būklės blogėjimą būtina kuo skubiau sustabdyti. Rengiant ES Baltijos jūros regiono strategiją taip pat reikia spręsti sausumos teritorijų aplinkosaugos problemas, tačiau jūros aplinkai teikiama pirmenybė, kaip nurodyta 2007 m. Europos Vadovų Tarybos išvadose, kuriose pabrėžiama, kad įgyvendinant Baltijos jūros regiono strategiją reikia padėti spręsti svarbias su Baltijos jūra susijusias aplinkosaugos problemas. Jei pavyktų pasiekti šį tikslą, taip pat būtų galima visapusiškai išnaudoti jūros ekosistemos produktų ir funkcijų ekonominį potencialą, taigi pagerėtų regiono gyventojų gerovė ir sveikata; be to, šis siekis atitinka bendruosius integruotos jūrų politikos tikslus. Veiksmų plane pateikiama Baltijos jūros regiono valstybių aplinkos tarpusavio priklausomybės, ypač susijusios su Baltijos jūros tarša, koncepcija.

Baltijos jūros veiksmų planas (angl. BSAP), kurį priėmė Helsinkio komisija (HELCOM) visų devynių Baltijos jūros regiono valstybių (8 ES valstybių narių ir Rusijos) ir Europos bendrijos ministrų 2007 m. susitikime, yra ambicinga programa, pagal kurią siekiama iki 2021 m. atkurti gerą Baltijos jūros aplinkos ekologinę būklę. Baltijos jūros veiksmų plane minimos visos didžiausios Baltijos jūros aplinkos apsaugos problemos. Šių plataus užmojo priemonių pagrindas – visapusiškas ir ilgalaikis HELCOM narių bendradarbiavimas. Baltijos jūros veiksmų planas yra glaudžiai susietas su visuotinėmis teisėkūros sistemomis, o ES valstybėms narėms jis taip pat padės įgyvendinti pagrindines ES direktyvas³. Taikant suderintas HELCOM priemones, taip pat būtina prireikus imtis griežtesnių priemonių, atsižvelgiant į konkrečius Baltijos jūros poreikius. Todėl įgyvendinant Europos Baltijos jūros regiono strategiją HELCOM atliks svarbų vaidmenį.

Valstybės narės šiuo metu rengia nacionalinius įgyvendinimo planus, tačiau pažangą stabdo tai, kad nėra privalomų išipareigojimų, o kai kada – prieštaringas valstybių ministerijų požiūris. Kalbant apie visus konkrečius toliau aprašytus su HELCOM susijusius veiksmus, svarbu pažymėti, kad Baltijos jūros veiksmų plano įgyvendinimo veiksmingumas apskritai priklauso nuo to, ar jį įgyvendinant dalyvaus visos HELCOM šalys, ir yra glaudžiai susijęs su ES politikos kryptių įgyvendinimu ir tobulinimu.

Be to, yra ir kitų vietos sąlygų, galinčių padėti įgyvendinti jūros aplinkos būklę gerinančias priemones Baltijos jūros regione. Tarptautinė jūrų organizacija (IMO) 2005 m. paskelbė Baltijos jūrą ypač pažeidžiamu jūros regionu (angl. *Particularly Sensitive Sea Area*, PSSA), jis taip pat paskelbtas SOx išskyrimo kontrolės rajonu (angl. SECA), ir tai turėtų labai padėti rengti bendradarbiavimu grindžiamas ir veiksmingas priemones, didinančias jūrinės veiklos, kaip antai laivybos, kuri tebėra pagrindinė regiono ekonomikos klestėjimo prielaida, tausumą.

Pagal Europos Sąjungos veikimo sutarties 185 straipsnį (buvęs Europos bendrijos steigimo sutarties 169 straipsnis), kuriame numatomas Europos Sąjungos dalyvavimas kelių valstybių narių vykdomose mokslinių tyrimų ir plėtros programose, bus įgyvendinama programa

---

³ Visų pirma Jūrų strategijos pagrindų direktyvą (Direktyva 2008/56/EB, OL L 164, 2008 6 25, p. 19) ir Vandens pagrindų direktyvą (Direktyva 2000/60/EB, OL L 327, 2000 12 22, p. 1, su pakeitimais).

„BONUS“ – Jungtinė Baltijos jūros mokslinių tyrimų ir plėtros programa⁴. Pagal šią programą, kuri yra paremta ankstesnių programų „BONUS ERA-Net“ ir „BONUS-ERA-Net Plus“ iniciatyvų (2003–2010 m.) pasiekimais, visos 8 Baltijos jūros valstybės narės kartu vykdys mokslinius tyrimus, siekdamos pagerinti Baltijos jūros regiono aplinkos apsaugos mokslinių tyrimų programų sudarymo veiksmingumą ir efektyvumą. Pagal programą „BONUS“ įgyvendinant politika grindžiamą ir visapusiškai integruotą bendrą mokslinių tyrimų programą, pagrįstą plataus masto konsultacijomis su suinteresuotosiomis šalimis, bus gauti konkretūs moksliniai rezultatai, kurie leis įgyvendinti Baltijos jūros aplinkos problemų ekosisteminį valdymą ir kartu bus prisidėta prie Europos mokslinių tyrimų erdvės kūrimo ir formavimo Baltijos jūros regione.

Be to, daug bendrų veiksmų ir projektų su Rusija įgyvendinama remiantis Šiaurės dimensijos aplinkosaugos partneryste. Ši priemonė, pagal kurią įgyvendinami įvairūs vandens, nuotekų, kietųjų atliekų ir energijos vartojimo efektyvumo sričių projektai, iš tiesų padeda gerinti aplinkos būklę, taip pat žmonių gyvenimą ir gerovę teritorijoje, plytinčioje nuo Baltijos jūros iki Barenco jūros Europos Arkties regiono.

Finansavimo pavyzdžiai

2007–2013 m. laikotarpiu suplanuotos šios išlaidos iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) ir Sanglaudos fondo lėšų, skirtų konvergencijai ir konkurencingumui, taip pat užimtumo programoms Baltijos jūros regione, susijusios su aplinkosauga:

Nuotekų valymui	3,1 mlrd. EUR
Švariam miestų transportui	2,3 mlrd. EUR
Buitinėms ir pramonės atliekoms	1,6 mlrd. EUR
Vandens tiekimui	1,2 mlrd. EUR
Kita ⁵	1,6 mlrd. EUR
Iš viso	9,8 mlrd. EUR

Svarbūs projektai taip pat finansuojami pagal kitas ES Bendrijos programas (ypač Septintąją mokslinių tyrimų bendrąją programą, programą LIFE, Europos teritorinio bendradarbiavimo programas (iš Europos regioninės plėtros fondo), Europos kaimynystės ir partnerystės priemonės Tarpvalstybinio bendradarbiavimo programas (EKPP TBP), iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP), Europos žuvininkystės fondo (EŽF; visų pirma vandens išteklių apsauga, kuriai skirta 0,2 mlrd. EUR ES lėšų suma) ir pagal Konkurencingumo ir inovacijų programą), taip pat pagal nacionalinę, regioninę ir vietos lygmens politiką. Be to, Europos investicijų bankas (EIB) jau teikia paskolas ir (arba) bendrai finansuoja daugybę projektų, taip pat galėtų papildomai prisidėti prie daugelio pagrindinių projektų veiklos.

Projektų pavyzdžiai (įgyvendinami ir planuojami projektai, bendros išlaidų sumos)⁶

- Latvija:
  - Įgyvendinami projektai: antrasis Liepojos vandens paslaugų sistemos plėtros etapas (bendra išlaidų suma – 32 mln. EUR), numatytas užbaigti iki 2010 m.; antrasis Daugpilio

---

⁴ Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 862/2010/ES dėl Sąjungos dalyvavimo kelių valstybių narių įgyvendinamoje Jungtinėje Baltijos jūros mokslinių tyrimų ir plėtros programoje (BONUS) (OL L 256).

⁵ Įskaitant oro kokybę, biologinės įvairovės skatinimą ir rizikos prevenciją.

⁶ Kai kuriems iš šių projektų įgyvendinti taip pat skirta Europos investicijų banko (EIB) bendroji paskola.

vandens paslaugų sistemos plėtros etapas (bendra išlaidų suma – 25 mln. EUR), numatytas užbaigti iki 2010 m.

- Būsimas projektas: Liepojos Karostos kanalo valymo projektas (įvertinta bendra išlaidų suma – 23 mln. EUR).
- Estija: Narvos miesto vandentiekio ir kanalizacijos tinklų atnaujinimo projektas (bendra išlaidų suma – 28 mln. EUR).
- Lietuva: Nemuno vidurupio baseino projekto pirmasis paketas, bendrai finansuojamas iš Sanglaudos fondo lėšų (2000–2006 m.), bendra išlaidų suma – 64 mln. EUR, kuriam skirtas Sanglaudos fondo 51 mln. EUR įnašas ir kuri numatoma užbaigti iki 2010 m. pabaigos.
- Lenkija: Didžiausių nuotekų valymo įrenginių projektai, šiuo metu įgyvendinami, be kita ko, Varšuvoje (585 mln. EUR), Ščecine (282 mln. EUR), Vroclave (158 mln. EUR), Poznanėje (104 mln. EUR), Gdanske (121 mln. EUR), Krokuvoje (121 mln. EUR) ir Bydgoščiuje (201 mln. EUR). Šios bendros išlaidų sumos buvo įvertintos tvirtinant projektus.
- Europos Parlamento finansuojamas projektas, kuriuo siekiama apsaugoti Baltijos jūrą nuo grėsmių iš sausumos, mažinant žemės ūkyje naudojamų maistinių medžiagų patekimą į vandenį ir pavojingų atliekų keliamą riziką (2009 m. iš Europos Parlamento biudžeto skirta 3,5 mln. EUR).
- 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu didelė EŽF veiklos programos lėšų dalis, siekiant geriau derinti žvejybos pajėgumus su ištekliais, bus skirta galutiniam žvejybos laivų eksploatavimo nutraukimui.
- EIB teikia paskolas ir bendrai finansuoja daugybę projektų, taip pat galėtų papildomai prisidėti prie daugelio pagrindinių projektų veiklos.

Ramstis „Paversti Baltijos jūros regioną ekologiškai tvaria vieta“ apima šias prioritetines sritis:

1. Iki priimtino lygio sumažinti maistinių medžiagų patekimą į jūrą.
2. Išsaugoti natūralias gamtines zonas ir biologinę įvairovę, įskaitant žvejybos išteklius.
3. Mažinti pavojingų cheminių medžiagų naudojimą ir poveikį.
4. Tapti pavyzdiniu ekologiškai švarios laivybos regionu.
5. Mažinti klimato kaitą ir prisitaikyti prie jos.

1. Iki priimtino lygio sumažinti maistinių medžiagų patekimą į jūrą.	Koordinatorės: Lenkija ir Suomija
--	---

Problemos aprašymas:

Eutrofikacija⁷ yra didelė Baltijos jūros (ir Baltijos jūros regiono ežerų) problema. Ją sukelia per dideli maistinių medžiagų (azoto ir fosforo) kiekiai, patenkantys į vandenį daugiausia su nepakankamai išvalytomis nuotekomis, dėl žemės ūkio veiklos, taip pat dėl kelių ir jūrų eismo ir degimo procesų išlakų.

Probleminė sritis (pagrindinės problemos):

Į Baltijos jūrą patenkantis azoto ir fosforo kiekis per praėjusį šimtmetį kelis kartus padidėjo. Eutrofikacijos daroma žala ypač didelė Baltijos jūros pietinėje ir rytinėje dalyse. Vykstant eutrofikacijai, be kita ko, sumažėja deguonies, padaugėja siūlinių dumblių, vasarą intensyviau žydi melsvabakterės (žaliadumbliai) ir paveikiami dugniniai organizmai.

Papildoma nauda Baltijos jūros regionui:

Baltija yra sekli ir pusiau uždara jūra, kurios vandens apykaita lėta, tad bet kokios į ją patekusios maistinės medžiagos ilgą laiką daro poveikį visai jūrai. Todėl ši problema svarbi visoms Baltijos jūros baseino šalims, ir nė viena valstybė narė ar regionas negali jos išspręsti vien savo jėgomis.

Veiksmai:

Strateginiai veiksmai

- **„Igyvendinti maistinių medžiagų kiekio mažinimo priemonės“.** Visapusiškai įgyvendinant pagrindines eutrofikacijai skirtas direktyvas, šie veiksmai taip pat yra įtraukti į HELCOM Baltijos jūros veiksmų planą⁸. Šis dokumentas, kurio atskiras skyrius skirtas eutrofikacijai, 2009 m. kovo mėn. buvo papildytas teminėmis Baltijos jūros eutrofikacijos ataskaitomis⁹.
- **„Remti žemės ūkyje naudojamų maistinių medžiagų išplovimo mažinimo ir eutrofikacijos problemos sprendimo priemonės ir praktikas“.** Tikslas – užtikrinti aukštų aplinkosaugos standartų taikymą, ypatingą dėmesį skiriant maistinių medžiagų nuotėkio mažinimui. Norint pasiekti šį tikslą, visapusiškai įgyvendinant Nitratų ir Vandens pagrindų direktyvas ir vykdant naująjį kompleksinio paramos susiejimo reikalavimą pagal bendrą žemės ūkio

⁷ Eutrofikacija šiame dokumente reiškia vandens praturtinimą maistinėmis medžiagomis, ypač azoto ir (arba) fosforo junginiais, kurios skatina dumblių ir aukštesniųjų augmenijos formų augimą, nepageidaujamai sutrikdanti vandens organizmų pusiausvyrą ir turinti įtakos tokio vandens kokybei.

⁸ Dėl kurio 2007 m. lapkričio mėn. susitarė Švedija, Suomija, Estija, Latvija, Lietuva, Lenkija, Vokietija, Danija, Rusija ir Europos Komisija.

⁹ „Baltijos jūros eutrofikacija: maistinių medžiagų gausėjimo Baltijos jūros regione poveikio integruotas teminis vertinimas“ (*Eutrophication in the Baltic Sea - An integrated thematic assessment of the effects of nutrient enrichment of the Baltic Sea Region*). Santrauka (BSEP Nr. 115A ir 115B) paskelbta internete (www.helcom.fi).

politiką ne vėliau kaip iki 2012 m. sausio 1 d. išilgai vandentakių įrengti apsaugines juostas, taip pat būtų galima papildomomis kaimo plėtros priemonėmis, pavyzdžiui, kiek įmanoma padidinti trąšų naudojimo veiksmingumą arba atgauti panaudotas maistines medžiagas. Norint remti šį procesą, svarbu visame jūros baseine nustatyti visus intensyviai naudojamos žemės ūkio paskirties žemės sklypus ir pirmiausia imtis priemonių šiose teritorijose. Jei to nepakaktų, būtų galima apsvarstyti, kokių papildomų priemonių reikėtų imtis pagal aplinkos arba žemės ūkio politiką.

- **„Siekiant gauti kuo daugiau naudos Baltijos jūros aplinkai, visapusiškai įgyvendinti Vandens pagrindų direktyvą¹⁰“.** Valstybės narės iki 2015 m. turi imtis priemonių gerai visų vandens telkinių, įskaitant pakrančių vandenį, ekologinei būklei atkurti. Visapusiškai įgyvendinant Vandens pagrindų direktyvą (taip pat teikiant ataskaitas) kartu su Nitratų ir Miesto nuotekų valymo direktyvomis, taip pat pagerės aplinkos būklė atviroje jūroje, ir tai atitiks Jūrų strategijos pagrindų direktyvoje¹¹ išskeltus tikslus iki 2020 m.

Bendri veiksmai

- **„Įrengti ir atkurti daugiau šlapynių“**, kuriose būtų perdirbamos maistinės medžiagos (siekiant, kad jos nepatektų į jūrą) ir kurios mažintų potvynius (taigi per juos nebūtų išplaunama trąšų). Šlapynes reikėtų įrengti tokiose vietose, kuriose galima tikėtis ilgalaikio poveikio, atsižvelgiant į skirtingas klimato sąlygas, jautrumą eutrofikacijai ir kt.
- **„Pradėti programą BONUS 185 (buvusi 169)“**, siekiant sukurti tvarią mokslinių tyrimų sistemą. Ši programa jau baigta (daugiau informacijos – įvadinėje dalyje apie ramstį aplinkosaugos srityje).
- **„Palengvinti įvairių sektorių politinį dialogą“** dėl žemės ūkio, aplinkos apsaugos ir kaimo plėtros klausimų susiejimo, padedant įgyvendinti projektus, pagal kuriuos būtų ugdomas gebėjimas darniai spręsti maistinių medžiagų išplovimo mažinimo klausimą ir atitinkamai suderinti politiką.

Pagrindiniai projektai (pavyzdžiai):

- **1.1. „Šalyse, kuriose ploviklių gamyboje tebenaudojami fosfatai, nutraukti jų naudojimą, kaip rekomenduojama HELCOM Baltijos jūros veiksmų plane, t. y. parengti tvarkaraštį, pagal kurį fosfatų naudojimas ploviklių gamyboje būtų laipsniškai nutrauktas“.** Neprieštaraujant Komisijoje tebevykstančiam procesui dėl galimų veiksmų ES lygmeniu, reikėtų parengti fosfatų, kurie patenka į Baltijos jūrą, naudojimo ploviklių gamyboje išankstinio laipsniško nutraukimo tvarkaraštį. (Projektui vadovauja Švedija; galutinis terminas: 2012 m. gruodžio 31 d.) **SKUBUS PROJEKTAS**

¹⁰ 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus, OL L 327, 2000 12 22, p. 1, su pakeitimais, padarytais Europos Parlamento ir Tarybos sprendimu 2455/2001/EB, OL L 331, 2001 12 15, p. 1.

¹¹ 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/56/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų jūrų aplinkos politikos srityje pagrindus (Jūrų strategijos pagrindų direktyva), OL L 164, 2008 6 25, p. 19. Atliekant viso jūros baseino vertinimą, kuris yra privalomas pagal Jūrų strategijos pagrindų direktyvą, taip pat naudinga patikrinti ES politikos įgyvendinimo teigiamą poveikį aplinkai naudojant palydovinio nuotolinio stebėjimo produktus (pavyzdžiui, tuos, kuriuos specialiai Baltijos jūrai sukūrė Komisijos Jungtinio tyrimų centro (JRC) Aplinkos apsaugos ir tvarumo institutas (AATI)).

- **1.2. „Geriau išvalyti nuotekas“**, įvardijant, statant ir (arba) atnaujinant prioritetinius nuotekų valymo įrenginius aplink Baltijos jūrą (pavyzdžiui, Nemuno ir Tilžės), atsižvelgiant į HELCOM reikalavimus pašalinti fosforą ir azotą (taip pat pasiekti 0,5 mgP/l valymo veiksmingumą). Be to, atsižvelgiant į HELCOM tebevykstantį procesą, jo reikalavimus ir darbotvarkę, reikėtų pagerinti esamų nuotekų valymo įrenginių veikimą. (Projektui vadovauja Švedija; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)
- **1.3. „Išanalizuoti bandomųjų veiksmų rezultatus“** – projektas, finansuojamas pagal Baltijos jūros regiono programą (iš Europos regioninės plėtros fondo), LIFE ir „Baltic 21“ darbotvarkę dėl eutrofikacijos prevencijos, teikiant geriausios patirties rekomendacijų savivaldybėms, agentūroms ir patariamiesiems organams. (Projektui vadovauja [dar nepatvirtinta] Regioninės politikos GD – tolesni veiksmai; pažangos svarstymo galutinis terminas: 2010 m. birželio 30 d.) **SKUBUS PROJEKTAS**
- **1.4. „Naudotis geriausia žemės ūkio patirtimi – Baltijos susitarimas“**. Nors pastaruosius dešimtmečius į Baltijos jūrą patenka mažiau maistinių medžiagų, jos eutrofikacijos problema vis dar didelė. Ūkininkų bendruomenė pripažįsta, kad iš ūkių nutekančios ir taip į Baltijos jūrą patenkančios maistinės medžiagos kelia grėsmę. Penkių ūkininkų vienijančių sąjungų federacija inicijavo Baltijos susitarimą kaip savanorišką sektoriaus atsaką į šią problemą. Dabar tai – finansuojamas pavyzdinis ES Baltijos jūros regiono strategijos projektas, kurį vykdo septyni partneriai ir kuris iš dalies finansuojamas pagal 2007–2013 m. Baltijos jūros regiono programą ir iš dalies – iš NEFCO/NIB Baltijos jūros veiksmų plano Patikos fondo. Strateginis šio projekto tikslas – gerinti Baltijos jūros aplinkosaugos būklę nekenkiant konkurencingumui ar produktyvumui ir laikantis ekonomiškumo principo. Konkretus projekto tikslas – parengti bendrą tarpvalstybinį požiūrį į Baltijos jūros regioną nustatant nacionalines pritaikymo prie pažangos strategijas ir stiprinti žemės ūkio konsultavimo paslaugas ir su tuo susijusią parodomąją veiklą. (Projektui vadovauja Švedijos ūkininkų federacija ir Latvijos kaimo konsultavimo ir mokymo centras; galutinis terminas: 2013 m. gruodžio 31 d.)
- **1.5. „Užterštumo maistinėmis medžiagomis regione įvertinimas ir prioritetinių projektų, skirtų maistinių medžiagų patekimui iš Baltarusijos į Baltijos jūrą sumažinti, nustatymas“**, visų pirma vadovaujantis Šiaurės dimensijos aplinkosaugos partnerystė (Projektui vadovauja Suomija; galutinis terminas: 2011 m. gruodžio 31 d.).

2. Išsaugoti natūralias gamtines zonas ir biologinę įvairovę, įskaitant žvejybos išteklius.	Koordinatorė: Vokietija
--	----------------------------

Problemos aprašymas:

Baltijos jūros regiono ekosistema yra unikali: Šiaurėje jūros vanduo beveik gėlas, o ledo danga laikosi iki šešių mėnesių, kita vertus, Kategato sąsiauryje jūros vanduo sūresnis. Tokiame apysūriame vandenyje gali išgyventi tik tam tikros būdingos rūšys, o kadangi didžiųjų gyvūnų rūšių yra nedaug, ekosistema yra itin jautri fizinės ir cheminės sudėties pokyčiams, kurie gali sutrikdyti ištisų mitybos tinklų pusiausvyrą. Jūros biologinei įvairovei gresia daugybė pavojų. Vienas didžiausių – pirmesniame skyriuje minėta eutrofikacija, dėl kurios kai kuriose Baltijos jūros zonose prie dugno trūksta deguonies, todėl atsirado teritorijų, kuriose yra mažai gyvūnų rūšių ir dugninių organizmų biomasės. Kitas pavojus – nevietinių invazinių rūšių (pavyzdžiui, vandens blusų ir šukuočių) atsiradimas: šios rūšys į jūrą patenka, pavyzdžiui, kartu su laivų balastiniu vandeniu ir konkuruoja su vietinėmis rūšimis, o kai kada pakeičia visą ekosistemą. Taip pat pavojų kelia teršalai, kurie veikia žuvų, jūrų žinduolių ir jūrų paukščių augimą, dauginimąsi ir atsparumą ligoms bei sukrėtimams. Be to, Baltijos jūros biologinę įvairovę ateityje paveiks klimato kaita, dėl kurios, kaip manoma, mažėja Baltijos jūros vandens sūrumas ir kyla temperatūra.

Baltijos jūros žuvų įvairovei tiesioginį poveikį daro žvejyba, dėl kurios sumažėjo kai kurių rūšių žuvų, daugiausia ungurių ir atlantinių menkių, išteklių. Pagrindinės tokio išteklių mažėjimo priežastys – Europos Vadovų Tarybos lygmeniu nustatyti per dideli bendri leidžiami sužvejoti kiekiai (BLSK), neatitinkantys Tarptautinės jūrų tyrinėjimo tarybos (ICES) ir Žuvininkystės mokslo, technikos ir ekonomikos komiteto (STECF) kasmetinių mokslinių rekomendacijų, perteklinis žvejybos laivyno pajėgumas ir taisyklių pažeidimai, kai apie didelius sugautų žuvų kiekius – ypač rytinėje jūros dalyje sužvejotas atlantines menkes – pranešama klaidingai arba visai nepranešama. Taip pat yra ženklų, kad atlantinių menkių, kurios pastaraisiais dešimtmečiais yra svarbiausi dideli plėšrūnai Baltijos jūros mitybos grandinėje, mažėjimas pakeitė pačios ekosistemos pobūdį. Susikūrė sistema, kurioje vyrauja atlantiniai šprotai ir, keičiantis planktono bendrijai, toliau veikiamos kitos rūšys. Žvejybos priegauda, atsiktinis sugavimas ir konkurencija dėl maisto daro poveikį ir kitiems vandens organizmams, jūrų paukščiams ir jūrų žinduoliams. Baltijos jūros dugne naudojami velkamieji žvejybos įrankiai, keičiantys jūros dugno fizinę struktūrą, išjudina maistines bei pavojingas medžiagas ir keičia dugninę fauną, todėl gali pakenkti dugninių organizmų buveinėms.

Ekstensyvusis ūkininkavimas padeda išsaugoti daugybę vertingų Europos sausumos buveinių, bet žemės ūkio praktika taip pat gali pakenkti gamtos ištekliams (dirvožemio, vandens ir oro tarša, buveinių irimas ir laukinės gyvūnijos nykimas). Todėl ES politika, įskaitant bendrą žemės ūkio politiką, vis labiau stengiamasi mažinti pavojus, susijusius su aplinkos būklės blogėjimu ir biologinės įvairovės mažėjimu. Ūkininkai skatinami padėti išsaugoti kraštovaizdį ir aplinką tiesioginei pagalbai taikomomis kompleksinio paramos susiejimo sąlygomis ir kryptingomis kaimo plėtros priemonėmis.

Galiausiai reikia pridurti, kad biologinės įvairovės apsauga ir taršos prevencija yra pagrindinės Jungtinės Baltijos jūros mokslinių tyrimų ir plėtros programos BONUS¹² temos (plg. 1 prioritetinę sritį „Iki priimtino lygio sumažinti maistinių medžiagų patekimą į jūrą“).

Probleminė sritis (pagrindinės problemos):

Baltijos jūros vandens aplinkos biologinei įvairovei grėsmę kelia per daug intensyvi žvejyba, priegauda ir atsitiktinis nenaudojamų rūšių žuvų sugavimas, svetimos invazinės rūšys, buveinių nykimas dėl įvairios žmogaus veiklos (kaip antai dugno gilinimo, pakrančių statybų ir rūšių migracijos vandens keliais kliūčių), eutrofikacija ir tarša. Todėl reikia imtis dvejopų priemonių: kuo labiau sumažinti kenksmingą žmogaus veiklos poveikį ir sukurti „saugomų zonų“ tinklą.

Papildoma nauda Baltijos jūros regionui:

Natūralių gamtinių zonų ir biologinės įvairovės išsaugojimas yra Europos Sąjungos tikslas. Jį pasiekti ypač svarbu Baltijos jūros regione, kurio aplinka itin pažeidžiama, tačiau kuris turi labai didelę vertę Europos Bendrijų ekonomikai ir gerovei.

Veiksmai:

Strateginiai veiksmai

- **„Igyvendinti HELCOM Baltijos jūros veiksmų planą“.** Atskiras šio dokumento skyrius skirtas biologinei įvairovei ir gamtos apsaugai, kitas skyrius ir specialios gairės – jūrų eismui, įskaitant svetimų rūšių patekimą į jūrą su laivų balastiniu vandeniu ir dugno nuosėdomis. Su tuo glaudžiai siejasi ES politikos, įskaitant bendrą žuvininkystės politiką, įgyvendinimas ir tobulinimas (šiuo atžvilgiu Komisija atsako už reikiamų politinių iniciatyvų vykdymą).
- **„Mažinti kenksmingą žvejybos poveikį Baltijos jūros ekosistemai“.** Kartu su ES lygmens įgyvendinimo teisės aktais ir priemonėmis, kuriais siekiama kuo labiau sumažinti žvejybos poveikį jūros ekosistemoms, kaip antai Garsinių bujų reglamentu¹³, ir tam tikromis techninėmis priemonėmis valstybės narės gali priimti esamus Bendrijos teisės aktus atitinkančias arba griežtesnes nacionalines priemones, mažinančias žvejybos poveikį jūros ekosistemoms šių valstybių narių teritoriniuose vandenyse ir taikomas su jų vėliavomis plaukiojantiems žvejybos laivams. Reikėtų ypač stengtis išsaugoti delfinų populiaciją Baltijos jūroje, kuriai gresia išnykimas.

Pagrindiniai projektai (pavyzdžiai):

- **2.1. „Nustatyti saugomas jūros zonas“.** Paukščių¹⁴ ir Buveinių¹⁵ direktyvose (tinklas „Natura 2000“) ir HELCOM raginama, kad valstybės narės baigtų kurti saugomų Baltijos

¹² Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 862/2010/ES dėl Sąjungos dalyvavimo kelių valstybių narių įgyvendinamoje Jungtinėje Baltijos jūros mokslinių tyrimų ir plėtros programoje (BONUS), paskelbtas Oficialiajame leidinyje 2010 m. rugsėjo 30 d. (OL L 256).

¹³ 2004 m. balandžio 26 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 812/2004, nustatantis priemones dėl atsitiktinio banginių šeimos gyvūnų sugavimo žūklės rajonuose ir iš dalies keičiantis Reglamentą (EB) Nr. 88/98.

¹⁴ 1979 m. balandžio 2 d. Tarybos direktyva 79/409/EEB dėl laukinių paukščių apsaugos.

¹⁵ 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos.

jūros zonų tinklą. Šios zonos bus iš tiesų veiksmingos, jei bus priimti ir įgyvendinti jų valdymo planai, atsižvelgiant į rūšims arba buveinėms, kurioms apsaugoti tos zonos nustatytos, gresiančius pavojus. Kuriant „Natura 2000“ tinklą Baltijos jūroje, taip pat reikėtų atsižvelgti į jūrų erdvės planavimą, kuris gali padėti lengviau koordinuoti žmonių veiklą jūros zonose. Veiklą taip pat būtina derinti su bendros žuvininkystės politikos priemonėmis. (Projektui vadovauja Vokietija; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau) **SKUBUS PROJEKTAS**

- **2.2. „Apriboti naujų svetimų rūšių įvežimą laivais“** – daugiausia užtikrinti tarptautinės Balastinių vandenių tvarkymo konvencijos vykdymą ir taikyti tokias priemones, kaip antai balastinio vandens valymą laive ir balastinio vandens surinkimo įrenginių įrengimą uostuose, per kuriuos eina svarbūs laivų eismo srantai iš Baltijos jūros ir į Baltijos jūrą. HELCOM šalys Baltijos jūros veiksmų plane susitarė, jei įmanoma, ratifikuoti šią konvenciją iki 2010 m., bet ne vėliau kaip iki 2013 m. HELCOM suderino Baltijos jūros vidaus reisų balastinių vandenių tvarkymo gaires. Taip pat turėtų būti įgyvendintos HELCOM / OSPAR¹⁶ balastinio vandens apykaitos standartų savanoriško laikino taikymo gairės. Vykdamas veiksmus, reikėtų remtis naujomis žiniomis šiuo klausimu, gaunamomis toliau atliekant mokslinius tyrimus, taip pat toliau skatinti pramonės atstovus ir mokslo institutus perimti naujus pažangius požiūrius. (Projektui vadovauja HELCOM, Švedija ir Vokietija; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)
- **2.3. „Nustatyti priemones, kurios palengvintų migruojančių rūšių žuvų migraciją ir dauginimąsi“**, remiantis upių, žinomų kaip buvę ir esami migruojančių žuvų rūšių, kaip antai ungurių ir lašišų, migracijos keliai, klasifikacija ir surašymu, kaip susitarta HELCOM Baltijos jūros veiksmų plane. Kai kurios ES valstybės narės pagal Europos žuvininkystės fondo (EŽF) veiklos programas jau padeda siekti šio tikslo, taikydamos priemones, kuriomis siekia apsaugoti vandens gyvūniją ir augaliją, visų pirma išvalyti vidaus vandenį, įskaitant žuvų migracijos kelius. Tikimasi, kad nacionaliniai ungurių išteklių valdymo planai padės atkurti šių rūšių žuvų išteklius. (Projektui vadovauja HELCOM ir Vokietija; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau).

---

¹⁶ OSPAR – organizacija, įsteigta pagal Konvenciją dėl šiaurės rytų Atlanto jūros aplinkos apsaugos, kurios susitariančiosios šalys yra 15 valstybių ir Europos bendrija.

3. Mažinti pavojingų cheminių medžiagų naudojimą ir poveikį

Koordinatorė:
Švedija

Problemos aprašymas:

Pavojingos cheminės medžiagos toliau kelia grėsmę Baltijos jūros regiono aplinkai ir žmonių sveikatai. Šios medžiagos – tai organiniai teršalai ir sunkieji metalai, taip pat Baltijos jūroje paskandinti cheminiai ginklai. Į jūrą išleistos pavojingos cheminės medžiagos gali labai ilgai išlikti jūros aplinkoje ir kauptis jūros organizmų mitybos tinkle. Pavojingos cheminės medžiagos neigiamai veikia ekosistemas, įskaitant gyvūnų, ypač didelių plėšrūnų, sveikatą ir dauginimosi funkciją, o galiausiai pakenkia žmonių sveikatai. Pavojų gali kelti teršalų toksiškumas (ūmus ir lėtinis poveikis, pavyzdžiui, hormonų pusiausvyros sutrikdymas ir kt.), patvarumas ir bioakumuliacinės savybės. Pavyzdžiui, dioksinų kiekis kai kuriose Baltijos jūros zonose sugaunamose žuvyse, ypač atlantinėse silkėse ir lašišose, viršija Bendrijoje nustatytus didžiausius maisto produktuose leidžiamus kiekius. Į vandens aplinką iki šiol išleidžiamos pavojingos cheminės medžiagos, pavyzdžiui, nuo apžalos saugantys produktai. Galiausiai reikia pridurti, kad atsiranda naujų aplinkos problemų, kurias sukelia, pavyzdžiui, naujos cheminės medžiagos, kaip antai perfluoroktansulfoninė rūgštis (PFOS¹⁷) ir kai kurie vaistai. Vaistų naudojama vis daugiau, o nuotekų valymo įrenginiai nėra pritaikyti šios medžiagoms suskaidyti. Daugeliu Baltijos jūroje esančių probleminių zonų jau pasirūpinta, todėl daugiau dėmesio reikia skirti pasklidiesiems cheminių medžiagų šaltiniams.

Kai kurios pavojingos cheminės medžiagos į Baltijos jūrą daugiausia patenka iš atmosferos. Pavyzdžiui, akmens anglimi kūrenamų elektrinių išmetamas gyvsidabris toli pasklinda atmosferoje. Tolimųjų oro taršos pernašų problemą taip pat reikia spręsti ES ir tarptautiniu lygmenimis.

Galiosiausiai reikia paminėti, kad taršos prevencija yra viena iš Jungtinės Baltijos jūros mokslinių tyrimų ir plėtros programos BONUS¹⁸ pagrindinių temų (plg. 1 prioritetingą sritį „Iki priimtino lygio sumažinti maistinių medžiagų patekimą į jūrą“).

Probleminė sritis (pagrindinės problemos):

HELCOM yra nurodžiusi kelias svarbiausias pavojingas chemines medžiagas ir medžiagų grupes, taip pat du sunkiuosius metalus. Be to, nepaisant turimų duomenų neatitikimų, galima numanyti, kad Baltijos jūroje buvo paskandinta 40 tūkst. tonų cheminių ginklų, kurie prilygsta apie 13 tūkst. tonų kovinių nuodingųjų cheminių medžiagų.

Papildoma nauda Baltijos jūros regionui:

---

¹⁷ Perfluoroktansulfoninė rūgštis (PFOS), arba perfluoroktano sulfonatas, yra žmogaus sukurta fluorinta aktyvioji paviršiaus medžiaga ir visuotinai paplitęs teršalas. PFOS, kuri yra patvari, bioakumuliacinė ir toksiška, siūloma laikyti patvariuoju organiniu teršalu (POT).

¹⁸ Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 862/2010/ES dėl Sąjungos dalyvavimo kelių valstybių narių įgyvendinamoje Jungtinėje Baltijos jūros mokslinių tyrimų ir plėtros programoje (BONUS), paskelbtas Oficialiajame leidinyje 2010 m. rugsėjo 30 d. (OL L 256).

Daugelis Baltijos jūroje aptinkamų pavojingų cheminių medžiagų į ją patenka iš to paties regiono, kai kurios – iš už jo ribų. Jos daro žalą visai ekosistemai, o galiausiai pakenkia žmonių sveikatai. Šios problemos vien savo jėgomis negali išspręsti nė viena valstybė – tai padaryti įmanoma tik bendradarbiaujant Baltijos jūros regiono, ES ir tarptautiniu lygmenimis.

Veiksmai:

Strateginiai veiksmai

- **„Igyvendinti pavojingų cheminių medžiagų kiekį mažinančius veiksmus“**, įskaitant visapusišką pagrindinių cheminių medžiagoms (visų pirma vandens aplinkoje) skirtų direktyvų ir reglamentų¹⁹ įgyvendinimą. Keli veiksmai įtraukti į HELCOM Baltijos jūros veiksmų planą (kuriame pavojingoms medžiagoms skirtas atskiras skyrius). Be to, reikia įgyvendinti tarptautiniu lygmeniu suderintus veiksmus²⁰. Priežiūra yra svarbi – pavyzdžiui, svarbu prižiūrėti, kaip laikomasi Reglamento (EB) Nr. 782/2003, kuriuo į Bendrijos teisę perkelta Tarptautinės jūrų organizacijos (IMO) Konvencija dėl apsaugai nuo apžalos skirtų priemonių.

Bendri veiksmai

- **„Riboti hormoninių medžiagų patekimą į jūrą“**, prieš tai ištyrus vaistų patekimo į jūros aplinką šaltinius, srautus ir poveikį.
- **„Įvertinti poreikį išvalyti jūrą nuo užterštų laivų nuolaužų ir cheminių ginklų“**, kai reikia apsaugoti jautrias jūros ekosistemas, atsižvelgiant į ankstesnį HELCOM darbą.
- **„Tęsti pavojingų cheminių medžiagų mokslinius tyrimus“** – tirti Baltijos jūrai itin pavojingas medžiagas, nes būtina toliau gilinti šios srities žinias (pavyzdžiui, apie tokių medžiagų sąveiką ir bendrą poveikį), taip pat rengiant Jungtinę Baltijos jūros mokslinių tyrimų ir plėtros programą²¹.

Pagrindiniai projektai (pavyzdžiai):

- **3.1. „Parengti priemones ir rodiklius biologiniam antropogeninio cheminio pavojaus Baltijos jūroje poveikiui įvertinti“**, ištiriant cheminio pavojaus ir biologinio poveikio priežastinį ryšį įvairiais biologinės sistemos lygmenimis. Vienas iš projekto rezultatų – bus parengtos rekomendacijos, kaip būtų galima stebėti kenksmingų medžiagų poveikį visame Baltijos jūros regione. Be to, pagal projektą bus rengiami praktiniai seminarai, skirti tinklo gebėjimams kurti ir stiprinti (pagal Jungtinę Baltijos jūros mokslinių tyrimų ir plėtros programą BONUS finansuojamas projektas BEAST). (Projektui vadovauja Suomijos aplinkos institutas; projekto užbaigimo galutinis terminas: 2011 m. gruodžio 31 d.).

¹⁹ Visų pirma, bet ne vien tik, 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH) ir 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/105/EB dėl aplinkos kokybės standartų vandens politikos srityje.

²⁰ Įskaitant Stokholmo konvenciją dėl patvariųjų organinių teršalų ir Konvenciją dėl tolimųjų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų.

²¹ Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 862/2010/ES dėl Sąjungos dalyvavimo kelių valstybių narių įgyvendinamoje Jungtinėje Baltijos jūros mokslinių tyrimų ir plėtros programoje (BONUS), paskelbtas Oficialiajame leidinyje 2010 m. rugsėjo 30 d. (OL L 256).

- **3.2. „Įvertinti poreikį išvalyti jūrą nuo cheminių ginklų“**, kai reikia apsaugoti jautrias jūros ekosistemas, taip pat dalijantis patirtimi (atsižvelgiant į HELCOM darbą). Reikėtų nustatyti didžiausias grėsmes ir bet kokių galimų veiksmų, kurių būtų imamasi pagal suderintas mokslinių tyrimų programas, išlaidas ir naudą. Šį darbą reikėtų pagrįsti turimomis žiniomis²² ir Baltijos jūrlapiais. Rengiant pagrindinius jūros infrastruktūros projektus, taip pat reikėtų atsižvelgti į povandenines cheminių ginklų paskandinimo vietas (Projektui vadovauja Lenkijos Vyriausioji aplinkos apsaugos inspekcija su visais devyniais HELCOM partneriais; projekto užbaigimo galutinis terminas bus nustatytas vėliau) **SKUBUS PROJEKTAS**
- **3.3. „Tvarus užterštų nuosėdų tvarkymas“**. Bus parengtos rekomendacijos ir priemonės, susijusios su valymo technologijomis, sukurta vertinimo ir sprendimų pagrindimo sistema, atlikti tyrimai vietoje, kuriais būtų patvirtinti ir parodyti įvairiomis sąlygomis taikomi valymo metodai. Sąveikaujant su pagrindinėmis tikslinėmis grupėmis ir bendrai įgyvendinant visus darbų etapus, bus sukurtas ilgalaikis tinklas (pagal Baltijos jūros regiono programą finansuojamas projektas SMOCS). (Projektui vadovauja Švedijos geotechnikos institutas; projekto užbaigimo galutinis terminas: 2012 m. gruodžio 16 d.)
- **3.4. „HELCOM pagrindinių rodiklių sistemos sukūrimas“** (HELCOM CORESET) – pavojingų medžiagų ir biologinės įvairovės rodiklių, kurie būtų naudojami reguliariai atnaujinant teminių sričių vertinimus, skirtus nustatyti, ar buvo pasiekti HELCOM strateginiai tikslai ir įvykdyti ekologiniai uždaviniai ir ar Baltijos jūros veiksmų planas sėkmingai įgyvendintas. Rodikliai turėtų būti visapusiškai suderinti su ES Jūrų strategijos pagrindų direktyvoje apibrėžta gera ekologine būkle ir susijusiomis gairėmis ar kriterijais. Projektu bus užtikrintas būtinas bendradarbiavimas ir koordinavimas, o galiausiai – ir viso jūros regiono mastu bus suderintai nustatyti Baltijos jūros geros ekologinės būklės tikslai, susiję su pavojingomis medžiagomis ir biologine įvairove. (Projektui vadovauja HELCOM sekretoriatas; projekto užbaigimo galutinis terminas: 2013 m. birželio 30 d.)
- **3.5. „Pavojingų medžiagų kontrolė Baltijos jūros regione“** – nustatyti HELCOM Baltijos jūros veiksmų plane išvardytų 11 pavojingų medžiagų ir medžiagų grupių šaltinius ir kiekius bei parengti priemonės šių medžiagų kiekiui mažinti. Projektu taip pat siekiama patobulinti žinias apie geriausią patirtį ir gebėjimų stiprinimą (COHIBA – projektas, bendrai finansuojamas pagal 2007–2013 m. ES Baltijos jūros regiono programą). (Projektui vadovauja Suomijos aplinkos institutas (SYKE); projekto užbaigimo galutinis terminas: 2012 m.)
- **3.6. „Naujoviškas pavojingų medžiagų tvarkymas Baltijos jūros regione“** („InnoMaHaz“) – vykdant projektą COHIBA gautų duomenų apie žemėlapių sudarymo šaltinius ir priemonių ekonomiškumo vertinimą panaudojimas naujoms pavojingoms medžiagoms, pvz., farmacijos produktams, tvarkyti. Be nustatytų ir per COHIBA projektą įvertintų priemonių, bus nagrinėjama, ar naujoviškos priemonės ekonomiškos ir lengvai įgyvendinamos. Ši analizė bus atliekama atrinktose tikslinėse srityse, kuriose pagal projektą COHIBA nustatytos galimos spragos, pvz., gaminių (pvz., audinių) importas, liepsnai atsparių medžiagų naudojimas statybų sektoriuje arba naujos miestų atliekų ir buitinių bei miesto nuotekų valymo infrastruktūros koncepcijos. Projekte dalyvaus atitinkami

²² Pavyzdžiui, mokslinių tyrimų programa „Su jūroje paskandintais cheminiais ginklais susijusių pavojų aplinkai modeliavimas“ (angl. MERCW) (http://www.fimr.fi/en/tutkimus/muu_tutkimus/en_GB/mercw) ir HELCOM darbas (http://www.helcom.fi/environment2/hazsubs/en_GB/chemu/?u4.highlight=ammunition).

suinteresuotieji subjektai, pvz., Baltijos jūros valstybių MVĮ. Šia veikla projektu „InnoMaHaz“ prisidedama prie pavojingų medžiagų tvarkymo novatoriško tinklo Baltijos jūros regione kūrimo. (Projektui vadovauja Vokietija (*Fraunhofer*); projekto užbaigimo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)

- **3.7. „Sumažinti labai didelį susirūpinimą keliančių medžiagų (angl. SVHC) naudojimą Baltijos jūros regione“.** Projektu siekiama Baltijos jūros aplinkai reikšmingas medžiagas, pvz., pagal rekomendacijas dėl pavojingų medžiagų, parengtas vykdant Baltijos jūros veiksmų planą, įrašyti į REACH kandidatų sąrašą. Viena pagrindinių REACH dalių – tai SVHC „kandidatų sąrašas“, kuriame išvardytos cheminės medžiagos, kurių naudojimas ateityje greičiausiai bus labai ribojamas. SIN sąrašas – tai duomenų bazė su 356 pavadinimų cheminėmis medžiagomis ir jų grupėmis, kurios atitinka REACH kriterijus dėl SVHC. (Projektui vadovauja Tarptautinis cheminių medžiagų sekretoriatas; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)
- **3.8. „Padaryti Baltijos jūros regioną pavyzdžiu tvaraus farmacijos produktų vystymosi srityje“** įkuriant tinklą su farmacijos produktais susijusiems klausimams spręsti, kuriame daugiausia dėmesio bus skiriama tvariam vystymuisi ir kuriame bus keičiamasi gerąją patirtimi ir žiniomis apie vaistus bei sveikatos ir aplinkosaugos aspektus regione. Visose Baltijos jūros regiono valstybėse narėse turėtų būti įkurti centrai, kurie gilintų žinias ir būtų į tvarų vystymąsi orientuotų diskusijų vieta. (Projektui vadovauja Švedijos vaistų agentūra; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)

4. Tapti pavyzdiniu ekologiškai švarios laivybos regionu

Koordinatorė:
Danija

Problemos aprašymas:

Jūrų transportas yra svarbus Baltijos jūros regiono prekybos pagrindas (Baltijos jūroje bet kuriuo metu yra daugiau kaip 2 tūkst. laivų). Pastaraisiais metais laivų daugėja, taip pat naudojami vis didesni laivai, ir šiuo metu laivais vežama iki 15 proc. pasaulio krovinių (prognozuojama, kad Baltijos jūra vežamas krovinių kiekis padidės daugiau kaip 100 proc.). Ypač svarbūs naftos tanklaiviai. Taip pat, nors vertinant pagal vienai krovinio tonai tenkančią taršą šios rūšies transportas yra švarus, vis dėlto laivyba yra svarbus šiltnamio efektą sukeliančių dujų šaltinis. Pagal integruotos jūrų politikos tikslą paversti Baltijos jūrą pavyzdiniu „ekologiškai švarios laivybos“ regionu imamasi įvairių priemonių, kuriomis siekiama mažinti jūrų transporto poveikį aplinkai.

Taršos prevencija yra viena pagrindinių Jungtinės Baltijos jūros mokslinių tyrimų ir plėtros programos BONUS²³ temų (plg. I prioritetinę sritį „Iki priimtino lygio sumažinti maistinių medžiagų patekimą į jūrą.“).

Probleminė sritis (pagrindinės problemos):

---

²³ Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 862/2010/ES dėl Sąjungos dalyvavimo kelių valstybių narių įgyvendinamoje Jungtinėje Baltijos jūros mokslinių tyrimų ir plėtros programoje (BONUS), paskelbtas Oficialiajame leidinyje 2010 m. rugsėjo 30 d. (OL L 256).

Didžiausias neigiamas laivybos poveikis aplinkai yra susijęs su oro tarša, neteisėtu ir atsitiktiniu naftos, pavojingų cheminių medžiagų ir kitų atliekų išleidimu į aplinką, taip pat svetimų organizmų įvežimu laivų balastiniame vandenyje ir ant laivo korpuso. Kadangi Baltijos jūros aplinka yra pusiau uždara, šios problemos yra dar rimtesnės.

Papildoma nauda Baltijos jūros regionui:

Naudojant jūrų transportą teikiamos svarbios paslaugos Baltijos jūros regione ir visoje ES. Tarptautinė jūrų organizacija 2005 m. paskelbė Baltijos jūrą „ypač pažeidžiamu jūros regionu“, be to, ji paskelbta pirmuoju specialiu SOx išskyrimo kontrolės rajonu (angl. SECA), kuriame išmetamas sieros kiekis ribojamas pagal MARPOL konvenciją²⁴ (VI priedas). Tai yra tinkamas pagrindas priemonėms, kuriomis būtų užtikrintas laivybos tvarumas Baltijos jūroje, įgyvendinti. Atsižvelgiant į Baltijos jūros laivų eismo svarbą ir poveikį jūros aplinkai, svarbu, kad Baltijos jūros regiono valstybės bendromis pastangomis mažintų taršą iš laivų ir kartu siektų kuo didesnės jūrų transporto naudos regionui.

Veiksmai:

Strateginiai veiksmai

- **„Įgyvendinti taršą iš laivų mažinančius veiksmus“** (Tarptautinė jūrų organizacija (IMO), ES ir HELCOM). HELCOM Baltijos jūros veiksmų plane jūrinei veiklai, pavyzdžiui, uostų taršos mažinimo technologijoms, skirtas atskiras skyrius). Tarptautiniu lygmeniu MARPOL (VI priede) nustatytos dar griežtesnės SOx išleidimo į Baltijos jūrą sąlygos (bet kokio mazuto, kuriuo varomi Baltijos jūroje – SOx išskyrimo kontrolės rajone – plaukiojantys laivai, sudėtyje leidžiamas sieros kiekis šiuo metu yra 1,50 proc. m/m, nuo 2010 m. liepos 1 d. negalės viršyti 1,00 proc. m/m, o nuo 2015 m. sausio 1 d. – 0,10 proc. m/m). Taigi išmetamas SOx kiekis iki 2015 m. bus labai sumažintas. NOx išmetimo klausimu pagal MARPOL (IV priedą) turi būti nustatytos jūrų zonos – NOx išskyrimo kontrolės rajonai. Pagal naujas taisykles 2016 m. ir vėliau pastatyti laivai turėtų išmesti į aplinką apie 80 proc. mažiau NOx. Todėl reikėtų apsvarstyti galimybę paskelbti Baltijos jūrą NOx išskyrimo kontrolės rajonu. ES, atsižvelgdama į tai, kad tarptautines laivybos taisykles, kai tik įmanoma, turi patvirtinti Tarptautinė jūrų organizacija (IMO), ir remdamasi derybų pažanga keliose svarbiausiose srityse, toliau vertins, ar reikia imtis priemonių ES lygmeniu arba konkrečiai Baltijos jūros regione.

Pagrindiniai projektai (pavyzdžiai):

- **4.1. „Remti laivuose susidarančių atliekų surinkimo priemonės“** (daugiau taikyti HELCOM nemokamo atliekų surinkimo uostų priėmimo įrenginiuose sistemą, ypač naftos atliekoms iš laivų mašinų patalpų, nuotekoms ir šiukšlėms surinkti). Svarbu, kad pagrindinių uostų požiūris būtų vienodas ir skaidrus. Taip pat reikėtų suteikti daugiau galimybių Baltijos jūros uostuose naudoti uostų priėmimo įrenginius, kuriuose būtų galima rinkti visų rūšių atliekas, ypač nuotekas, atsižvelgiant į HELCOM šalių narių pasiūlymą Tarptautinei jūrų organizacijai (IMO), kuriame paprašyta uždrausti išleisti nuotekas iš laivų, ypač keleivinių laivų ir keltų. (Projektui vadovauja HELCOM; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau) **SKUBUS PROJEKTAS**

²⁴ MARPOL – 1973 m. priimta Tarptautinė konvencija dėl teršimo iš laivų prevencijos, su pakeitimais, padarytais 1978 m. protokolu. (Akronimas MARPOL – angl. *MARine pPOLLution*, liet. „jūros tarša“).

- **4.2. „Remti priemonės, kuriomis būtų mažinama oro tarša iš laivų ir skatinama visuose didžiausiuose Baltijos jūros uostuose įrengti elektros energijos tiekimo iš kranto arba išmetamųjų teršalų valymo įrenginius“.** Tokių įrenginių naudojimą reikėtų skatinti ekonominėmis priemonėmis, siekiant visiems sudaryti vienodas sąlygas. (Projektui vadovauja Suomija ir Švedija; pažangos svarstymo galutinį terminą nustatys vadovaujanti valstybė narė) **SKUBUS PROJEKTAS**

- **4.3. „Atsižvelgiant į laivų poveikį aplinkai, nustatyti diferencijuotus uosto mokesčius“** svarbiausiuose Baltijos jūros uostuose, siekiant skatinti naudoti mažai taršius laivus, tausiai tvarkyti nuotekas ir balastinį vandenį, naudoti ekologiškas technologijas (ypač varymo sistemas, pavyzdžiui, kurios sutaupo daugiau energijos), taikyti griežtus saugos standartus ir pan. (Projektui vadovauja HELCOM; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau) **SKUBUS PROJEKTAS**

- **4.4. „Sustabdyti nuotekų išleidimą iš laivų“**, ypač keleivinių laivų, remiantis HELCOM pasiūlymu, kad Tarptautinė jūrų organizacija paskelbtų Baltijos jūrą nuotekų išleidimo iš keleivinių laivų kontrolės rajonu, kuriame būtų privaloma valyti nuotekas kruiziniuose ir keleiviniuose laivuose ir pašalinti iš nuotekų maistines medžiagas arba pristatyti jas į uostų priėmimo įrenginius. (Projektui vadovauja Suomija; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)

- **4.5. „Gerinti atliekų tvarkymą laivuose ir uostuose“** pagal projektą „Baltic Master II“, aktyviau dalyvaujant įvairiems subjektams, t. y. pakrantės savivaldybėms ir uostams kartu su nacionalinėmis valdžios institucijomis, mokslo institutais, universitetais ir viso Baltijos jūros regiono organizacijomis, ir praktiniais sprendimais padėti geriau tvarkyti atliekas. (Projektui vadovauja Blekingės regionas; projekto užbaigimo galutinis terminas: 2012 m. sausio 24 d.)

- **4.6. „Atlikti SGD infrastruktūros naudojimo trumpų atstumų jūrų laivyboje pagrįstumo analizę“.** Trumpų atstumų jūrų laivybą būtina plėtoti kaip alternatyvią, aplinką tausojančią transporto rūšį, apimančią įvairiarūšį transportą ir tinkamą nesupakuotiems kroviniams vežti. Kadangi ateityje numatoma mažinti bunkeriniame mazute leistiną sieros kiekį ir apriboti azoto oksidų išmetimą į aplinką, kyla grėsmė trumpų atstumų jūrų laivybos konkurencingumui, todėl būtina apsvarstyti naujas technologijas. Variklių gamintojai pradėjo teikti į rinką suskystintas gamtines dujas (SGD), kuriomis galima pakeisti mazutą, tačiau, norint tai padaryti, būtina sukurti SGD degalinių infrastruktūrą. Tolesni veiksmai šioje srityje priklausys nuo pagrįstumo analizės rezultatų. (Projektui vadovauja Danijos jūros direkcija ir Šiaurės ministrų taryba; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)

5. Mažinti klimato kaitą ir prisitaikyti prie jos

Koordinatorė:
Danija

Problemos aprašymas:

Dėl Baltijos jūros regiono geografinės padėties, jo šalto klimato svarbos ir natūralios gamtinės aplinkos jautrumo klimato kaitos poveikis Baltijos jūros regiono ekosistemai gali būti itin didelis. Ateityje numatomi dideli hidrologiniai ir biologiniai regiono pokyčiai. Kai kurie sektoriai, kaip antai žemės ūkis, žuvininkystė ir turizmas, yra itin pažeidžiami. Todėl kai kurios Baltijos jūros regiono valstybės, įskaitant Švediją, Suomiją ir Latviją, jau dabar rengia nacionalines prisitaikymo strategijas, kuriose numatomas klimato kaitos poveikis ir klimato kaitos mažinimo priemonės. Atsižvelgiant į Baltijos jūros regiono reikšmę ir horizontaliųjų klausimų aktualumą, taip pat reiktų apsvarstyti galimybę parengti regioninę prisitaikymo prie klimato kaitos strategiją.

Galiausiai reikia paminėti, kad klimato kaitos reiškinio ir geofizinių veiksnių aiškinimas yra pagrindinės Jungtinės Baltijos jūros mokslinių tyrimų ir plėtros programos BONUS²⁵ temos (plg. 1 prioritetinę sritį „Iki priimtino lygio sumažinti maistinių medžiagų patekimą į jūrą“).

Probleminė sritis (pagrindinės problemos):

Galimą klimato kaitos poveikį tiksliai prognozuoti sunku, tačiau akivaizdu, kad numatomas šiltėjimas ir kritulių kiekio didėjimas labai pakeis Baltijos jūros regiono aplinkos sąlygas. Ateityje bus svarbu tiksliau nustatyti klimato kaitos poveikį vietos lygmeniu ir jo mažinimo būdus.

Prognozuojamas klimato kaitos poveikis regionui yra kelių rūšių. Upės į jūrą sunėša apie 2 proc. gėlo vandens – šis kiekis įvairiais metais yra nevienodas. Ateityje keičiantis kritulių kiekiui, taip pat pasikeis į Baltijos jūrą sutekančio vandens kiekis: Šiaurės upių baseinuose metiniai vandens srautai gali padidėti, o pietuose – sumažėti. Sezoniniai upių vandens srautai vasarą gali sumažėti, o žiemą – padidėti. Pasikeis jūros vandens sudėtis: prognozuojama, kad sumažės vidutinis Baltijos jūros vandens sūrumas, taip pat gali pasikeisti vandens temperatūra, vandens balansas ir apytaka. Tai turės įtakos Baltijos jūros biologiniams procesams ir biotai, todėl paveiktos Baltijos jūroje gyvenančios rūšys, jų paplitimas ir sąveika. Prognozuojamas atšilimo poveikis Baltijos jūros žinduoliams daugiausia siejamas su reikšmingu ledo dangos suplonėjimu, kuris paveiks ant ledo besiveisiančias ruonių rūšis, ypač žieduotuosius ruonius, bet taip pat pilkuosius ruonius.

Baltijos jūros regionas gali tapti pavyzdiniu klimato kaitos mažinimo regionu. Visų pirma reiktų padidinti gyvenamųjų pastatų energijos vartojimo efektyvumą, patobulinti centrinį šildymą (centralizuotai pagamintos šilumos paskirstymo gyvenamiesiems ir komerciniams pastatams sistema) ir bendros šilumos bei energijos gamybos infrastruktūrą. Taip pat bus

---

²⁵ Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 862/2010/ES dėl Sąjungos dalyvavimo kelių valstybių narių įgyvendinamoje Jungtinėje Baltijos jūros mokslinių tyrimų ir plėtros programoje (BONUS), paskelbtas Oficialiajame leidinyje 2010 m. rugsėjo 30 d. (OL L 256).

svarbu pereiti prie aplinką tausojančių transporto rūšių ir pagerinti įvairiarūšio transporto sistemą.

Papildoma nauda Baltijos jūros regionui:

Klimato kaita kelia susirūpinimą visoms Baltijos jūros regiono valstybėms. Yra sukaupta daug naudingos patirties, galinčios padėti mažinti klimato kaitą šiame regione ir prie jos prisitaikyti. Todėl daug naudos gali duoti dalijimasis patirtimi ir bendradarbiavimas įgyvendinant konkrečius projektus. Baltijos jūra yra savitas ekoregionas, tad klimato poveikis jam taip pat gali būti išskirtinis. Todėl svarbu, kad regiono subjektai bendradarbiautų pagal prisitaikymo prie klimato kaitos priemones.

Baltijos jūros regionas taip pat gali tapti pavyzdiniu kovos su klimato kaita regionu. Visų pirma kartu su atsinaujinančiųjų energijos išteklių plėtros galimybėmis (jos aptartos kitame skyriuje) reikėtų didinti gyvenamųjų pastatų energijos vartojimo efektyvumą, tobulinti centrinį šildymą (centralizuotai pagamintos šilumos paskirstymo gyvenamiesiems ir komerciniams pastatams sistema) ir bendros šilumos bei energijos gamybos infrastruktūrą.

Galiausiai reikia paminėti, kad klimato kaitos poveikis savitam Baltijos jūros regionui gali būti išskirtinis. Todėl svarbu, kad regiono subjektai bendradarbiautų pagal priemones (pavyzdžiui, aprašytąsias toliau), kuriomis siekiama mažinti klimato kaitą ir prie jos prisitaikyti.

Veiksmai:

Strateginiai veiksmai

- **„Baltijos jūros regiono lygmeniu parengti regioninę prisitaikymo strategiją“**, kuri padėtų stiprinti bendradarbiavimą ir dalytis informacija visame regione. Reikėtų apsvaistyti tokios regioninės prisitaikymo strategijos rengimo perspektyvas ir užtikrinti, kad ši strategija derėtų su ES lygmens veiksmais pagal Europos Komisijos baltąją knygą dėl prisitaikymo prie klimato kaitos. Šį klausimą galima spręsti Poveikio ir prisitaikymo iniciatyvinėje grupėje, kurią sudaryti siūloma baltojoje knygoje. Užtikrinus sąsajas su ES lygmens iniciatyvomis, regioninėje strategijoje būtų galima spręsti regiono tarpvalstybinės reikšmės klausimus: sudaryti patikimesnę klimato kaitos poveikio ir pasekmių duomenų bazę; skatinti geriau suvokti priemonių taikymo būtinybę; užtikrinti ir vertinti pažangą (naudojant pažangos vertinimo rodiklius) ir rekomenduoti kuo anksčiau užtikrinti prisitaikymo prie klimato kaitos integravimą į pagrindines politikos sritis. Tai reiškia, kad atsižvelgiant į klimato kaitos pavojus, reikia persvarstyti politiką ir apsvaistyti galimus prisitaikymo prie klimato kaitos veiksmus.

Bendri veiksmai

- **„Remti viso Baltijos jūros regiono (sausumos ir jūros) tapimą ekologišku regionu“**. Kai kurios Baltijos jūros regiono valstybės narės jau yra pasiekusios didelę pažangą tvaraus vystymosi srityje (pavyzdžiui, Stokholmas ir Hamburgas pavadinti „Europos žaliosiomis sostinėmis“), todėl galėtų pasidalyti patirtimi su visu regionu. Pagal šią iniciatyvą bus sprendžiami keli svarbūs klausimai (įskaitant, pavyzdžiui, oro, vandens ir atliekų sritis), tačiau svarbus prioritetas bus skatinimas regione taikyti klimato kaitos mažinimo ir prisitaikymo prie jos priemones.

- „*Skatinti naudoti efektyvias šildymo sistemas*“, atnaujinant centrinio šildymo arba bendros šilumos ir energijos gamybos įrenginius, ir „*skatinti įrengti energiją efektyviai naudojančius būstus*“ gyvenamuosiuose rajonuose bei viešuosius pastatus (pavyzdžiui, taikant šiems sektoriams skirtus regioninius ir (ar) vietos veiksmų planus, geros praktikos mainų tinklą ir pan.).

Pagrindiniai projektai (pavyzdžiai):

- **5.1. „Atliekant mokslinius tyrimus, numatyti klimato kaitos poveikį regioniniu ir vietos lygmenimis“.** Šios mokslinių tyrimų srities iniciatyvomis reikėtų spręsti konkrečias Baltijos jūros regiono problemas ir kartu užtikrinti glaudų koordinavimą su bendrais ES lygmens veiksmais. (Projektui vadovauja Danija ir Švedija; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau).
- **5.2. „Visapusiškai įgyvendinti ES ir Rusijos energijos vartojimo efektyvumo iniciatyvą“**, visų pirma ES ir Rusijos dialogo energetikos klausimais Jungtinės ES ir Rusijos energijos vartojimo efektyvumo teminės grupės rengiamas metines darbo programas, kurias bendrai įgyvendins ES ir Rusija. (Projektui vadovauja Europos Komisija – Energetikos GD; pažangos svarstymo galutinis terminas: 2010 m. liepos 31 d.).
- **5.3. „Sukurti tvarių miestų ir kaimų tinklą“**, siekiant dalytis aplinką tausojančio miestų valdymo žiniomis ir gera praktika. Šiuo tikslu reikėtų stengtis visapusiškiau dalyvauti esamoje Merų pakto iniciatyvoje, pagal kurią vadovaujama pažangiausiems Europos miestams, siekiant mažinti klimato kaitą, vietos lygmeniu įgyvendinant pažangią tvarios energijos politiką, pagal kurią vietovėje sukuriama nuolatinių darbo vietų, gerinama piliečių gyvenimo kokybė ir sprendžiamos didžiausios socialinės problemos. Vienas svarbus strategijos, kuria siekiama tvarumo, elementas bus savivaldybių lygmeniu taikomos klimato kaitos mažinimo ir prisitaikymo prie jos priemonės. (Projektui vadovauja Švedija ir Vokietija; projekto užbaigimo galutinis terminas bus nustatytas vėliau) **SKUBUS PROJEKTAS**

PAVERSTI BALTIJOS JŪROS REGIONĄ KLESTINČIA VIETA

Ši prioritetinių veikslių grupė atskleidžia ekonominių veikslių svarbą regiono rėmimui ir tvarumui. Kai kurios Baltijos jūros regiono (BJR) valstybės yra vienos sėkmingiausių ir pažangiausių pasaulyje savo ekonomika, o kitos teritorijos sparčiai artėja prie Europos vidurkio.

Mažesnės ekonomikos valstybėms, kaip antai Estijai ir Lietuvai, Baltijos jūros regionas yra pagrindinė užsienio prekybos zona (prekyba BJR sudaro daugiau kaip 50 proc. visos šių šalių prekybos). Trijų Šiaurės šalių prekybos Baltijos jūros regione dalis yra nuo 37 proc. (Švedija) iki 44 proc. (Danija). Lenkijos duomenys panašūs – jos prekyba BJR sudaro 35 proc. visos šalies prekybos. Pastebimai mažesnė yra tik Vokietijos prekybos BJR dalis, nes Vokietijos prekybos apimtis yra labai didelė. Įdomu tai, kad trijų BJR šalių, kurių prekybos apimtis didžiausia (Vokietijos, Lenkijos, Švedijos), prekyba BJR sudaro mažesnę dalį visos prekybos dalį. Baltijos jūros regiono šalims taip pat svarbūs jūrų ekonomikos sektoriai. Iš šešių ES valstybių narių, kurių jūrinė veikla sudaro didžiąją nacionalinės ekonomikos dalį, (jūrų sektorius sudaro + 3 proc. pridėtinės vertės ir + 5 proc. užimtumo), trys (Estija, Latvija ir Danija) yra Baltijos jūros regiono šalys²⁶.

Todėl šiame skyriuje pateikti veiksmai, kuriais skatinamas verslumas, inovacija ir prekyba, taigi plečiamos verslo galimybės ir gerinamas konkretus vidaus rinkos veikimas. Į jį taip pat įtraukti žmoniškųjų išteklių kokybės gerinimo ir pagrindinių pramonės šakų – žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės – tvarumo didinimo veiksmai.

Finansavimo pavyzdžiai

2007–2013 m. laikotarpiu suplanuotos šios išlaidos iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) ir Sanglaudos fondo lėšų, skirtų konvergencijai ir konkurencingumui, taip pat užimtumo programoms Baltijos jūros regione, susijusioms su ekonomikos klestėjimu:

MVĮ inovacijai ir verslumui	2,4 mlrd. EUR
Investicijoms į įmones	2,0 mlrd. EUR
MTP veiklai	1,2 mlrd. EUR
MTP infrastruktūroms	1,1 mlrd. EUR
Iš viso	6,7 mlrd. EUR

Svarbūs projektai taip pat finansuojami pagal kitas Bendrijos programas (ypač Septintąją mokslinių tyrimų bendrąją programą, programą LIFE, Europos socialinio fondo (ESF) Europos teritorinio bendradarbiavimo programas, Europos kaimynystės ir partnerystės priemonės Tarpvalstybinio bendradarbiavimo programas (EKPP TBP), iš Europos žemės ūkio fondo

---

²⁶ Estija (9 proc. pridėtinės vertės, 7 proc. užimtumo), Latvija (8 proc. pridėtinės vertės, 5 proc. užimtumo), Danija (4 proc. pridėtinės vertės, 5 proc. užimtumo). Tyrimas „Jūrų pramonės kompleksų vaidmuo stiprinant ir plėtojant Europos jūrų ekonomikos sektorius“ (*The role of Maritime Clusters to enhance the strength and development in European maritime sectors*), http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/clusters_en.html.

kaimo plėtrai (EŽŪFKP), Europos žuvininkystės fondo (EŽF)²⁷ ir pagal Konkurencingumo ir inovacijų programą), taip pat pagal nacionalinę, regioninę ir vietos lygmens politiką. Be to, Europos investicijų bankas (EIB) jau teikia paskolas ir (arba) bendrai finansuoja daugybę projektų, taip pat galėtų papildomai prisidėti prie daugelio pagrindinių projektų veiklos.

ERPF ir EŽF finansuojamų projektų pavyzdžiai (įgyvendinami ir planuojami projektai, bendros išlaidų sumos)²⁸:

- „Skaidulinės optikos slėnyje“ (2000–2006 m. Švedijoje bendrai finansuojamame pagal 2 tikslą) ir papildomame jo projekte „Testbed Gävleborg“ (programa „Norra Mellansverige“) svarstoma galimybė sukurti visą Baltijos jūrą apimančią kompleksą.
- Universitetų bendradarbiavimas: pagal Vidurio rytų Švedijos 2007–2013 m. konkurencingumo programą Švedijoje finansuojamas keleto universitetų ir jų inkubatorių bendradarbiavimo paramos projektas PRIM („Inovacinės aplinkos procesai ir ryšiai“). Bendra išlaidų suma – 6,5 mln. EUR.
- JOSEFIN (Bendras MVĮ inovacijų finansavimas) yra Europos teritorinio bendradarbiavimo projektas pagal Baltijos jūros regiono 2007–2013 m. tarpvalstybinę programą. Projektas trunka nuo 2009 m. sausio iki 2011 m. gruodžio mėn. Svarstoma galimybė jį pratęsti kaip „strateginį projektą“ dar daugiausia 2 metams. Bendra išlaidų suma – 3,9 mln. EUR.
- Lenkijos Pomeranijos mokslo ir technologijų parkas – pratęstas 3 etapas (bendra išlaidų suma – 48 mln. EUR).
- Vokietijos Šlėzvingo-Holšteino jūrų pramonės kompleksas (bendra išlaidų suma – 50,8 mln. EUR).

Ramstis „Paversti Baltijos jūros regioną klestinčia vieta“ apima šia prioritetines sritis:

6. Baltijos jūros regione pašalinti vidaus rinkos kliūtis, pagerinti bendradarbiavimą muitų ir mokesčių srityje.
7. Visapusiškai išnaudoti regiono mokslinių tyrimų ir inovacijos potencialą.
8. Įgyvendinti iniciatyvą „Small Business Act“: skatinti verslumą, stiprinti mažąsias ir vidutines įmones ir veiksmingiau naudoti žmogiškuosius išteklius.
9. Stiprinti tvarų žemės ūkį, miškininkystę ir žuvininkystę.

---

²⁷ 2007–2013 m. laikotarpiu suplanuotos Bendrijos išlaidos iš EŽF, susijusios su klestėjimu: tvariai žvejybos plotų plėtrai – 316 mln. EUR; investicijoms į žuvis perdirbimą, rinkodarą ir akvakultūrą – 500 mln. EUR. Iš viso: 816 mln. EUR.

²⁸ Kai kuriems iš šių projektų įgyvendinti taip pat skirta Europos investicijų banko (EIB) bendroji paskola.

6. Baltijos jūros regione pašalinti vidaus rinkos kliūtis, pagerinti bendradarbiavimą muitų ir mokesčių srityje	Koordinatorė: Estija
--	-------------------------

Problemos aprašymas:

Nors visos Baltijos jūros regiono valstybės narės priklauso vidaus rinkai, jame tebėra praktinių prekybos prekėmis ir paslaugomis kliūčių. Baltijos jūros regiono šalių rinkos, išskyrus Vokietiją, yra gana mažos, todėl jų konkurencingumas labai priklauso nuo regiono vidaus prekybos.

Baltijos jūros regionas yra pagrindinė visų jame esančių šalių, išskyrus Vokietiją, užsienio prekybos erdvė. Valstybių tarpusavio prekybos mastai didėja, tačiau lėčiau nei tikimasi, taigi rinkų integracija nevyksta taip sklandžiai, kaip turėtų. Nustatyta, kad MVĮ ypač sunku naudotis visais vidaus rinkos teikiamais pranašumais ir sėkmingai plėsti veiklą į kaimynines šalis. Ši kliūtis svarbiausia augančioms MVĮ, kurių plėtrai reikia didesnių „nacionalinių rinkų“.

Norint užtikrinti praktiškus ir veiksmingus prekybos santykius su trečiosiomis šalimis, svarbu mažinti administracines netarifines kliūtis prekybai ir tarpvalstybiniam prekių judėjimui, ypač tarp ES ir Rusijos. Šiuo tikslu reikia gerinti muitinių procedūras ir infrastruktūrą. Taip pat svarbu stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą mokesčių srityje, gerinti prekybos ir investavimo sąlygas, aktyviau kovoti su tarpvalstybiniu sukčiavimu mokesčių srityje ir mokesčių slėpimu.

Dauguma vidaus rinkos kliūčių, vežant prekes jūra (šiuo būdu vežama 90 proc. prekių tokios šalies, kaip antai Suomija, vidaus rinkoje), atsiranda dėl to, kad manoma, jog jūrų transportas palieka Europos bendrijos muitų teritoriją tada, kai laivai išplaukia iš teritorinių vandenių, ir grįžta į ES muitų teritoriją atvykimo uoste. Tokios padėties nebegalima pateisinti, nes pakrantės tarnybos gali lengvai sekti laivus. Komisija, siekdama panaikinti vidaus rinkos prekėms taikomus sisteminius formalumus, 2009 m. sausio 21 d. priėmė komunikatą²⁹ dėl Europos jūrų transporto erdvės be kliūčių sukūrimo, kuriuo siekia panaikinti arba kuo labiau sumažinti tarp ES uostų vežamoms prekėms ir plaukiojantiems laivams taikomas administracines procedūras. Baltijos jūros regionui bus labai naudingas 2009 m. kovo 30 d. Tarybos patvirtinto „Europos jūrų transporto erdvės be kliūčių“ veiksmų plano įgyvendinimas.

Probleminė sritis (pagrindinės problemos):

Nepakankamai išvystytus Baltijos jūros regiono MVĮ prekybos ryšius galima paaiškinti nacionalinės teisės aktų uždėta administracine našta, nepakankamu ar neskaidriu ES direktyvų įgyvendinimu, per maža šio sektoriaus pramonės įmonių konkurencija, kurią riboja naujiems rinkos dalyviams sudaromos kliūtys, griežtu darbo rinkų reguliavimu ir menkomis mokestinėmis paskatomis. Todėl dažnai trūksta konkurencijos ir išlieka gana aukšti kainų lygiai.

---

²⁹ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui – Komunikatas ir veiksmų planas, kuriais siekiama sukurti Europos jūrų transporto erdvę be kliūčių (COM(2009) 10 galutinis; 2009 1 21).

Siekiant, kad Baltijos jūros regionas liktų klestinčiu regionu ir dar labiau klestėtų, būtina didinti jo integraciją. 2007 m. rengiant bendrosios rinkos apžvalgą³⁰ atliktos konsultacijos ir analizė parodė, kad daugelio bendrosios rinkos sričių ir sektorių teisinė bazė iki šiol veikia ne taip gerai, kaip turėtų.

Piliečiai ir įmonės ne visada geba naudotis daugybe galimybių bendrojoje rinkoje, kadangi jos taisyklės visose valstybėse narėse netinkamai ar nevienodai perkeliama į nacionalinę teisę, taikomos arba vykdomos. Naujausia Vidaus rinkos rezultatų suvestinė³¹ rodo, kad nors valstybės narės, laikui bėgant, išmoko kur kas geriau perkelti vidaus rinkos teisės aktus į nacionalinę teisę, vis dar kyla problemų, susijusių su teisingu šių teisės aktų taikymu, ir pranešama apie daugybę pažeidimų nagrinėjimo procedūrų. Nėgana to, piliečiai ir įmonės vis dar negauna pakankamai informacijos apie tai, kaip jie gali naudotis savo teisėmis praktikoje ir įgyvendinti jas bendrojoje rinkoje³². Todėl reikėtų dar labiau stengtis į įvairias kalbas išversti ir platinti medžiagą, kurioje įvairioms tikslinėms grupėms nuosekliai aiškinamos jų teisės.

Prekybos prekėmis už ES ribų didelės kliūtys yra kontrolės procedūrų trūkumai ir įprastas procedūrų vilkinimas ES pasienyje su Rusija. Dar visai neseniai Suomijos, Estijos ir Latvijos sienų kirtimo vietose susidarydavo ilgos sunkvežimių eilės. Pagrindinė to priežastis buvo ES ir Rusijos tarpusavio prekybos augimas, taip pat neveiksmingos procedūros ir netinkama infrastruktūra Rusijoje. Nors nuo 2009 m. pradžios, prasidėjus ekonominei krizei, eilės pasienyje sumažėjo, supaprastinus muitų teisės aktus ir pagerinus Rusijos infrastruktūrą, būtų galima išvengti panašių problemų ateityje.

Laivai, kuriais vežamos prekybai Europoje skirtos prekės, tačiau kurie sustoja uostuose už bendrosios rinkos ribų, turi atlikti visas išorės muitinės procedūras, kurios taikomos visoms laive esančioms prekėms, skirtoms tiek ES vidaus, tiek tarptautinei prekybai. Jei būtų patobulintas šių rūšių prekių tvarkymas, tai labai padėtų skatinti laivybos, kaip aplinką tausojančios transporto rūšies, veiksmingumą ir konkurencingumą.

Papildoma nauda Baltijos jūros regionui:

Kadangi Baltijos jūros regiono šalių rinkos yra mažos, nepaprastai svarbu tinkamomis priemonėmis gerinti verslo aplinką. Daugiausia perspektyvų išlaikyti intensyvią plėtrą vakariniame ir skatinti plėtrą rytiniame Baltijos krante teikia investicijoms palanki politinė sistema ir dinamiška verslo aplinka. Atsižvelgiant į dabartinę krizę, ypač svarbu skatinti tolesnę Baltijos jūros regiono rinkų integraciją. Regiono vidaus prekybos ryšių stiprinimas mažinant kliūtis yra mažai išlaidų reikalaujantis ekonomikos atkūrimo būdas. Taip pat svarbu regione visapusiškai įgyvendinti iniciatyvos „Small Business Act“ rekomendacijas ir taip sumažinti mažųjų bendrovių administracinę naštą.

Taip pat svarbu remti ir palengvinti teisėtos prekybos plėtrą ir ekonominį bendradarbiavimą, kovoti su sukčiavimu muitų srityje ir didinti prekybos su trečiosiomis šalimis tiekimo grandinės saugumą bei saugą. Siekiant šio tikslo, be kita ko, reikia imtis priemonių ES valstybių narių muitinės institucijų bendradarbiavimui su Rusija ir kitomis kaimyninėmis šalimis stiprinti, taip pat procedūrinėms, žmogiškųjų išteklių ir infrastruktūros kliūtims pašalinti. Norint užtikrinti

---

³⁰ Komisijos komunikatas „Bendroji rinka XXI a. Europai“; COM (2007) 724 galutinis; 2007 11 20.

³¹ http://ec.europa.eu/internal_market/score/docs/score18_en.pdf.

³² 2006 m. Eurobarometro tyrimų duomenys (http://ec.europa.eu/internal_market/strategy/index_en.htm#061204).

mokesčių sistemų teisingumą ir veiksmingumą, būtina remti gero valdymo principų laikymąsi. Norint užtikrinti vienodas ekonominių santykių, prekybos ir investicijų sąlygas, tai yra būtina.

Vis dėlto svarbu pabrėžti, kad bet koks bendradarbiavimas, susijęs su vidaus rinka, gali būti tik savanoriškas, ir pagal šią strategiją nebus kuriama naujų sistemų nei atliekama tolesnių svarstymų. Jei įmanoma įrodyti, kad toks bendradarbiavimas Baltijos jūros regione įmanomas, tokia patirtimi galėtų pasinaudoti kitos valstybės narės.

Veiksmai:

Strateginiai veiksmai

- **„Įgyvendinti prekių kontrolės pasienyje tvaraus gerinimo ir palengvinimo strategiją“**, ES ir Rusijos Muitinių ir tarpvalstybinio bendradarbiavimo pakomitečio priimtą 2007 m. balandžio 26 d. ir pakartotinai patvirtintą 2008 m. birželio 19 d. Strategijos įgyvendinimą numatyta įvertinti 2010 m. antrojoje pusėje.
- **„Koordinuoti veiklą su Baltijos jūros valstybių tarybos Muitinių bendradarbiavimo ir sienų kirtimo klausimų sprendimo darbo grupės (angl. WGCB) veiksmais“**, siekiant gerinti pasienio institucijų bendradarbiavimą, įskaitant darbo praktikos derinimą, bendrą mokymą, taip pat informacijos ir geriausios praktikos mainus.

Bendri veiksmai

- **„Sudaryti tinkamas viešojo sektoriaus konkurencijos sąlygas“**. Didinti paslaugų, kurias paprastai teikia valstybė ir savivaldybės, teikimo našumą, pamažu atveriant kelius laisvai konkurencijai susijusiose srityse, kaip antai atliekų tvarkymo, rekreacinės veiklos, pašto paslaugų, su tuo susijusios logistikos ir platesnio komunikacijų sektoriaus, vietos energijos tiekimo ir pan., siekiant užtikrinti visišką atitinkamų Baltijos jūros regiono rinkų atvirumą.
- **„Pašalinti likusias tarpvalstybinio paslaugų teikimo kliūtis“**, laiku ir nuosekliai įgyvendinant ir taikant Paslaugų direktyvą ir kitas susijusias, ypač MVĮ taikomas direktyvas, ir direktyvas, kuriomis siekiama liberalizuoti paslaugų rinkas (pvz., Trečiąją pašto direktyvą, kurioje daugumai valstybių narių nustatomas visiško rinkos atvėrimo terminas – iki 2010 m. gruodžio 31 d.). Minėtoje direktyvoje valstybės narės ne tik įpareigojamos imtis konkrečių teisėkūros priemonių, bet ir raginamos taikyti įvairias praktines priemones, kaip antai kontaktinius centrus paslaugų teikėjams, elektronines procedūras ir administracinį bendradarbiavimą. Direktyvoje taip pat pateikta naujoviškų priemonių, kaip antai nacionalinės teisės aktų persvarstymas ir abipusio vertinimo procesas. Per pastaruosius dvejus metus Šiaurės ir Baltijos šalių bendradarbiavimo grupėje pradėjo glaudžiai bendradarbiauti kiekvienos valstybės narės įstaigos, atsakingos už Paslaugų direktyvos įgyvendinimą. Šį bendradarbiavimą galima toliau stiprinti, dalijantis gera praktika, įskaitant kontaktinių centrų steigimą, ir į šį procesą įtraukiant verslo asociacijas.
- **„Užtikrinti ES vidaus rinkos konkretų veikimą Baltijos jūros regione“**, stiprinant nacionalinės valdžios institucijų bendradarbiavimą bendrosios rinkos valdymo srityje. Gerinant ir stiprinant Baltijos jūros regiono nacionalinės valdžios institucijų administracinį bendradarbiavimą įgyvendinant bendrosios rinkos direktyvas, reikėtų remtis pagal Paslaugų direktyvą veikiančia Šiaurės ir Baltijos šalių bendradarbiavimo grupe. Baltijos jūros regiono nacionalinės valdžios institucijos taip pat raginamos bendradarbiauti mokant valstybės ir teismo tarnautojus bendrosios rinkos teisės, teikiant informaciją piliečiams ir įmonėms apie

jų teises ir galimybes vidaus rinkoje. Toks glaudus Baltijos jūros regiono valdžios institucijų bendradarbiavimas bendrosios rinkos klausimais turėtų būti plėtojamas pagal **Komisijos rekomendaciją dėl partnerystės**, kurią numatyta priimti 2009 m. birželio mėn.

- **„Remti mokesčių srities gero valdymo principus“**, t. y. skaidrumą, dalijimąsi informacija ir sąžiningą konkurenciją mokesčių srityje, siekiant gerinti tarptautinį bendradarbiavimą mokesčių srityje ir aktyviau kovoti su tarpvalstybiniu mokestiniu sukčiavimu ir mokesčių slėpimu. Siekiant šių tikslų, pirmas žingsnis būtų susitarimas su Rusija dėl gero mokesčių valdymo. Taip pat reikėtų stengtis suderinti mokesčių politiką, be kita ko, įskaitant laipsnišką cigaretėms taikomų akcizų tarifų suvienodinimą su Rusija. Taip sumažėtų mokestinis sukčiavimas ir akcizais apmokestinamų prekių kontrabanda į ES, taip pat būtų padedama siekti biudžeto ir sveikatos tikslų, sprendžiant problemas, kurias sunku išspręsti vien tik stiprinant sienų kontrolę. Taip pat palengvėtų prekyba regione, nes neberekėtų pasienyje vykdyti tokios griežtos ir kruopščios kontrolės.

Pagrindiniai projektai (pavyzdžiai):

- **6.1. „Pašalinti likusias bendrosios rinkos kliūtis“**, stiprinant atsakingų institucijų praktinį bendradarbiavimą. Projektą sudaro 5 sritys, kurioms vadovauja 2 šalys: **1. Vidaus rinkos kliūčių, trukdančių regiono valstybių tarpusavio prekybai, nustatymas ir pašalinimas. Atsakingoji šalis – Lenkija**³³. Bendrasis tikslas, kurį reikėtų pasiekti pagal šį projektą, – rinkti išsamią informaciją apie vidaus rinkos kliūtis, trukdančias laisvam asmenų, prekių, paslaugų ir kapitalo judėjimui tarp regiono valstybių. **2. Bendradarbiavimas, siekiant įgyvendinti Komisijos Rekomendaciją dėl priemonių, skirtų bendrosios rinkos veikimui gerinti – priemonės, kuriomis užtikrinamas geresnis bendrosios rinkos klausimų koordinavimas (rekomendacija Nr. 1). Atsakingoji šalis – Lenkija**. Siekiama sudaryti bendradarbiavimo grupę (pagal Šiaurės ir Baltijos šalių bendradarbiavimo grupės pavyzdį arba šiame Šiaurės ir Baltijos šalių forume), kuri, reguliariai susitikdama, dalytusi patirtimi, įgyta įgyvendinant Rekomendaciją dėl priemonių, skirtų bendrosios rinkos veikimui gerinti (1 rekomendacija – priemonės, kuriomis užtikrinamas geresnis bendrosios rinkos klausimų koordinavimas). **3. Aktyvesnis regiono valstybių SOLVIT centrų bendradarbiavimas. Atsakingoji šalis – Lenkija**³⁴. Įgyvendinant bendrą kampaniją, siekiama didinti MVĮ informuotumą apie SOLVIT ir teikti joms patikimos ir objektyvios informacijos apie tai, kokios pagalbos joms gali suteikti SOLVIT. **4. Dalijimasis Produktų kontaktinių centrų ir Kontaktinių centrų praktinės veiklos geriausia patirtimi. Atsakingoji šalis – Švedija**³⁵. Šiuo projektu turėtų būti siekiama sukurti sistemą, kurioje būtų galima dalytis Baltijos jūros regiono kontaktinių centrų steigimo, finansavimo ir plėtros patirtimi. **5. Geresnis piliečių ir įmonių informavimas apie Prekių paketą (įskaitant abipusio pripažinimo principą) ir Paslaugų direktyvą. Atsakingoji šalis – Švedija**³⁶. Pagal šį projektą būtų galima sudaryti grupę, kuri dalytusi informacija apie geriausią praktiką, siekiant nustatyti, kokie informavimo apie naujų teisės aktų turinį ir naujų kontaktinių centrų vaidmenį veiksmai iki šiol atlikti. Be to, pagal šį projektą reikėtų siekti nustatyti, ar šiame regione būtų naudinga imtis papildomų informavimo veiksmų (ir, jei taip, tai kokių).

³³ Norinčios dalyvauti šalys: Danija, Estija, Švedija ir Suomija – tam tikruose sektoriuose.

³⁴ Norinčios dalyvauti šalys: Danija, Estija ir Švedija. Kurios šalys nori dalyvauti šio projekto SOLVIT+ dalyje, bus patvirtinta vėliau (joje dalyvauti nenori Vokietija ir Danija).

³⁵ Norinčios dalyvauti šalys: Danija, Estija ir Vokietija – tik Produktų kontaktinių centrų dalyje.

³⁶ Taip pat nori dalyvauti Estija, tačiau dėl to reikia išsamiau apsvarstyti turinį.

(Projektui vadovauja: Lenkija ir Švedija; pažangos svarstymo galutinis terminas: pirmieji rezultatai bus gauti 2011 m. birželio mėn.) **SKUBUS PROJEKTAS**

- **6.2. „Įgyvendinti Europos jūrų transporto erdvę be kliūčių Baltijos jūros regione“.** Į šį planą įtrauktos kelios teisėkūros priemonės, įskaitant pasiūlymą supaprastinti administracinius formalumus, remiantis Bendrijos reglamentais ir rekomendacijoms valstybėms narėms dėl laivybos bendrovių administracinės naštos sumažinimo. Šiuo tikslu reikėtų iširti esamas teises ir administracines kliūtis ir atlikti reikiamus reguliavimo bei administracinės sistemos pakeitimus, pradedant geresnes reguliavimo strategijas, taip pat kuriant ES integruotas jūrų informacijos pranešimo sistemas („vienas langelis“), dėl kurių susitarta ES lygmeniu. (Projektui vadovauja Jūrų reikalų ir žuvininkystės GD / Švedijos jūrų agentūra [dar nepatvirtinta]; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau).
- **6.3. „Plačiau naudoti elektroninius parašus ir (arba) e. atpažinti“**, palaikant ryšius su Baltijos jūros regiono valdžios institucijomis pagal 2008 m. lapkričio mėn. E. parašo ir e. atpažinties veiksmų planą³⁷, kuriuo siekiama užtikrinti, kad elektroninį parašą ir atpažinties programas būtų galima naudoti tarpvalstybiniu lygmeniu. Taip būtų galima ekonomiškiau ir tikslingiau teikti viešąsias paslaugas ir vykdyti administracines bei teismo procedūras, o piliečiams ir privačioms įmonėms būtų lengviau skaitmeninėmis priemonėmis kreiptis į valdžios institucijas. Taip pat bus padedama įgyvendinti strateginį veiksma „Pašalinti likusias tarpvalstybinio paslaugų teikimo kliūtis“ (aprašytą 27 p.). Dirbant šį darbą daug dėmesio reikėtų skirti užsienio piliečių ir įmonių patekimui į rinką, stengiantis nesudaryti struktūrinių kliūčių, kurios galėtų atsirasti nustačius nepagrįstai griežtą sąveikių e. parašų apsaugos lygį. Reikėtų pradėti bendrus informacinės visuomenės projektus, įskaitant elektroninį balsavimą ir kitas viešąsias ir privačias elektronines paslaugas. (Projektui vadovauja Estija; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)
- **6.4. „Skatinti akreditacijos įstaigas pasidalyti kompetenciją“.** Akreditacijos įstaigų bendradarbiavimas gali būti ekonomiškias būdas pasidalyti kompetenciją ir teikti įvairias akreditacijos paslaugas bendrovėms neturint visos reikiamos infrastruktūros kiekvienoje valstybėje narėje. (Projektui vadovauja Švedija – Švedijos akreditacijos ir atitikties vertinimo taryba; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau).
- **6.5. „Stebėti ES ir Rusijos strategijos prioritetų įgyvendinimą“**, siekiant gerinti muitinių ir pasienio procedūras: a) Rusija įgyvendina teisėkūros, administracines ir procedūrinės priemonės, gerinančias padėtį pasienyje; b) įgyvendinamas ES ir Rusijos bandomasis informacijos mainų projektas; c) įgyvendinama ir plėtojama sienų kirtimo vietų ir muitinių infrastruktūra. (Projektui vadovauja Europos Komisija – Mokesčių ir muitų sąjungos GD / ES ir Rusijos muitų sienos klausimų sprendimo darbo grupė; projekto užbaigimo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)
- **6.6. „Stebėti padėtį pasienyje“** – iš naujo pradėti projektą „Laufzettel“, pirmiau įgyvendintą 2001, 2003, ir 2005 m., siekiant nustatyti sienų kirtimo ir (arba) muitinio įforminimo procedūrų trukmę ir esamas kliūtis, taip pat galimybes pagerinti ES ir Rusijos sienų kontrolės procedūras. (Projektui vadovauja Europos Komisija – Mokesčių ir muitų sąjungos GD / ES ir Rusijos muitų sienos klausimų sprendimo darbo grupė; projekto užbaigimo galutinis terminas: 2010 m. antroji pusė) **SKUBUS PROJEKTAS**

³⁷ COM(2008) 798, 2008 11 28.

- **6.7. „Koordinuoti papildomų dažnių naudojimą“.** Papildomų dažnių (angl. *digital dividend*), atsirasiančių pereinant prie skaitmeninės antžeminės televizijos, naudojimo koordinavimas, siekiant veiksmingiau naudoti dažnius ir skatinti bendroves, kad šios teiktų plačiajuosčio ryšio paslaugas retai gyvenamose vietovėse. Sustiprinto valstybių narių bendradarbiavimo, siekiant daugiašalio koordinavimo ir rinkos kontrolės, modelių rengimas. (Projektui vadovauja: Švedija. Galutinis terminas bus nustatytas vėliau).

7. Visapusiškai išnaudoti regiono mokslinių tyrimų ir inovacijos potencialą

Koordinatorės:
Švedija ir
Lenkija

Problemos aprašymas:

Norint Baltijos jūros regione, kuri sudaro gana mažos ir nevienodą inovacinės aplinkos brandą pasiekusios valstybės, sukurti gyvą inovacinę aplinką, būtina stiprinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą. Siekiant didesnio judumo, didesnės regioninės darnos ir tvaraus ekonomikos augimo, tai turi būti daroma politiniu ir verslo lygmenimis. Siekdami sustiprinti savo ilgalaikį inovacinį pajėgumą, regionai turi pritraukti pažangias bendroves ir teikti veiksmingas inovacijos paramos paslaugas.

Vykstant globalizacijai, stiprėja valstybių ir regionų konkurencija, susijusi su investicijomis į gamybą, žiniomis ir inovacija. Žiniomis grindžiamų produktų ir paslaugų kūrimas versle yra būtina bendrovių konkurencingumo pasaulinėje rinkoje sąlyga. Valstybės ir ypač regionai politiniu lygmeniu turi sukurti veiksmingas inovacijos sistemas, kuriose būtų palaikomas dinamiškas verslumas ir intensyvūs ryšiai tarp aukščiausio lygio žinių institucijų, privačių investuotojų, inkubatorių ir susijusių verslo paslaugų. Baltijos jūros regione yra tam tikrų kliūčių pasiekti šį tikslą, tačiau regiono klestėjimas be to neįmanomas.

Probleminė sritis (pagrindinės problemos):

Atotrūkis tarp geriau įsitvirtinusių MTP institucijų Baltijos jūros šiaurės ir vakarų krante ir naujai įsteigtų arba pertvarkytų institucijų rytų ir pietryčių krante tebėra labai didelis, nepaisant rytinėje Baltijos jūros regiono dalyje neseniai vykusio intensyvaus augimo šioje srityje. Tai taip pat rodo naujausia Europos inovacijų diegimo rezultatų suvestinė (EIS 2007). Kai kurios Baltijos jūros regiono šalys inovacijos srityje pirmauja, o kai kurios atsilieka. Norint išnaudoti visą regiono inovacinį potencialą, reikia laikytis nuoseklesnio, bendradarbiavimu ir pasitikėjimu pagrįsto požiūrio.

Papildoma nauda Baltijos jūros regionui:

Daugiausia papildomos naudos bus galima gauti teikiant pirmenybę pažangiausiems regiono sektoriams. Siekiant toliau tirti šiuos regiono pranašumus, gali būti naudinga remtis inovacijų grupių požiūriu. Šis požiūris būtų grindžiamas inovacijų grupių analizėmis, neseniai atliktomis įvairiose Baltijos jūros regiono šalyse regioniniu arba nacionaliniu lygmeniu, Europos inovacijų grupių stebėjimo centro inovacijų grupių analizės rezultatais³⁸ ir projektu BSR INNO-Net, finansuojamu pagal ES PRO INNO Europos iniciatyvą³⁹. Taip pat svarbu išnaudoti visas bendradarbiavimo Europos mokslinių tyrimų erdvėje (EMTE) galimybes.

Veiksmai:

³⁸ <http://www.clusterobservatory.eu>.

³⁹ Daugiau informacijos pateikta internete (<http://www.proinno-europe.eu>).

Strateginiai veiksmai

- **„Parengti bendrą Baltijos jūros regiono inovacijos strategiją“**, siekiant spręsti šias keturias problemas: a) mažinti esamas inovacijos kliūtis, taip pat suderinant skirtingą tiesioginių užsienio investicijų (TUI) teisinę ir reguliavimo aplinką, ypač siekiant toliau plėtoti Pirmaujančios rinkos iniciatyvą; b) palengvinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą pradedant bendrus mokslinių tyrimų projektus ir naudojant juos komerciniais tikslais; c) bendrai naudotis regiono aukštos kvalifikacijos žmogiškuoju kapitalu ir skatinti tyrėjų judumą; ir d) bendrai kurti naujas ir geresnes paramos inovacijai, įskaitant paramą intelektualinės nuosavybės teisėms (INT), priemones. Šis darbas bus derinamas su panašiomis pastangomis pagal 2009–2012 m. laikotarpio PRO-INNO Europos iniciatyvą.

Bendri veiksmai

- **„Gerinti mokslinių tyrimų rezultatų naudojimą taikant patentus“**, remiant intensyvesnį Baltijos jūros regiono nacionalinių patentų institucijų bendradarbiavimą suteikiant paramos inovacijai infrastruktūrą. Galimos tokio bendradarbiavimo idėjos – „Ivairių valdžios institucijų specializacija pagal sektorius“ Baltijos jūros regione ir gebėjimas padėti teikti paraiškas patentams gauti kitose Baltijos jūros regiono šalyse ir Europos patentų biurui (EPO). MVĮ, pavieniams išradėjams ir viešosioms mokslinių tyrimų organizacijoms reikėtų padėti įtraukti INT į savo verslo strategijas.

Pagrindiniai projektai (pavyzdžiai):

- **7.1. „Parengti Baltijos jūros regiono Inovacijos, inovacijų grupių ir MVĮ tinklų programą“**. Konkretus tikslas – skatinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą MTP ir verslo srityse, apimančių inovacines sistemas, inovacijų grupes ir MVĮ tinklus, siekiant skatinti ekonomikos augimą visame Baltijos jūros regione. Pagal šią programą bus sukurtas „naujas Baltijos jūros regiono prekių ženklas“, grindžiamas „šiuolaikiškumu“, moksliniais tyrimais, inovacija ir bendradarbiavimu, skatinantis ugdyti gebėjimus, didinantis tarptautinį konkurencingumą ir užsienio investicijas, skatinantis kai kuriose srityse dalyvauti pasaulinio lygio subjektus. Ši programa gali būti grindžiama BJR tinklo projekto INNO-Net, finansuojamo pagal PRO INNO Europos iniciatyvą, rezultatais ir rekomendacijomis. Siekiama didinti Baltijos jūros regiono konkurencingumą ir skatinti inovaciją, inovacijų grupėms bendradarbiaujant tarpvalstybiniu mastu tiek politiniu, tiek verslo lygmeniu, įtraukiant inovacijos organizacijas, nacionalines arba regionines programas ir fondus. Veikla pagal šią Baltijos jūros regiono programą taip pat apims Baltijos jūros regiono metodo, pagal kurį bus geriau naudojamosi mažųjų įmonių tinklais, kūrimą. Atsižvelgiant į jūrų ekonomikos sektorių svarbą regionui, bus remiami jūrų pramonės kompleksai, siekiant susieti juos su žinių tinklais ir dalytis inovacijų grupių organizacijų steigimo geriausia patirtimi. Taip pat siekiama **„parengti regioninę prognozavimo programą“**, kuri padės nustatyti reikiamas bendradarbiavimo kryptis MTP ir inovacijos srityse. (Projektui vadovauja Švedija ir Lietuva; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)
SKUBUS PROJEKTAS
- **7.2. „Isteigti Baltijos jūros inovacijos ir mokslinių tyrimų fondą“**. Tikslas – parengti finansines priemones tarpvalstybinėms ir tarpregioninėms inovacijoms ir moksliniams tyrimams skatinti atsižvelgiant į konkrečius Baltijos jūros regiono privalumus. Tai bus daroma naudojant praktiškai išbandytus ir tinkamus finansinius modelius ir kuriant naujas priemones, kurios padės koordinuoti moksliniams tyrimams, plėtrai ir inovacijoms ES skirtą finansavimą (2007–2013 m.) ir būsimą finansavimą (po 2014 m.) – nacionalinį ir regioninį,

taip pat privatų. (Projektui vadovauja Skonės regionas; projekto užbaigimo galutinis terminas bus nustatytas vėliau).

- **7.3. „Parengti bendrą Baltijos jūros regiono paslaugų sektoriaus inovacijos rėmimo strategiją“.** Joje bus išskirti trys pagrindiniai tikslai: a) siekiant iširti dabartinę inovacinę padėtį ir galimybes žiniomis grindžiamų paslaugų sektoriuje, rinkti geresnius Baltijos jūros regiono šalių statistinius duomenis; b) nustatyti paslaugų sektoriaus dalyse, tokiose kaip IRT, kūrybinė pramonė ir visas kultūros sektorius, ekologiškos („žaliosios“) inovacijos ir energetika, veikiančių inovacijos grupių tarpvalstybinio bendradarbiavimo mastą ir tikslus; c) pagerinti pagrindines sąlygas, kurios yra būtinos, siekiant tvariai remti tokių inovacijos grupių bendradarbiavimą paslaugų srityje, taip pat palengvinti sparčiai augančių paslaugų įmonių internacionalizaciją. Šis darbas bus susietas su atitinkamu ES INNO-Net politikos projektu, finansuojamu pagal PRO INNO Europos iniciatyvą (2009–2012). (Projektui vadovauja Lietuva ir Suomija; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau).
- **7.4. „Pradėti įvairius sektorius apimančius pavyzdinius sveikatos ir gyvybės mokslų inovacijos projektus“.** Visuomenės sveikatingumo aukšto lygio skatinimą ir šiuolaikinių gyvybės mokslų naudojimą galima laikyti būtinomis sąlygomis siekiant, kad Baltijos jūros regionas taptų pažangiausiu ir klestinčiu pasaulio „sveikatingumo regionu“. Be to, demografines problemas įmanoma išspręsti tik mokslo, technologijos ir socialinių mokslų pažanga. Pagal „ScanBalt BioRegion“ – šiuo metu vieną pažangiausių Europos inovacijų grupių bendradarbiavimo iniciatyvų – 2004 m. pagrindiniai tvarumo principai įtvirtinti visose gyvybės mokslų srityse: sveikatos, energijos, mitybos ir aplinkos gyvybės mokslų. Šiuo požiūriu Baltijos jūros regioną galima laikyti modeliu, kuriuo gali būti grindžiama žinių ekonomika ir bendromis jėgomis tvariai įgyvendinama bendra strategija, įvairiose veiklos srityse. (Projektui vadovauja Lietuvos biotechnologų asociacija ir *BioCon Valley® GmbH*, Greifswaldas (Vokietija); pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)
- **7.5. „Nutiesti „Baltijos mokslų jungtį“** (angl. *Baltic Science Link*). Mokslinių tyrimų infrastruktūra yra svarbi siekiant tikslo paversti šį regioną pirmaujančiu mokslinių tyrimų ir inovacijos regionu. Baltijos jūros regione yra keli svarbūs infrastruktūros įrenginiai (didelės energijos PETRA-III elektronų kaupimo žiedas Vokietijos sinchrotoninio spinduliavimo tyrimų centre (Hamburgas); Europos rentgeno lazerio projektas XFEL Šlėzvinge-Holšteine; MAX IV – sinchrotoninės radiacijos mokslinių tyrimų, branduolinės fizikos ir greitintuvų fizikos laboratorija Lunde); taip pat tikimasi remti papildomų įrenginių, tokių kaip Lunde esantis Europos neutronų (skaldant atomo branduolį) tyrimų centras (ESS)⁴⁰, naudojimą. Šią infrastruktūrą reikėtų visapusiškai naudoti moksliniam pajėgumui ir konkurencingumui, taip pat regiono patrauklumui didinti. Tai įmanoma pasiekti sukūriant stiprų tinklą, kuriame dalyvautų regiono universitetai, mokslinių tyrimų institutai ir pramonė, t. y. „Baltijos mokslų jungtį“. Šių mokslo grupių veiklos pagrindą sudarytų dabartinės pažangios regiono mokslinių tyrimų sritys, gyvybės mokslai, medžiagų technologijos. (Projektui vadovauja Švedija – Švedijos mokslo taryba; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)

---

⁴⁰ Europos mokslinių tyrimų erdvės jungtinis projektas. „ESS Scandinavia“ – konsorciumas, siekiantis užtikrinti ESS įrenginio statybą Lunde. Konsorciumą sudaro visi Zundo regiono universitetai ir kolegijos, keli kiti pažangiausi Skandinavijos universitetai ir mokslo institutai, taip pat Skonės regionas, Lundo savivaldybė, Danijos investicijų agentūra „Copenhagen Capacity“ ir Zundo komitetas.

8. Įgyvendinti iniciatyvą „Small Business Act“: skatinti verslumą, stiprinti mažasias ir vidutines įmones ir veiksmingiau naudoti žmogiškuosius išteklius	Koordinatorės: Danija ir Vokietija
--	--

Problemos aprašymas:

Reikia gerinti bendras Baltijos jūros regiono ekonomikos augimo sąlygas. Reikėtų aktyviau ir veiksmingiau remti verslumą ir MVĮ plėtrą, taip pat stiprinti verslo paramos institucijų bendradarbiavimą. Reikėtų gerinti regiono prekybos ir investicijų lygį, veiksmingiau bendradarbiaujant prekybos ir investicijų įstaigoms ir rengiant paramos priemones, kuriomis būtų siekiama tolesnės ekonominės integracijos. Be to, krizė gali paskatinti įmones pakeisti požiūrį – jos gali siekti pasinaudoti verslo galimybėmis, kurių ateityje turės „žaliosios įmonės“. Norint užtikrinti ilgalaikį Baltijos jūros regiono klestėjimą, verslumą būtina įtraukti į visus švietimo lygmenis, mokytojams reikėtų suteikti atitinkamą ekonomikos žinių, taip pat reikėtų kurti pažangius mokymo metodus.

Siekiant didinti ūkio našumą, aukšto lygio inovaciją ir tvarų ekonomikos augimą, taip pat reikia didinti darbo rinkos įtrauktį ir integraciją Baltijos jūros regione. Didelis užimtumas, geros kokybės darbo vietos ir mažas socialinės atskirties lygis – svarbūs veiksniai siekiant, kad Baltijos jūros regiono bendrovės išliktų konkurencingos.

Probleminė sritis (pagrindinės problemos):

Baltijos jūros regiono MVĮ veiklą labai varžo institucinės kliūtys. Todėl norint, kad šios įmonės būtų regiono plėtros pagrindas, būtina kuo greičiau panaikinti joms taikomus apribojimus. Pirmiausia reikia sukurti institucinę sistemą, kurioje būtų nustatytos nuoseklios verslumo taisyklės (šios taisyklės praktikoje dažnai yra pernelyg ribojančios arba sudėtingos). Įvairių Baltijos jūros regiono valstybių institucinės ir teisinės sistemos, kuriose veikia įmonės, yra labai nevienodos kokybės.

Sukurti labiau integruotą darbo rinką Baltijos jūros regione trukdo kelios kliūtys. Be įprastų teisinių ir administracinių veiksnių, susijusių su socialine apsauga ir kvalifikacijų pripažinimu, išskirtos dvi naujos apribojimų kategorijos: „praktinės“ kliūtys, susijusios su apgyvendinimu, kalba, partnerių ir sutuoktinių įdarbinimu, ir „psichologinės“ kliūtys, visų pirma grįžimo į savo kilmės šalį klausimas ir nepakankamas judumo pripažinimas.

Gerinant jūrininkų karjeros galimybes, mokymą ir kvalifikacijas, įmanoma labai sustiprinti jūrų saugumą, padidinti jūrininkų užimtumą ir bendrą viso jūrų pramonės komplekso konkurencingumą.

Papildoma nauda Baltijos jūros regionui:

Darnią socialinę ir ekonominę regiono plėtrą stabdo aiškiai nevienodas pavienių valstybių socialinis ir ekonominis išsivystymas. Siekiant, kad regionas klestėtų, būtina intensyvesnė ir glaudesnė integracija ir geresnės sąlygos verslininkams prekiauti ir užsiimti verslu su kaimyninėmis šalimis. Taip pat svarbu gerinti bendradarbiavimą tose srityse, kurios yra stipriosios regiono pusės ir su kuriomis siejamos svarbios regiono ateities augimo perspektyvos, pavyzdžiui, dizainas ir aplinkosauginė technologija.

Bendradarbiaujant ES vidaus judumo srityje, darniau susiejus mokymą, perkvalifikavimą ir kvalifikacijos kėlimą darbo rinkoje, būtų galima geriau derinti darbo rinkos poreikius tiek darbo jėgos kilmės, tiek ją priimančiojoje šalyje. Taip įmanoma užtikrinti regionui reikalingos darbo jėgos ugdymą. Yra daugybė galimybių pasinaudoti įvairių regiono darbo rinkų – tiek brandesnių, tiek dinamiškesnių – pranašumais ir visų pirma patenkinti ypač sparčiai augančių inovacinių bendrovių poreikius.

Įvairių Baltijos jūros pakrantės valstybių ekonominės veiklos – laivybos, laivų statybos, uostų, paslaugų, įrangos tiekimo, darbų jūroje ir žvejybos – derinimas⁴¹ jūrų pramonės kompleksuose galėtų padėti skatinti MVĮ internacionalizaciją ir konkurencingumą.

Veiksmai:

Strateginiai veiksmai

- **„Skatinti prekybą ir pritraukti į Baltijos jūros regioną daugiau investicijų“**, glaudžiau bendradarbiaujant prekybos ir investicijų rėmimo įstaigoms, siekiant toliau tobulinti valstybių narių parengtas šios srities priemones. Tolesnis regiono prekybos ir investicijų agentūrų bendradarbiavimo stiprinimas būtų naudingas regiono vidaus prekybai ir regiono bendrovių prekybai su išorės šalimis.
- **„Užtikrinti MVĮ palankesnes sąlygas gauti lėšų“**, pavyzdžiui, remiant ir diegiant naujas ir pažangias priemones, kurios palengvins regione taikomas finansavimo sąlygas, ypač pačioje įmonių veiklos pradžioje. Pavyzdžiui, tarpvalstybiniai rizikos kapitalo fondai ir tarpvalstybinės garantijų sistemos sudarytų sąlygas naudotis masto ir apimties ekonomijomis investuojant į MVĮ arba padėtų užtikrinti jų galimybę skolintis. Siekiant užtikrinti MVĮ finansavimą sudėtingomis dabartinėmis rinkos sąlygomis, reikėtų plačiai ir veiksmingai naudoti ES finansines priemones pagal Konkurencingumo ir inovacijų programą, taip pat struktūrinių fondų lėšas. MVĮ finansavimo ES šaltinius reikėtų papildyti nacionalinio ir regioninio finansavimo lėšomis.
- **„Skatinti ir remti moterų verslumą“**, siekiant skatinti Baltijos jūros regiono ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą. Moterų verslumą reikia ugdyti tikslingais veiksmais, skirtais jaunoms moterims ir antros karjeros siekiančioms moterims, pradedančioms verslą arba norinčioms pakeisti profesinės veiklos sritį. Baltijos jūros regiono politikos kūrėjai ir MVĮ suinteresuotosios šalys turėtų būti skatinami ugdyti ir skatinti moterų verslumo dvasią. Norint sukurti moterų verslumui palankų klimatą, reikia atsižvelgti į moterų verslo pradžiai ir moterų įmonių augimui kliudančius aplinkos, ekonominius ir nematerialius veiksnius.

---

⁴¹ Tyrimas „Jūrų pramonės kompleksų vaidmuo stiprinant ir plėtojant Europos jūrų ekonomikos sektorius“ (http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/clusters_en.html).

- *„Bendrai ugdyti verslumą atsinaujinančiosios jūrų energijos, ypač vėjo energijos, srityje, siekiant paversti Baltijos jūros regioną šioje srityje pirmaujančiu regionu“.* Atsinaujinančioji jūrų energija yra vienas iš augančių jūrų ekonomikos sektorių. Šio darbo pradininkės ir pažangių technologijų kūrėjos yra mažosios ir vidutinės įmonės, ir šios ekonominės struktūros ateityje bus svarbios sektoriaus plėtrai. Stiprinant Baltijos jūros regiono verslumą šioje srityje, bus galima parengti atsinaujinančios ir švarios energijos pirmaujančios rinkos iniciatyvą. Regionas jau dabar daugiau ar mažiau yra šios srities inovacijos ir pažangos centras – tai lemia Danijoje, Vokietijoje ir Švedijoje sudarytos sąlygos ir vykdoma veikla, taip pat dujų transportavimas iš Rusijos. Siekiant tolesnės Europos plėtros šioje srityje, Baltijos jūros regiono valstybės galėtų imtis vadovaujančio vaidmens, pavyzdžiui, iškelti svarbiausius technologinius uždavinius ir atskleisti didžiausias reguliavimo kliūtis, numatydamos surengti Europos lygmens diskusiją apie atsinaujinančiąją jūrų energiją. Įgyvendinti šį veiksma gali padėti horizontalusis jūrų erdvės planavimo veiksmas (žr. toliau). Apskritai labai svarbu remti „žaliąsias įmones“.
- *„Itraukti verslumo mokymą į mokyklų programas“.* Verslumas turėtų būti integruotas į visas švietimo pakopas, įskaitant universitetus, mokytojams reikėtų suteikti atitinkamų žinių ir pažangių mokymo metodų, taip pat reikėtų ugdyti verslumo kultūrą. Šioje veikloje galėtų dalyvauti vietos verslininkai. Baltijos jūros regiono universitetus reikėtų skatinti ugdyti verslumo dvasią ir sukurti verslumui palankų klimatą ne tik verslo ir ekonomikos sričių studentams. Taikomos priemonės turėtų apimti paramą įmonių steigimui prie universitetų, aukštųjų technologijų įmones ir specialų mokytojų rengimą.
- *„Sudaryti palankias sąlygas kaimo verslumui“*, rengiant švietimo ir tarpvalstybinių mainų programas, visapusiškai panaudojant MVĮ paramai skirtas Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai lėšas.

Bendri veiksmai

- *„Didinti darbo jėgos judumą“* ne tik darbo rinkose, bet ir tarp darbo rinkų, skatinant aktyviau bendradarbiauti tarpvalstybiniu mastu šalinant sienas ir didinant judumą. Savivaldybių, regionų ir valstybių narių bendradarbiavimas yra svarbus būdas padidinti paramos priemonių veiksmingumą – tarpusavyje dalytis patirtimi, nagrinėti būsimas temas, taikant įgyvendinimo ir veiklos efektyvumo vertinimo procedūras. Reikia skatinti Baltijos jūros regiono įdarbinimo agentūras glaudžiau bendradarbiauti ir susieti darbuotojų mokymą, perkvalifikavimą ir kvalifikacijos kėlimą su **viso regiono darbo rinkos poreikiais**. Kitas svarbus klausimas yra abipusis kvalifikacijų pripažinimas; šiuo tikslu turi bendradarbiauti atitinkamos kontrolės įstaigos. Jūrų pramonės kompleksui gali būti naudingas darbo jėgos judumas tarp darbo vietų ir karjeros galimybių sausumoje ir jūroje, taip pat skaidresnė ir aukštesnio lygio jūrininkų profesinių kvalifikacijų sistema. Atitinkami veiksmai išsamiau aprašyti 4–13 skyriuose.
- *„Skatinti dalytis gera praktika verslo pradžios, licencijavimo ir bankroto procedūrų administracinio supaprastinimo srityje“*, remiantis iniciatyvos „Small Business Act“ rekomendacijomis.

Pagrindiniai projektai (pavyzdžiai):

- **8.1. „Remti jaunus verslininkus“.** Švietimo ir verslo sektorių bendradarbiavimas svarbus tvariam ekonomikos augimui. Reikėtų pradėti bendrą iniciatyvą, siekiant skatinti jaunimo verslumą, skatinti ir lėšomis remti didesnę jaunų verslininkų judumą ir tarpvalstybinius jaunų verslininkų tinklus Baltijos jūros regione. (Projektui vadovauja Danija; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau).
- **8.2. „Siekiant atverti naujų verslo perspektyvų, stiprinti bendradarbiavimą aplinkosauginių technologijų srityje“.** Siekiant stiprinti aplinkosauginių technologijų sektoriaus MVĮ, reikia sukurti didesnę žinių ir technologijų kritinę masę, įtraukiant tiek MTP (mokslinius tyrimus), tiek įmones. Bendrais veiksmais reikėtų aktyviau bendradarbiauti skatinant eksportą. (Projektui vadovauja Lenkija; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)
- **8.3. „Įgyvendinti Mažųjų ir vidutinių įmonių inovacinės tvarios gamybos projektą“.** Juo siekiama padidinti MVĮ inovacinį pajėgumą pagerinti tvarios gamybos procesus ir taip padidinti bendrovių pelną ir sumažinti ekonomines bei aplinkosaugos išlaidas. (Projektas finansuojamas pagal ERPF Teritorinio bendradarbiavimo tikslo Baltijos jūros regiono programą; bendras 3,5 metų skirtas biudžetas – 3 mln. EUR). (Projektui vadovauja Vokietija; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau) **SKUBUS PROJEKTAS**
- **8.4. „Paversti Baltijos jūrą ekologiškai tvariu regionu“,** pavyzdžiui, sukuriant žaliųjų viešųjų pirkimų tinklą, kuriame būtų dalijamasi gera praktika ir patirtimi. Siekiant gilinti žinias ir skleisti informaciją, reikėtų įsteigti ryšių centrus visose Baltijos jūros regiono valstybėse narėse. (Projektui vadovauja Vokietija ir Švedija; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)
- **8.5. „Naudotis visomis Europos geriausios praktikos kodekso, kuriuo siekiama palengvinti MVĮ dalyvavimą viešuosiuose pirkimuose, teikiamomis galimybėmis“** ir taip padėti pašalinti likusias jų plėtros kliūtis. (Projektui vadovauja Vokietija; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)
- **8.6. „Paversti Baltijos jūros regioną dizaino srities lyderiu“.** Regiono valstybės turi reikiamų su dizainu susijusių gebėjimų ir patirties ir yra pradėjusios bendradarbiauti šioje srityje. Regiono dizainas turi panašių bruožų, todėl galima bendra jo rinkodara. Baltijos jūros baseino gerą dizaino praktiką reikėtų skleisti teminėse konferencijose ir parodose, rengiamose per geros praktikos festivalius, pavyzdžiui, Gdynios dizaino dienas. (Projektui vadovauja Lenkija; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)
- **8.7. „Įgyvendinti Baltijos jūros regiono darbo tinklo projektą“.** Šiuo projektu siekiama, remiantis bendromis tarpvalstybinėmis strategijomis, geriau valdyti ir derinti Baltijos jūros regiono bendros darbo rinkos aspektus. Visų pirma bus atsižvelgiama į demografinius pokyčius ir migracijos procesus. (Projektas finansuojamas pagal ERPF Teritorinio bendradarbiavimo tikslo Baltijos jūros regiono programą; bendras 3,5 metų skirtas biudžetas – 2,6 mln. EUR). (Projektui vadovauja Vokietija – *Behörde für Wissenschaft und Forschung der Freien und Hansestadt Hamburg*; projekto užbaigimo galutinis terminas bus nustatytas vėliau) **SKUBUS PROJEKTAS**
- **8.8. „Valstybinių įdarbinimo tarnybų bendradarbiavimas“,** įskaitant informavimą apie darbo pasiūlymus ir darbo bei gyvenimo sąlygas Baltijos jūros regione, geriau naudojantis Europos darbo mobilumo portalu EURES. (Projektui vadovauja Švedija –

Arbetsformedlingen (valstybinės įdarbinimo tarnybos); pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)

9. Stiprinti tvarų žemės ūkį, miškininkystę ir žuvininkystę

Koordinatorės:
Suomija ir
Lietuva
(kaimo plėtra),
Švedija
(žuvininkystė)

Problemos aprašymas:

Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė yra Baltijos jūros regiono ekonomikai ir tvariam vystymuisi svarbūs sektoriai. Norint užtikrinti tvarų regiono vystymąsi, būtina išlaikyti šių sektorių pelningumą ir konkurencingumą. Baltijos jūros regiono šalių bendradarbiavimas šiuose sektoriuose iki šiol buvo gana menkas. Stiprinant šį bendradarbiavimą, būtų galima gauti daug naudos.

Didelę Baltijos jūros regiono teritorijos dalį užima miškai, miškų sektorius yra svarbus regiono plėtrai ir padeda išlaikyti tvarų užimtumą kaimo vietovėse. Reikia pradėti pagal kur kas darnesnę požiūrį naudoti medieną ir kitus miško produktus.

Žvejyba Baltijos jūroje turi ilgalaikes tradicijas. Žvejojant kai kurių rūšių žuvis, neperžengiamos natūralios jų išteklių ribos, bet kai kurių rūšių žuvų sužvejojama per daug. Komisija, siekdama iširti esamus pasiekimus ir trūkumus, 2008 m. pradėjo dabartinės politikos persvarstymą. Atlikus analizę nustatyti penki didžiausi politikos trūkumai: perteklinis žvejybos pajėgumas, neaiškiai suformuluoti politikos tikslai, sprendimų trumpalaikiškumas, nepakankama pramonininkų atsakomybė, nepakankama valia užtikrinti valstybių narių atitiktį taisyklėms ir pramonės taisyklių nesilaikymas. Norint pasiekti bendrą politinį tikslą tausiai naudoti gamtos išteklius, šiuos trūkumus reikės pašalinti vykdant bendros žuvininkystės politikos (BŽP) reformą. Sustiprėjo maisto ir žemės ūkio produktų konkurencija, be to, reikia toliau plėtoti žemės ūkio sektorių, siekiant didesnio jo ekologinio tvarumo ir konkurencingumo. Siekiant šių tikslų, reikia atlikti pramonės mokslinius tyrimus ir gerinti bendradarbiavimą.

Pagal Nuolatinio žemės ūkio mokslinių tyrimų komiteto (SCAR) iniciatyvas sudaryta darbo grupė, kuriai pavesta geriau koordinuoti valstybių pastangas moksliniais tyrimais plėtoti tvarų Baltijos jūros regiono žemės ūkį.

Probleminė sritis (pagrindinės problemos):

Regiono šiaurinės dalies kaimo vietovės yra vienos rečiausiai gyvenamų ES. Tačiau kitose regiono kaimo ar pakrančių vietovėse juntama urbanizacijos įtaka. Todėl šios vietovės ir jų žemės ūkio arba žuvininkystės sektoriai turi skirtingų poreikių ir problemų, nors daug yra ir bendrų problemų, pavyzdžiui, konkurencingumas, aplinkos apsaugos problemos ir kaimo vietovių gyventojų skaičiaus mažėjimas.

Kadangi turimi pajėgumai neatitinka išteklių, dažnai daromas politinis spaudimas nustatyti didesnius metinius leidžiamus sužvejoti žuvų kiekius nei rekomenduojama pagal mokslo duomenis, todėl žuvų ištekliai pereikvojami ir mažėja. Be to, perteklinis pajėgumas mažina pelningumą ir skatina nesilaikyti taisyklių: apie didelius sugautus žuvų kiekius neteisingai

pranešama arba visai nepranešama, sumažėja atsparumas išorės veiksniams, kaip antai rinkos pokyčiams.

Papildoma nauda Baltijos jūros regionui:

Žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sąlygos Baltijos jūros regione yra gana išskirtinės. Tai yra labiausiai į šiaurę nutolęs ES žemės ūkio regionas, kurio aplinkos sąlygos kai kada būna atšiaurios. Miško augalų rūšys ir augimo ypatumai taip pat yra glaudžiai susiję su Baltijos jūros regiono geografine padėtimi.

Norint užtikrinti tausią žvejybą ir padidinti žvejybos laivyno pelningumą, būtina stiprinti visų susijusių valstybių ir interesų grupių bendradarbiavimą. Ši teritorija taip pat galėtų tapti pavyzdiniu regionu, kuriančiu alternatyvias valdymo sistemas ir priemones, kuriomis būtų siekiama remti reformų procesą, kaip antai valdymo ir sprendimų priėmimo metodą, pagal kurį daugiau dėmesio būtų skiriama regioniniam lygmeniui. Komercinių žuvų išteklių Baltijos jūroje nedaug, joje vykdoma gana tausi pavienių rūšių žuvų žvejyba, kurios 90 proc. sudaro žvejyba Bendrijoje ir tik su vienu išorės partneriu. Todėl šiame regione yra tinkamos sąlygos taikyti ekosisteminį valdymo metodą ir konkrečias priemones, pavyzdžiui, gerinti žvejybos įrankių selektyvumą ir mažinti į jūrą išmetamus žuvų kiekius.

Veiksmi:

Strateginiai veiksmi

- **„Toliau derinti Baltijos jūros žvejybos laivyno pajėgumą prie turimų išteklių“.** Įvertinti laivyno segmentų ekonominę efektyvumą ir imtis reikiamų priemonių žvejybos pajėgumui priderinti prie turimų išteklių taikant nacionalines priemones arba taisykles pagal bendrą žuvininkystės politiką. Pagal Europos žuvininkystės fondo (EŽF) veiklos programas ES valstybės narės laivyno perteklinio pajėgumo klausimą gali išspręsti įgyvendindamos žvejybos pastangų reguliavimo planus.
- **„Gerinti kontrolę ir sustabdyti neteisėtą žvejybą“.** Gerinti nacionalinių kvotų išnaudojimą, žvejybos kontrolę ir tikrinimą, ypač taikant aukštųjų technologijų stebėjimą ir priežiūrą, geresnį valstybių narių veiklos koordinavimą ir darną. Reikėtų sukurti veiksmingą atsekamumo sistemą, grindžiamą galiojančiais teisės aktais ir tolesne pokyčių analize. Reikėtų įgyvendinti Kopenhagos deklaraciją dėl kovos su nedeklaruojama atlantinių menkių žvejyba Baltijos jūroje.

Bendri veiksmi

- **„Parengti darnias medienos strategijas“** pagal Tvarios miškotvarkos ir Mokslinių tyrimų ir plėtros programas, siekiant suformuluoti bendrą Baltijos jūros regiono požiūrį į šią sritį. Reikėtų remtis Šiaurės ministrų tarybos atliekamais miškininkystės moksliniais tyrimais. Šios strategijos būtų pristatytos platesniame kontekste, į kurią įeina nacionalinės miškų programos arba panašūs ir (ar) nacionaliniai atsinaujinančiosios energijos planai, medienos žaliavos tiekimo miško pramonei suderinimas, atsinaujinančiųjų energijos išteklių plėtra, gamtos apsaugos strategijos ir medienos išvežimas.
- **„Stiprinti bendrą kaimo plėtros programų poveikį“** veiksmingesniu bendradarbiavimu ir tikslingesnėmis priemonėmis. Galima susieti programas, pagal kurias sprendžiamos panašios problemos. Visos kaimo plėtros priemonės turėtų būti apibendrintos nacionalinėse kaimo plėtros programose, įskaitant bendrus tyrimus ir stebėjimą. Reikia parengti bendrų

mokymo ir konsultavimo priemonių, daugiau dėmesio skiriant bendrai tarpvalstybinei inovacinei veiklai.

- **„Parengti miško, gyvūnų ir augalų genetinių išteklių tvaraus naudojimo ir dauginimo strategijas“**, kai manoma, kad tokie išteklių padeda stabdyti dirvožemio eroziją, mažinti rūgštinančių medžiagų naudojimą, surinkti ir saugoti anglies dioksidą, taip pat išsaugoti genetinę įvairovę. Baltijos jūros regione kuriant tinklus bus siekiama stiprinti ir plėtoti bendradarbiavimą šioje srityje, dalijantis informacija, ugdyti kompetenciją ir konsultuoti politikos kūrėjus. Be to, bus pradedami įvairių teminių sričių tinklų projektai. Pavyzdžiai: žemės ūkio genetiniai išteklių keičiantis klimatui, įskaitant išankstinį veisimą; miškininkystė; anglies dioksido surinkimas ir saugojimas bei prisitaikymas prie klimato kaitos; gyvūnų genetiniai išteklių, tarša ir tvaraus veisimo programa; švietimas apie genetinius išteklius. Toliau bendradarbiaujant ir plėtojant šią sritį, reikėtų naudotis Šiaurės ministrų tarybos veiksmais ir patirtimi.
- Reikėtų stiprinti **„gyvūnų sveikatą ir ligų kontrolę“**. Toliau bendradarbiaujant ir plėtojant šią sritį, reikėtų naudotis Šiaurės ministrų tarybos veiksmais ir patirtimi, įskaitant Šiaurės ir Baltijos šalių bendradarbiavimą šioje srityje.
- **„Sustiprinti bendrą Europos žuvininkystės fondo (EŽF) programų poveikį“** geriau bendradarbiaujant ir kryptingesnėmis priemonėmis. Galima susieti programas, pagal kurias sprendžiamos panašios problemos.

Pagrindiniai projektai (pavyzdžiai):

- **9.1. „Plėtoti ir gerinti valstybių narių ir suinteresuotųjų šalių veiklos koordinavimą ir bendradarbiavimą“** valdant žuvininkystę Baltijos jūroje. Siekiant stiprinti Baltijos jūros regiono valstybių narių bendradarbiavimą, įsteigtas forumas „Baltfish“ – pirmasis žingsnis siekiant suteikti žuvininkystės valdymui labiau regioninį matmenį. Kartu su atitinkamomis Baltijos jūros regiono organizacijomis, įskaitant Baltijos jūros regiono patariamąją tarybą ir HELCOM, šiame forume bus svarstoma, kaip galima stiprinti atitinkamų žuvininkystės valdymo suinteresuotųjų šalių integraciją ir geriau įgyvendinti politiką; atsižvelgiant į šiuos svarstymus, forumas bus toliau plėtojamas. (Projektui vadovauja Švedija; pažangos svarstymo galutinis terminas: 2010 m. birželio 1 d.)
- **9.2. „Sustabdyti sugautų žuvų išmetimą į jūrą“**. Nors atgal į jūrą išmetama palyginti mažai Baltijos jūroje sugautų žuvų, tinkamomis priemonėmis įmanoma dar labiau sumažinti arba sustabdyti žuvų išmetimą į jūrą. Tai galima pasiekti bendrais bandomaisiais projektais, kuriais būtų ieškoma tinkamų sprendimų, įskaitant žvejybos įrangos pakeitimus arba laikinus draudimus žvejoti. (Projektui vadovauja Danija; pažangos svarstymo galutinis terminas: 2010 m. birželio 1 d.)
- **9.3. „Tvari kaimo plėtra“**. Reikia pradėti projektus, pagal kuriuos regiono žmonės būtų vienijami siekiant bendro tikslo – tvarios kaimo plėtros ir pragyvenimo šaltinių, pavyzdžiui, būtų remiama inovacijai palanki aplinka, jaunimas, kaimo turizmas, žemės ūkis ir miškininkystė. Reikėtų plėtoti naujovišką integruoto požiūrio taikymo praktiką. (Projektui vadovauja Lenkija ir Švedija; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)
- **9.4. „Užtikrinti tausią žvejybą“**, atsižvelgiant į bendros žuvininkystės politikos reformos procese nustatytus politikos trūkumus bei galimybes ir kuriant ekosisteminių žuvininkystės valdymo metodą. Vykdam šią veiklą, bus bendradarbiaujama su atitinkamomis valdžios

institucijomis ir suinteresuotosiomis šalimis, atsižvelgiama į HELCOM Baltijos jūros veiksmų plano rekomendacijas, geriausią praktiką ir mokslo žinias, įskaitant ICES ir STECF atliktus mokslinius vertinimus. (Projektui vadovauja Švedija; pažangos svarstymo galutinis terminas: 2010 m. birželio 1 d.)

- **9.5. „Skatinti tausios akvakultūros gamybos metodus“.** Šis veiksmas, kurio svarba pabrėžiama naujajame Komisijos komunikate dėl akvakultūros, gali būti įgyvendinamas pagal Europos žuvininkystės fondo (EŽF) ES valstybių narių veiklos programas. (Projektui vadovauja Suomija; pažangos svarstymo galutinis terminas: 2010 m. birželio 1 d.)
- **9.7. „Tvari Baltijos jūros regiono miškotvarka (EFINORD)“:**
- EFINORD palaiko ryšius su ES, visų pirma politiniais klausimais, ir pristato Europai Šiaurės regiono miškų mokslinius tyrimus. Šis tinklas pirmiausia turėtų spręsti tvarios miškotvarkos klausimą, atsižvelgdamas į regioninius aspektus, visų pirma biomasės gamybą ir ekosistemų funkcijas, kurie yra svarbūs miškų savininkams, pramonei ir plačiajai visuomenei. (Projektui vadovauja Šiaurės ministrų taryba / Šiaurės miškų mokslinių tyrimų srities bendradarbiavimo komitetas; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau).

Pagrindinis projektas EFINORD apima su miškais ir tvaria miškotvarka susijusią veiklą pagal Baltijos jūros strategiją. EFINORD veiklos sritys yra šios: „**Medienos naudojimo aplinkosauginis veiksmingumas**“ (projektui vadovauja Suomija – Žemės ir miškų ūkio ministerija); „**Miškininkystė ir vandens apsauga**“ (projektui vadovauja Švedija – Švedijos miškų agentūra); „**Tvari Kaliningrado srities miškotvarka**“: (projektui vadovauja Švedija – Švedijos miškų agentūra); „**Baltijos kraštovaizdis**“ (projektui vadovauja Švedija – Švedijos miškų agentūra); „**Šiaurės ir Baltijos šalių miškų ir miškininkystės informacijos tarnybos įsteigimas**“: (projektui vadovauja Šiaurės miškų mokslinių tyrimų srities bendradarbiavimo komitetas ir Europos miškų instituto Šiaurės Europos regioninis biuras (EFINORD)); „**Baltijos jūros regiono miškų medžių genetinių išteklių valdymas ir išsaugojimas keičiantis klimato sąlygoms**“ (projektui vadovauja Šiaurės šalių miškų genetikos ir medžių dauginimo pažangių mokslinių tyrimų centras (GeneCAR)); 2 paprojektis – „Bendradarbiavimas paprastųjų eglių dauginimo srityje“ (projektui vadovauja NordGen Forest); „**Kietmedis yra naudingas**“ (projektui vadovauja Švedija – Švedijos miškų agentūra).

- **9.8. „Institucijų, siekiančių valdyti ir išsaugoti augalų genetinius išteklius Baltijos jūros regione keičiantis klimato sąlygoms, tinklas“.** Siekiama užtikrinti mitybai ir žemės ūkiui svarbių augalų genetinių išteklių tvarų išsaugojimą ir naudojimą. Šiuo tikslu jau sukurti regiono institucijų tinklai, skleidžiantys ir gilinantys šios srities žinias. Ši veikla bus plėtojama – į ją bus įtrauktas ilgalaikis bendradarbiavimas ieškant praktiškų ekonomiškų genetinių išteklių valdymo sprendimų ir taip geriau užtikrinamas regiono aprūpinimas maistu. Pirmas uždavinys bus sukurti bendrą Europos augalų genetinių išteklių duomenų bazę (AEGIS), kuri skatins naudoti regiono augalų genetinius išteklius dauginimui ir moksliniams tyrimams. Tai gali tapti regioninio bendradarbiavimo pavyzdžiu kitoms Europos šalims (Horizontalioji tema B – klimato kaita). (Projektui vadovauja NordGen. Projekto užbaigimo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)
- **9.9. Projektas „Išradingo ir tausaus mėšlo perdirbimo forumo sukūrimas“ (BATMAN),** kuriame dalijamasi informacija apie tausius mėšlo perdirbimo būdus Baltijos jūros regione, siekiant kuo labiau sumažinti neigiamą poveikį aplinkai ir gauti naudos, kaip antai atsinaujinančiųjų energijos išteklių. (Projektui vadovauja Danijos bioenergetikos ir

aplinkosauginių technologijų inovacijos centras (CBMI) ir Suomijos Žemės ūkio maisto produktų mokslinių tyrimų, technologijų mokslinių tyrimų ir aplinkos mokslinių tyrimų centras (MTT); projekto užbaigimo galutinis terminas bus nustatytas vėliau) **SKUBUS PROJEKTAS**

- **9.10. „Fosforo perdirbimas“.** Būtina skubiai spręsti fosforo perdirbimo problemą, kadangi vertinama, kad lengvai gaunamų ir ekonomiškai naudingų fosforo pasaulinių išteklių pakaks tik 50–150 metų. Tuo pačiu metu į vandens telkinius patenkantis žemės ūkyje naudojamas fosforas sukelia eutrofikaciją. Reikėtų pradėti naujovišką, integruotą požiūriu grindžiamą praktiką, pagal kurią būtų kuo labiau mažinamas maistinių medžiagų (fosforo) nuotėkis ir kuo labiau didinamas iš visų šaltinių, įskaitant mėšlą, gaunamo fosforo perdirbimas. (Projektui vadovauja Vokietija kartu su BATMAN. Projekto užbaigimo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)

- **9.11. „Gyvūnų sveikatos ir ligų kontrolės stiprinimas“.** Veterinarijos ekstremalių situacijų planų rengimas jau ne vienus metus yra įtrauktas į bendrą Šiaurės šalių ir Baltijos jūros regiono darbotvarkę; ateityje šia patirtimi bus naudojama bendradarbiaujant visame Baltijos jūros regione. Vienas iš pavyzdžių – modeliavimo pratybos, laikomos labai vertinga priemone, padedančia išbandyti parengtus ekstremalių situacijų planus, skirtus sparčiai plintančioms gyvūnų ligoms kontroliuoti ir išnaikinti. Reikėtų ištirti, kokių yra galimybių palengvinti mokymą atlikti rizikos analizę Šiaurės šalyse ir Baltijos jūros regione ir sukurti dalijimosi patirtimi tinklus. Kilus gyvūnų ligos protrūkiui, Baltijos jūros regionas, remdamasis turimais ištekliais, stengsis skirti patyrusius ir kvalifikuotus specialistus, kurie, reaguodami į padėtį, susijusią su gyvūnų liga, imsis veiksmų atitinkamoje šalyje. Toliau bendradarbiaujant ir plėtojant šią sritį, reikėtų naudotis Šiaurės ministrų tarybos veiksmais ir patirtimi, įskaitant Šiaurės ir Baltijos šalių bendradarbiavimą šioje srityje. (Projektui vadovauja Šiaurės ministrų taryba, pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)

PAVERSTI BALTIJOS JŪROS REGIONĄ PRIEINAMA IR PATRAUKLIA VIETA

Dėl Baltijos jūros regiono geografinės padėties, labai didelių atstumų, palyginti su kitais Europos regionais (ypač atokios jo šiaurinės teritorijos), teritorijas ne tik siejančios, bet ir skiriančios jūros, taip pat ilgų išorės sienų kyla specifinių problemų, susijusių su regiono ryšiais ir fiziniu prieinamumu. Ypač dėl rytinių Baltijos jūros regiono valstybių narių, kurių vidaus tinklai daugiausia orientuoti Rytų–Vakarų kryptimi, istorinės ir geografinės padėties labai svarbu daug investuoti į ryšių, transporto ir energetikos infrastruktūrą.

Be to, regionas dėl savo dydžio ir įvairovės yra itin patrauklus lankytojams ir gyventojams. Po šimtmečiais trukusių sąveikų išlikusių kalbų ir kultūrų gausa, turtingas miestų paveldas, kraštovaizdžiai, jūros peizažai ir žinomi kultūros objektai teikia daug galimybių paversti regioną lankytojų traukos vieta. Todėl prioritetiniais veiksmais, kurie aprašyti šiame skyriuje, siekiama mažinti susijusius pavojus ir problemas, naudotis regiono teikiamomis galimybėmis ir jas didinti.

Finansavimo pavyzdžiai

2007–2013 m. laikotarpiu suplanuotos šios išlaidos iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) ir Sanglaudos fondo lėšų, skirtų konvergencijai ir konkurencingumui, taip pat užimtumo programoms Baltijos jūros regione, susijusioms su jo prieinamumu ir patrauklumu:

Informacinei visuomenei	1,4 mlrd. EUR
Transportui	23,1 mlrd. EUR
Greitkeliams (TEN-T)	8,4 mlrd. EUR
Geležinkeliams (TEN-T)	4,7 mlrd. EUR
Nacionalinės reikšmės keliams	2,8 mlrd. EUR
Greitkeliams (ne TEN-T)	2,1 mlrd. EUR
Kita ⁴²	5,1 mlrd. EUR
Energetikai	2,6 mlrd. EUR
Iš viso	27,1 mlrd. EUR

Svarbūs projektai taip pat finansuojami pagal Transeuropinio transporto tinklo (TEN-T) programą ir kitas Bendrijos programas (ypač Septintąją mokslinių tyrimų bendrąją programą, programą LIFE, Europos teritorinio bendradarbiavimo programas (iš Europos regioninės plėtros fondo), Europos kaimynystės ir partnerystės priemonės Tarpvalstybinio bendradarbiavimo programas (EKPP TBP), iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP), Europos žuvininkystės fondo (EŽF; 2007–2013 m. suplanuotos Bendrijos išlaidos iš EŽF lėšų, skirtos tvariai žvejojimo plotų plėtrai, yra 316 mln. EUR) ir pagal Konkurencingumo ir inovacijų programą), taip pat pagal nacionalinę, regioninę ir vietos lygmens politiką. Be to, Europos investicijų bankas (EIB) jau teikia paskolas ir (arba) bendrai finansuoja daugybę projektų, taip pat galėtų papildomai prisidėti prie daugelio pagrindinių projektų veiklos.

Projektų pavyzdžiai (įgyvendinami ir planuojami projektai, bendros išlaidų sumos)⁴³:

---

⁴² Įskaitant regioninės ir vietinės reikšmės kelius, oro uostus, miestų transportą ir jūros uostus.

- Latvija:
  - Īgyvendinami projektai: Rytų–Vakarų geležinkelio koridoriaus geležinkelio kelių atnaujinimas (bendra išlaidų suma – 100 mln. EUR), numatomas užbaigti iki 2010 m.; Latvijos Rytų–Vakarų geležinkelio koridoriaus signalizacijos sistemų atnaujinimas (bendra išlaidų suma – 90 mln. EUR), numatomas užbaigti iki 2010 m.; įvažiavimo į Ventspilio uosto terminalą keliai (bendra išlaidų suma – 28 mln. EUR), numatomi užbaigti iki 2010 m.
  - Būsiami projektai: Rygos–Koknesės apylankos tiesimo pirmasis etapas (įvertinta bendra išlaidų suma – 291 mln. EUR); *Rail Baltica*, visų pirma TEN-T geležinkelio segmentų rekonstrukcija ir plėtra (įvertinta bendra išlaidų suma – 80 mln. EUR).
- Estija: *Via Baltica* plėtra, visų pirma Estijos Pernu apylankos tiesimas (bendra išlaidų suma – 43 mln. EUR); Baltijos jūros salų pasiekiamumo gerinimas, salų uostų ir oro uostų plėtra (bendra išlaidų suma – 46 mln. EUR).
- Lietuva: *Rail Baltica* geležinkelio projektavimas ir tiesimas, kuri numatoma bendrai finansuoti Sanglaudos fondo (2007–2013) lėšomis, preliminari bendra išlaidų suma – 135 mln. EUR, preliminarus Sanglaudos fondo įnašas – 97 mln. EUR. Projekto įgyvendinimą numatoma pradėti 2012 m. pradžioje.
- Lietuva: TEN-T geležinkelio segmentų rekonstrukcija ir plėtra, įskaitant šešis Sanglaudos fondo (2000–2006) lėšomis bendrai finansuojamus projektus, kurių bendra išlaidų suma – 167 mln. EUR. Visi projektai turi būti užbaigti iki 2010 m. pabaigos.
- Vokietija: Šlėzvigo-Holšteino Liubeko uosto patobulinimai (bendra išlaidų suma – 13,1 mln. EUR); burlaivių turizmo skatinimas Šlėzvige-Holšteine (bendra išlaidų suma – 5,5 mln. EUR); pagrindinės transporto investicijos, kaip antai geležinkelio linija Berlynas–Rostokas (bendra išlaidų suma – 315 mln. EUR) ir greitkelis A 14 (bendra išlaidų suma – 1,4 mlrd. EUR).
- Lenkija: pagrindinės įgyvendinamos transporto investicijos – automobilių kelias S 22 Elbingas–Grešotkos (116 mln. EUR) ir greitkelio E-65 ruožas Varšuva–Gdanskas (1,261 mlrd. EUR). Taip pat yra planuojamų projektų: *Rail Baltica* (jungtis su Lietuvos siena, 182 mln. EUR), geležinkelio E 65 ruožas (Varšuva–Gdanskas, 801 mln. EUR), keliai S7 (Gdanskas–Elbingas – 346 mln. EUR) ir *Via Baltica* (nuo Balstogės iki Lietuvos sienos – 511 mln. EUR), oro uostai – Gdansko (149 mln. EUR), Olštyno (74 mln. EUR), Ščecino (21 mln. EUR) ir Košalino (*Zegrze Pomorskie* atliekamas tyrimas – 13,82 mln. EUR). Čia pateiktos įvertintos bendros išlaidų sumos.
- Pagrindiniai pagal TEN-T programą remiami infrastruktūros projektai⁴⁴.

Ramstis „Paversti Baltijos jūros regioną prieinama ir patrauklia vieta“ apima šias prioritėtines sritis:

---

⁴³ Kai kuriems iš šių projektų įgyvendinti taip pat skirta Europos investicijų banko (EIB) bendroji paskola.

⁴⁴ Išsamios informacijos pateikta internete (http://ec.europa.eu/transport/infrastructure/basis_networks/guidelines/doc/pp_implementation_progress_report_may08.pdf).

10. Gerinti energijos rinkų pasiekiamumą, efektyvumą ir saugumą.
11. Gerinti vidaus ir išorės transporto jungtis.
12. Išsaugoti ir didinti Baltijos jūros regiono patrauklumą, ypač švietimo, turizmo, kultūros ir sveikatos srityse.

10. Gerinti energijos rinkų pasiekiamumą, efektyvumą ir saugumą	Koordinatorės: Latvija ir Danija
--	--

Problemos aprašymas:

Baltijos jūros regiono energijos (elektros, dujų, naftos ir pan.) rinkose trūksta tinkamų infrastruktūrų, be to, jos yra per daug sutelktos nacionaliniu lygmeniu, o ne susietos ir koordinuojamos (nors pradedama bendradarbiauti energetikos klausimais pagal Baltijos jūros regiono bendradarbiavimo energetikos srityje iniciatyvą (BASREC⁴⁵)). Kai kurių valstybių narių rinkos yra nepakankamai atviros ir konkurencingos, tad jose neskatinama investuoti. Taip didėja energetinio nesaugumo ir kainų augimo grėsmė. Ypač trys Baltijos valstybės (Estija, Latvija ir Lietuva) nėra pakankamai integruotos į platesnius visos Europos Sąjungos energetikos tinklus (vienintelė energijos tiekimo jungtis yra „Estlink“ tarp Suomijos ir Estijos), tad yra iš esmės atskirtos nuo kitų energetikos srityje.

Probleminė sritis (pagrindinės problemos):

Dėl susiskaidžiusių elektros energijos rinkų atsiranda šios problemos: a) mažas rinkos likvidumas; b) per mažai paskatų arba galimybių investuoti į infrastruktūrą, ypač į atsinaujinančiuosius energijos išteklius. Taip pat nepakankamai bendradarbiaujama gamtinių dujų srityje, daugiausia dėl to, dujų tinklai yra nepakankamai susieti su kitomis regiono šalimis. Dėl tokios padėties tarpvalstybinė prekyba yra nepakankama, rinkos likvidumas – menkas, taip pat palaikomos didesnės kainos ir menkiau įvairinami energijos šaltiniai.

Visos šio regiono Europos Sąjungos ir Europos ekonominės erdvės valstybės narės dalyvauja elektros energijos ir dujų vidaus rinkoje. Tačiau elektros energijos rinkų liberalizavimo lygis tebėra labai nevienodas. Būtent šis su infrastruktūros trūkumais susijęs veiksnys trukdo didesnei trijų Baltijos valstybių fizinei integracijai. Tolesnė regiono tinklų fizinė integracija reikalinga, siekiant padidinti bendrą našumą, taip pat sustiprinti energijos tiekimo saugumą įvairinant energijos šaltinius, įskaitant atsinaujinančiuosius energijos išteklius. Energijos tiekimo saugumą reikėtų skatinti ir kitokiomis priemonėmis, pavyzdžiui, efektyviai naudojant energiją.

Papildoma nauda Baltijos jūros regionui:

Energijos rinkos integracija padidintų energijos tiekimo saugumą, ypač Baltijos jūros regiono rytinėje dalyje, todėl sumažėtų kainos ir būtų lengviau įvairinti energijos šaltinius, taip pat būtų sudarytos palankios sąlygos diegti solidarumo mechanizmus.

---

⁴⁵ Iniciatyvoje BASREC (pradėtoje 1999 m.) dalyvauja Danijos, Estijos, Islandijos, Latvijos, Lenkijos, Lietuvos, Norvegijos, Rusijos, Suomijos, Švedijos ir Vokietijos vyriausybės. Europos Komisijai atstovauja Energetikos ir transporto generalinis direktoratas. Šiame darbe taip pat dalyvauja Baltijos jūros valstybių taryba (BJVT) ir Šiaurės ministrų taryba.

Veiksmai:

Strateginiai veiksmai

- „*Sukurti integruotą ir veiksmingą energijos rinką*“, įgyvendinant Baltijos jūros šalių energijos rinkos jungčių planą (BEMIP), kuriame kartu su infrastruktūros projektais numatyti konkretūs veiksmai, padėsiantys sukurti norimą integruotą ir veiksmingą energijos vidaus rinką. Planas turėtų apimti geresnį nacionalinių energetikos strategijų ir priemonių koordinavimą siekiant skatinti išteklių įvairovę ir geresnį energijos rinkos veikimą.

Bendri veiksmai

- „*Didinti atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimą*“ plačiau naudojant biomase, saulės ir vėjo energiją (pavyzdžiui, Šiaurės tarybos remiamas projektas „Nordwind II“ ir „Krieger's Flak“), ypač atliekant mokslinius tyrimus sausumoje ir jūroje vėjo ir kitų jūrų atsinaujinančiosios energijos technologijų demonstravimo ir diegimo srityje. Regione sukaupia daug aukšto lygio praktinės patirties, susijusios su jūrų technologijomis. Šią patirtį būtina geriau panaudoti. Be to, reikėtų visapusiškai naudotis Šiaurės ministrų tarybos kuriama bioenergetikos duomenų baze. (Pastaba: šią pastraipą reikia skaityti kartu su 5 prioritetine sritimi „Prisitaikyti prie klimato kaitos“).
- „*Užtikrinti aktyvesnį tarpvalstybinį bendradarbiavimą*“, siekiant dalytis patirtimi ir geriau koordinuoti veiklą tokiose srityse, kaip antai elektros energijos sistema ir jūrų erdvės planavimas, investicijų į dujų vamzdynus reguliavimo praktika ir vėjo jėgainių parkų poveikio aplinkai vertinimai.

Pagrindiniai projektai (pavyzdžiai):

Pagal TEN-E ir (arba) Baltijos jūros šalių energijos rinkos jungčių planą (BEMIP) bei susijusius energetikos projektus, įtrauktus į Europos ekonomikos atkūrimo planą, išskiriami šie pasiūlymai:

- **10.1. „Stebėti Baltijos jūros šalių energijos rinkos jungčių plano (BEMIP) įgyvendinimą atsižvelgiant į BEMIP aukšto lygio grupės veiksmus“.** Visų pirma prioritetas turėtų būti „*Baltijos valstybių prisijungimas prie regiono energijos tinklų*“. BEMIP įgyvendinimo pažangą reikia stebėti ne tik pagal patį Baltijos jūros šalių energijos rinkos jungčių planą, bet ir pagal Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategiją. Stebėjimo užduotis pavesta BEMIP aukšto lygio grupei, todėl šiuo projektu siekiama geriau derinti su BEMIP Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategijos tikslus. Komisija ir susijusios valstybės narės parengė Baltijos jūros šalių energijos rinkos jungčių planą (BEMIP), kuriame nustatytos trūkstamos elektros energijos ir dujų infrastruktūros, išvardyti būtini veiksmai (įskaitant finansavimą) ir nustatyti valstybių narių, rinkos dalyvių ir įvairių finansavimo šaltinių koordinavimo mechanizmai. Svarstomi įvairūs naujoviški vamzdynų sprendimai, įskaitant jūroje esančių atsinaujinančiosios energijos gamybos įrenginių „prijungimą“. TEN-E gairėse išvardytus projektus galima finansuoti TEN-E priemonėmis, be to, Europos ekonomikos atkūrimo plane numatyta svarbi papildoma finansinė parama regiono infrastruktūros projektams. (Projektui vadovauja Lietuva; prioritetinių projektų įgyvendinimo galutinis terminas bus nustatytas vėliau) **SKUBUS PROJEKTAS**
- **10.2. „Pademonstruoti koordinuojamus jūroje esančių jėgainių jungčių sprendimus“** (pavyzdžiui, „Krieger's Flak“ (Danija, Vokietija) ir „Södra Midsjöbanken“ (Švedija)).

(Projektui vadovauja Danija; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)
SKUBUS PROJEKTAS

- **10.3. Įgyvendinti bioenergetikos skatinimo Baltijos jūros regione projektą.** Šiuo projektu siekiama aktyviau kurti darnų, konkurencingą ir glaudžiai susietą Baltijos jūros regioną tausaus bioenergijos naudojimo srityje. (Projektui vadovauja Švedija; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)
- **10.4. „Išplėsti Šiaurės šalių elektros energijos rinkos modelį (NORDEL⁴⁶)“** į tris Baltijos valstybes, remiantis nuosekliu požiūriu ir konkrečiu įgyvendinimo tvarkaraščiu (rinkos integracijos planu), kaip numatyta Baltijos jūros šalių energijos rinkos jungčių plane (BEMIP). (Projektui vadovauja Latvija; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)

---

⁴⁶ NORDEL – Danijos, Islandijos, Norvegijos, Suomijos ir Švedijos perdavimo sistemų operatorių (PSO) bendradarbiavimo organizacija. Jos misija – skatinti sukurti sklandžiai veikiančią Šiaurės šalių elektros energijos rinką.

11. Gerinti vidaus ir išorės transporto jungtis

Koordinatorės:
Lietuva ir
Švedija

Problemos aprašymas:

Susisiekimasis yra itin svarbus Baltijos jūros regione, kuriame atstumai – vidaus, taip pat iki kitų Europos ir pasaulio regionų – yra labai dideli, o eismo sąlygos dažnai sudėtingos (miškai, ežerai, sniegas ir ledas žiemą ir pan.). Šis Europos ekonominio centro pakraštyje esantis regionas yra labai priklausomas nuo užsienio prekybos prekėmis, o jo ekonomikos augimui būtina veikianti transporto infrastruktūra. Be to, Baltijos jūra yra jautri ekosistema, taigi plėtojant transporto infrastruktūras būtina atsižvelgti į aplinkosaugos reikmes. Tarptautinė jūrų organizacija (IMO) paskelbė Baltijos jūrą ypač pažeidžiamu jūros regionu, todėl, siekiant užtikrinti jūrų transporto tausumą, galima kurti konkrečias ir specialias Baltijos jūrai skirtas priemones.

Šiaurės dimensijos partneriai ištyrė Šiaurės dimensijos transporto ir logistikos partnerystės (angl. NDPTL) tinkamumą ir susitarė sudaryti darbo grupę, kuri pradėjo dirbti 2008 m. sausio mėn. 11 partnerių⁴⁷ kartu su Komisija pasirašė partnerystės sudarymo susitarimo memorandumą.

Šios partnerystės tikslas – nustatyti tinkamus infrastruktūros ir sąveikos prioritetus, palengvinti sienų kirtimą, siekiant sustiprinti transporto sistemą, visų pirma Baltijos jūros teritorijoje, ir nustatyti galimus finansavimo šaltinius (nacionalinius ir ES fondus, tarptautines finansų įstaigas), iš kurių būtų galima finansuoti tokių projektų įgyvendinimą.

Probleminė sritis (pagrindinės problemos):

Pagrindinė užduotis, susijusi su būsima Baltijos jūros regiono transporto sektoriaus plėtra, yra sumažinti jo atokumą, gerinant transporto jungtis regione ir su kitais ES regionais. Norint pašalinti infrastruktūros trūkumus Baltijos jūros rytų ir pietryčių teritorijose, reikia stiprinti Rytų ir Vakarų jungtis. Šiaurės regionas yra labai atokus. Reikia stiprinti jungtis su Rusija ir kitomis kaimyninėmis šalimis. Reikėtų užmegzti papildomų jungčių su Azija, taip pat Juodosios ir Viduržemio jūrų regionais. Taip galima dar labiau padidinti regiono perspektyvas tapti ES vartais į Aziją.

Papildoma nauda Baltijos jūros regionui:

Susisiekimasis Baltijos jūros regione dėl jo geografinės padėties yra itin sudėtingas. Vidaus ir išorės transporto jungčių gerinimas, transporto sistemų efektyvumo didinimas ir poveikio aplinkai mažinimas turėtų padėti didinti Baltijos jūros regiono konkurencingumą, prieinamumą ir patrauklumą. Atskiras klausimas yra jungtis su salomis ir atokiomis bendruomenėmis.

Veiksmai:

⁴⁷ Baltarusija, Danija, Estija, Suomija, Vokietija, Latvija, Lietuva, Norvegija, Lenkija, Švedija ir Rusija.

Strateginiai veiksmai

- **„Koordinuoti nacionalinę transporto politiką ir investicijas į infrastruktūrą“**
  - Reikėtų stiprinti regioninį bendradarbiavimą transporto klausimais, pavyzdžiui, transporto sistemų sąveikos, ledlaužių, komodalumo, naudotojų mokėjimo sistemų, transporto mokslinių tyrimų ir plėtros, naujų sprendimų taikymo, visų pirma eismo valdymo sistemose (oro, kelių, geležinkelių, jūrų), bendrų veiksmų rėmimo (pavyzdžiui, kelių eismo saugos srityje) ir dalijimosi geriausia praktika.
  - Suderintus TEN-T prioritetinius projektus reikėtų įgyvendinti laiku (plg. tolesnį aprašymą skyrelyje „Pagrindiniai projektai (pavyzdžiai)“).
  - Siekiant gerinti regiono prieinamumą ir vidaus ryšius, reikėtų koordinuoti ilgalaikės transporto plėtros politiką ir nacionalines investavimo strategijas. Baltijos jūros regiono suinteresuotosios šalys visų pirma turėtų suderinti bendrą regiono poziciją dėl pakeitimų, kuriuos būtų galima įtraukti persvarstant TEN-T politiką ir iš dalies keičiant TEN-T gaires (bendras nacionalinius interesus viršijantis pasiūlymas).
  - Reikėtų remti laivybą vidaus vandens keliais ir upių žiotimis (visapusiškai įgyvendinti NAIADES veiksmų planą⁴⁸), šalinant infrastruktūros trūkumus, siekiant užtikrinti optimalų susisiekimą tarp įvairių Baltijos jūros regiono teritorijų, kaip antai Oderio vandens keliu (projektas E30) ir Oderio upės jungtimi su Vyslos upe (projektas E70).
  - Suinteresuotosios šalys kartu turėtų nustatyti visam regionui svarbius infrastruktūros trūkumus (pavyzdžiui, Šiaurės–Pietų ir Rytų–Vakarų kryptimis)⁴⁹. Reikėtų atsižvelgti į jungtis su atokiomis salomis ir vietovėmis (įskaitant oro kelius).

Bendri veiksmai

- **„Gerinti jungtis su Rusija ir kitomis kaimyninėmis šalimis“**, ypač pagrindines transporto jungtis ir krovinio transporto logistiką, bendradarbiaujant pagal Šiaurės dimensijos politiką (Šiaurės dimensijos transporto ir logistikos partnerystę), taip pat ES ir Rusijos bendrąsias erdves. Ypatinę dėmesį reikėtų skirti su infrastruktūra nesusijusių kliūčių, įskaitant sienų kirtimo kliūtis, pašalinimui. Valstybės narės taip pat turėtų iširti galimybes užmegzti naujas jungtis su Rytais, įskaitant Tolimuosius rytus (vartai į Aziją).
- **„Palengvinti bendrųjų veiksmingų Baltijos jūros regiono krovinio transporto ir logistikos sprendimų įgyvendinimą“⁵⁰**, šalinant su infrastruktūra nesusijusias kliūtis, remiant įvairiarūšio transporto jungtis, plėtojant „žaliojo koridoriaus“ koncepciją įgyvendinant konkrečius projektus, plėtojant infrastruktūrą, remiant logistikos paslaugų

---

⁴⁸ 2006 m. pradėtą veiksmų programą NAIADES sudaro daug veiksmų ir priemonių, kuriais siekiama gerinti susisiekimą vidaus vandens keliais. Šią iki 2013 m. truncančią programą įgyvendina Europos Komisija, valstybės narės ir pramonės atstovai.

⁴⁹ Švedija, siekdama paremti šį tikslą, siūlo kartu su Baltijos jūros regiono šalimis atlikti bendrą transporto perspektyvų iki 2030 m. tyrimą. Šiame tyrime būtų apibūdinti dabartiniai Baltijos jūros regiono visų rūšių transporto srutai, infrastruktūros padėtis ir trūkumai, taip pat atsižvelgta į prognozes iki 2030 m.

⁵⁰ Pasaulinės palydovinės navigacijos sistemos (GNSS), kaip antai „Galileo“, padės užtikrinti jūrų, oro ir sausumos susisiekimo veiksmingumą, saugą ir patobulinimą.

teikėjus, diegiant suderintas elektronines administracines procedūras, derinant kontrolės procedūras ir pan. Laiku nutiesus Reglamente dėl konkurencingo krovinių vežimo Europos geležinkeliais tinklo (EB Reglamentas 913/2010) numatytus krovinių vežimo geležinkeliais koridorius bus užtikrinta geresnė Baltijos jūros regiono krovinių vežimo mazgų jungtis su platesniu krovinių vežimo geležinkeliais tinklu. Pagerės tinklo veikimas, geležinkelių infrastruktūros valdytojai aktyviau bendradarbiaus eismo valdymo ir investicijų klausimais, o svarbiausia – bus sukurta kiekvieno koridoriaus valdymo struktūra. Numatoma šiems krovinių vežimo koridoriams užtikrinti pakankamus ir patikimus pajėgumus, derinti geležinkelių infrastruktūros valdymą su krovinių terminalų valdymu, apibrėžti veiklos tikslus, pvz., punktualumą ir pajėgumą, ir prižiūrėti, kaip jie vykdomi, koordinuoti darbus ir užtikrinti geresnę galimybę naudotis reikalinga informacija ir ja dalytis. Dėl to krovinių vežimo geležinkeliais regione ir į kitus Europos regionus paslaugos taps patrauklesnės ir veiksmingesnės, o tai ypač svarbu keičiant vieną transporto rūšį kita.

- **„Didinti Baltijos jūros svarbą regiono transporto sistemoms“:** be kita ko, suplanuoti ir įgyvendinti Jūrų greitkelius⁵¹ ir „Marco Polo“ veiksmus; plėtoti uostus ir jų tinkamas jungtis su sausumos teritorijomis, visų pirma geležinkeliais ir vidaus vandens keliais; didinti jūros laivybos konkurencingumą ir veiksmingumą, skubiai sukuriant ES jūrų transporto erdvę be sienų ir laipsniškai diegiant e. krovinių ir e. laivybos koncepcijas; remti saugias, energiją taupančias ir tvarias trumpų atstumų jūrų laivybos ir uostų operacijas.
- **„Remti tvarų keleivių ir prekių vežimą ir palengvinti perėjimą prie intermodalumo“.**

Pagrindiniai projektai (pavyzdžiai):

➤ **11.1. „Baigti kurti suderintas prioritetines transporto infrastruktūras“.**

Tai visų pirma TEN-T prioritetiniai projektai, kaip antai:

- Šiaurės trikampio daugiarūšio transporto koridoriaus kelių, geležinkelių ir jūrų infrastruktūrų tobulinimas Švedijoje, Suomijoje ir Danijoje;
- *Rail Baltica* ašies geležinkelio linija, jungianti Lenkiją, Lietuvą, Latviją ir Estiją (taip pat Suomiją, į kurią kursuoja geležinkelio keltai);
- „Fehmarnbelt“ nuolatinė linija tarp Danijos ir Vokietijos ir su ja sujungti geležinkelio keliai iš Kopenhagos ir Hanoverio (Brėmeno) per Hamburgą;
- Geležinkelio ašis Gdanskas–Varšuva–Brno (Bratislava)–Viena;
- Greitkelių ašis Gdanskas–Brno (Bratislava)–Viena.

Taip pat reikėtų apsvarstyti galimybes įgyvendinti kitus regionui svarbius projektus, kaip antai:

- Botnijos koridorių (padalytą į Švedijos ir Suomijos dalis), jungiantį Šiaurės ašį su Šiaurės trikampiu ir *Rail Baltica*;

---

⁵¹ Jūrų greitkeliai – esamos arba naujos jūrų transporto paslaugos, integruotos į logistikos grandines „nuo durų iki durų“, kuriose prekių srautai nukreipiami patikimais, reguliariais, dažnai naudojamais, aukštos kokybės ir patikimais trumpų atstumų jūrų laivybos maršrutais. Į sukurta jūrų greitkelių tinklą turėtų būti nukreipta didelė dalis keliais vežamų prekių, kurių kiekio didėjimas prognozuojamas, šis tinklas turėtų pagerinti atokių ir salų regionų bei valstybių pasiekiamumą ir sumažinti kelių eismo spūstis.

- Jungtis su Barenco jūros regionu;
- Šiaurės ašies elementus (Rytų–Vakarų jungtis per Baltijos valstybes ir regiono šiaurinę dalį);
- Lenkiją, Lietuvą, Latviją ir Estiją jungiančius *Via Baltica* kelius;
- Daugiarūšio (Šiaurės–Pietų) transporto ašis: Skandinavija–Vokietija (Lenkija)–Adrijos jūra.

(Projektui vadovauja visos susijusios valstybės; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau).

- **11.2. „Igyvendinti Šiaurės dimensijos transporto ir logistikos partnerystę“**, įskaitant susijusias teises priemones. (Projektui vadovauja Šiaurės dimensijos partneriai; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)
- **11.3. „Sukurti Baltijos jūros greitkelių tinklą“**, kuriame Baltijos jūros regiono valstybės narės būtų tvariais transporto ryšiais susietos su Vidurio ir Vakarų Europos valstybėmis narėmis, įskaitant maršrutą Šiaurės jūra–Baltijos jūros kanalas–Danijos sąsiauriai. Reikėtų įgyvendinti atrinktus TEN-T ir „Marco Polo“ jūrų greitkelių koridorius, kaip antai aukštos kokybės geležinkelio ir įvairiarūšio transporto Šiaurės koridorių „Königslinie“, kuris apima Zasnico–Treleborgo jungtį, ir Baltijos jūros regiono jūrų greitkelius, įskaitant Karlshamno–Klaipėdos jungtį bei Karlskrunos–Gdynės jungtį, taip pat bendradarbiaujant regioniniu lygmeniu plėtoti papildomų projektų idėjas (įskaitant Lenkijos jungtis). (Projektui vadovauja Baltijos jūros greitkelių darbo grupė; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)
- **11.4. „Sutrumpinti skrydžių maršrutus“** Baltijos jūros regione kuriant Funkcinius oro erdvės blokus (angl. FAB, t. y. Šiaurės Europos FAB, Šiaurės viršutinės oro erdvės kontrolės FAB ir Baltijos FAB). Siekiant užtikrinti sėkmingą ir sklandų perėjimą nuo nacionalinio oro eismo valdymo priemonių prie labiau integruoto europinio matmens, sukurti Baltijos regiono šalių bendradarbiavimo sistemą; įgyvendinimo galutinis terminas – 2012 m. (Projektui vadovauja Lenkija ir Lietuva; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau) **SKUBUS PROJEKTAS**
- **11.5. „Bendradarbiauti siekiant pažangos transporto srityje“**, pradedant ir įgyvendinant konkrečias bandomąsias iniciatyvas, kurios padėtų didinti saugą, gerinti krovinių transporto logistikos veiksmingumą, krovinių vežimą keliais pakeisti vežimu geležinkeliais ir jūrų transportu, sumažinti transporto poveikį regiono aplinkai (pavyzdžiui, Žaliojo koridoriaus projektas, pagal kurį kroviniai iš Švedijos, Danijos ir Vokietijos uostų vežami į Lietuvos ir Kaliningrado srities uostus, Baltijos jūros regiono projektas „EasyWay“⁵², ekologiško vairavimo projektas ECOWILL, taip pat bendradarbiavimo programos kelių eismo saugos skatinimo srityje). (Projektui vadovauja Lietuva ir Švedija; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau) **SKUBUS PROJEKTAS**

⁵² Pagal Transeuropinio transporto tinklo programą remiamame projekte „EasyWay“ dalyvauja 21 valstybė narė, įskaitant kelias Baltijos jūros regiono šalis. Juo siekiama bendradarbiauti ir spartinti pažangių transporto sistemų diegimą Transeuropiniame kelių tinkle. Būtų naudinga, jei netolimoje ateityje prie šios programos prisijungtų ir kitos regiono valstybės – Latvija, Estija ir Lenkija.

<p>12. Išsaugoti ir didinti Baltijos jūros regiono patrauklumą, ypač švietimo ir jaunimo, turizmo, kultūros ir sveikatos srityse</p>	<p>Koordinatoriai:</p> <p>1) Turizmas: Meklenburgas-Pomeranija (Vokietija)</p> <p>2) Sveikatos apsauga: Šiaurės dimensijos visuomenės sveikatos ir socialinės gerovės partnerystė</p> <p>3) Švietimas ir jaunimas: Hamburgas</p>
---	--

Problemos aprašymas:

Baltijos jūros regiono žmonių gyvenimo kokybė yra susijusi su aukštu išsilavinimo lygiu (pavyzdžiui, su mokėjimu skaityti, vidurinį išsilavinimą įgijusių žmonių skaičiumi ir viešosiomis investicijomis į švietimą susiję regiono rezultatai yra geriausi ES), išsaugotu kultūros paveldu, vaizdingais kaimo, pakrančių bei miestų kraštovaizdžiais ir atviromis visuomenėmis. Regioninę plėtrą taip pat gali skatinti turizmas, laisvalaikio ir kultūros verslas.

Norint stiprinti dinamišką ir kūrybišką Europos Sąjungos visuomenę ir sudaryti sąlygas pasiekti Lisabonos tikslus, būtinos strateginės kitų sričių investicijos į kultūrą, taip pat į kultūros ir kūrybinę pramonę, ypač MVI.

Didesnė demografinė problema yra tai, kad į pensiją netrukus išeis pirmosios didelės demografinio sprogimo kartos žmonių grupės, todėl sumažės darbingo amžiaus gyventojų.

Be to, žmogiškasis kapitalas yra regiono gerovės pagrindas, o sveika visuomenė – būtina tvarios ekonominės įmonių ir visuomenės plėtros sąlyga. Baltijos jūros regione yra nemaža su sveikatos sąlygomis susijusi nelygybė. Kai kuriose regiono teritorijose socialinės ir ekonominės problemos lemia didelį mirtingumą dėl neužkrečiamųjų ligų, smurto, alkoholizmo, narkomanijos ir infekcinių ligų plitimo. Didėjant žmonių judėjimui tarp valstybių, taip pat galima imtis priemonių nelygybei, susijusiai su žmonių sveikatos būklės ir sveikatos priežiūros lygiu, mažinti.

Todėl šioje prioritetinėje srityje siekiama palaikyti ir gerinti Baltijos jūros regiono piliečių gyvenimo kokybę⁵³, kad jame būtų energingų žmonių, norinčių skirti savo jėgas regionui gerinti, taip pat kvalifikuotų ir našių darbuotojų, kurie didintų gerovę regione. Taip pat svarbu į Baltijos jūros regioną pritraukti turistus, verslininkus, investuotojus, mokslininkus ir pan. – papildomą žmogiškąjį, fizinį ir finansinį kapitalą.

Probleminė sritis (pagrindinės problemos):

Pagrindinės problemos yra demografiniai pokyčiai, tam tikrų sričių paslaugų trūkumas, išsilavinusio jaunimo emigracija ir dideli su sveikata susiję regioniniai skirtumai (skiriasi galimybės naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis ir jų kokybė, nevienodas sergamumas ir mirtingumas dėl alkoholio, narkotikų, tabako gaminių vartojimo ir užkrečiamųjų ligų, pavyzdžiui ŽIV / AIDS ir tuberkuliozės). Be to, kadangi trūksta studentų ir specialistų mainų, nepakankamai išnaudojamos galimybės, nes nepakanka ryšių ir informuotumo. Vadinamoji „penktoji laisvė“ yra svarbi. Taip pat reikėtų toliau gerinti numanomą gyvenimo kokybę Baltijos jūros regione, švietimo sistemą, kultūros paveldo ir kraštovaizdžių turizmo perspektyvas. Be to, reikėtų geriau iširti galimybes skatinti kultūra grindžiamą plėtrą.

Papildoma nauda Baltijos jūros regionui:

Daugybę Baltijos jūros regiono problemų ir galimybių reikėtų svarstyti bendrai. Akivaizdžiai reikia bendrauti demografiniais klausimais. Turizmo rinkai yra naudinga bendradarbiavimu grindžiama plėtra. Be to, glaudesnis bendradarbiavimas sprendžiant bendras sveikatos problemas duos papildomos naudos tiek pavieniams pacientams, tiek visuomenei, nes sumažės nebūtinės ekonominės ir socialinės išlaidos ir bus padedama racionalizuoti sveikatos sistemų sąnaudas. Todėl svarbu bendradarbiauti ir spręsti šias problemas viso regiono lygmeniu.

Veiksmi:

Bendri veiksmi

- **Švietimas:** „*Toliau skatinti Baltijos jūros regiono mainus*“, kuriuose dalyvautų mokyklų mokiniai, kolegijų, profesinio rengimo įstaigų ir suaugusiųjų švietimo organizacijų studentai pagal Europos Sąjungos, tarptautinių organizacijų (kaip antai Šiaurės ministrų tarybos) ir nacionalinių, regioninių ir (arba) vietos valdžios institucijų programas. Taip pat galėtų dalyvauti verslininkai ir kitų sričių profesionalai.
- **Švietimas:** „*Pradėti tiesioginį bendravimą skatinančius veiksmus*, siekiant stiprinti piliečių bendradarbiavimą kasdieniame gyvenime. Pavyzdžiui, siekiant ugdyti abipusį supratimą ir skatinti kalbų mokymąsi, reikėtų stiprinti mokyklų mainus.
- **Turizmas:** „*Atskleisti ir kuo labiau padidinti tvaraus turizmo potencialą*“ Baltijos jūros regione, parengiant viso Baltijos jūros regiono (įskaitant Rusiją) aplinką tausojančio turizmo strategiją. Į šią strategiją galima įtraukti standartų suderinimą, panašių projektų rengimą skirtinguose regionuose, bendrą regiono rinkodarą ir bendradarbiavimą įgyvendinant projektus.
- **Turizmas:** „*Susieti ir sutelkti turizmo pramonės ir turizmo srities švietimo įstaigų suinteresuotąsias šalis*“, remiantis tebevykdoma veikla, kuri buvo pradėta 2008 m. spalio

---

⁵³ Pagal 2007 m. gegužės mėn. priimtą Leipcigo tvariųjų Europos miestų chartiją.

mėn. pirmajame Baltijos jūros šalių turizmo aukščiausio lygio susitikime. 2009 m. rugsėjo mėn. Vilniuje vykusiame antrajame Baltijos jūros šalių turizmo forume nuspręsta kasmet tęsti šį procesą, o kitą forumą surengti 2010 m. rudenį Kaliningrado srityje. Susitarta dėl šešių būsimų sustiprinto bendradarbiavimo sričių, įskaitant bendrą rėmimo veiklą, bendros interneto platformos sukūrimą ir Baltijos jūros regiono produktų bei paslaugų kūrimą.

- **Sveikata:** „Sustabdyti ŽIV/AIDS ir tuberkuliozės plitimą“ partnerystės ryšiais ir bendradarbiaujant tarptautiniu lygmeniu, visiems žmonėms teikiant skubią ir kokybišką pagalbą, pirmenybę teikiant ir tuberkulioze, ir ŽIV užsikrėtusiems žmonėms ir užtikrinant ankstyvą ŽIV diagnostiką, suteikiant galimybę gydytis ir stengiantis labiau didinti atsparumą šioms ligoms, visų pirma švirksčiamųjų narkotikų vartotojų, kalinių ir pan.
- **Sveikata:** „Kovoti su nelygybe sveikatos srityje gerinant pirminę sveikatos priežiūrą“: įvertinti pirminės sveikatos priežiūros prieinamumo ir kokybės regioninius skirtumus, apsvaistinti pacientų ir sveikatos priežiūros specialistų padėtį, įskaitant jų skyrimą, judumą ir mokymą, ir remti e. sveikatos technologiją, kuri gali padėti panaikinti sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo ir kokybės skirtumus.
- **Sveikata:** „Užkirsti kelią su gyvensena siejamoms neužkrečiamosioms ligoms ir užtikrinti gerą socialinę bei darbo aplinką“, parengiant visapusišką regioninę politiką ir priemones, kuriomis būtų siekiama išvengti rūkymo, alkoholio ir narkotikų vartojimo daromos žalos asmenims, šeimoms ir visuomenei (ypač jaunimui) ir sumažinti šią žalą. Taikomomis priemonėmis bus padedama įgyvendinti Tabako kontrolės pagrindų konvenciją ir „Šiaurės dimensijos visuomenės sveikatos ir socialinės gerovės partnerystės (angl. NDPHS)⁵⁴ darbuotojų sveikatos strategiją“, užtikrinti gerą socialinę bei darbo aplinką ir išvengti su gyvensena siejamų neužkrečiamųjų ligų, – šiuo tikslu darbo vieta gali būti naudojama kaip veiksmingas sveikos gyvensenos skatinimo forumas.
- „Priartinti vietos valdžią prie piliečių“, sukuriant priemones (pavyzdžiui, grindžiamų LEADER metodu), pagal kurias vietos valdžios institucijos atsižvelgtų į piliečių rūpimus klausimus ir interesus.

Pagrindiniai projektai (pavyzdžiai):

- **12.1. Švietimas:** „Stiprinti regioninių Baltijos jūros regiono universitetų savanorišką bendradarbiavimą“ siekiant, kad jie derintų savo veiklą (mokslinių tyrimų sritis, studentų, profesorių ir (arba) tyrėjų mainus, bendradarbiavimą su įmonėmis), kad Baltijos jūros regionas taptų tvaraus vystymosi regionu. Taip bendradarbiaujant turėtų būti įgyvendinti politiniai sprendimai, skirti tvariam vystymuisi skatinti skirtam švietimui. Bendradarbiavimas galėtų būti grindžiamas veikiančiais universitetų tinklais, kaip antai „Baltijos universitetų programa⁵⁵“, kurioje dalyvauja beveik visi regiono universitetai, ir „Baltijos jūros regiono universitetų tinklu⁵⁶“, kurį sudaro 40 narių. Galimas pavyzdys –

⁵⁴ Šiaurės dimensijos visuomenės sveikatos ir socialinės gerovės partnerystė yra trylikos šalių vyriausybių, Europos Komisijos ir aštuonių tarptautinių organizacijų bendradarbiavimo iniciatyva. Šiame forume bendromis jėgomis sprendžiamos Šiaurės dimensijos erdvės, visų pirma Šiaurės vakarų Rusijos, žmonių sveikatos ir socialinės gerovės problemos.

⁵⁵ <http://www.balticuniv.uu.se>.

⁵⁶ <http://bsrun.utu.fi>.

UHI Tūkstantmečio institutas⁵⁷. Numatomas Šiaurės dimensijos institutas, kurį įsteigti rengiasi keli regiono universitetai, taip pat galėtų suteikti daugiau galimybių dalyvauti tinklų veikloje. (Projektui vadovaujama pagal Baltijos universitetų programą, koordinuojamą kartu su Lietuva (Vilniaus universitetu); projekto užbaigimo galutinis terminas bus nustatytas vėliau) **SKUBUS PROJEKTAS**

- **12.2. Švietimas: „BSR-Quick“.** Projekto „BSR-Quick“ tikslas – kelti mažųjų ir vidutinių įmonių savininkų ir darbuotojų, taip pat absolventų kvalifikaciją. Projektas apima akademinį išsilavinimą (dvigubas bakalauro studijų programas) ir profesinį mokymą. Sukurtas universitetų tinklas padės užmegzti trūkstamą MVI ryšį su akademinė bendruomene. Kartu su švietimo ir mokymo veikla pagal šį projektą bus siūloma pažangių sprendimų konkrečioms bendrovėms. (Projektui vadovauja *Hanse Parlament e.V. Hamburg* (Vokietija) kartu su 40 partnerių iš visų Baltijos jūros regiono šalių, įskaitant verslo organizacijas, universitetus, aukštąsias technikos mokyklas ir viešojo administravimo įstaigas. Projekto užbaigimo galutinis terminas: 2012 m. gruodžio mėn.)
- **12.3. Švietimas: „Nustatyti tyrėjų ir studentų judėjimo kliūtis Baltijos jūros regione ir sustiprinti bendradarbiavimą regione judumo srityje“** (vadinamoji „penktoji laisvė“). (Projektui vadovauja Danija, Lietuva ir Vokietija; projekto užbaigimo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)
- **12.4. Švietimas: „Remti mokyklų mainus ir aplink Baltijos jūrą sukurti mokyklų partnerių tinklą“**, siekiant ugdyti abipusį supratimą ir skatinti kalbų mokymąsi. (Projektui vadovauja Hamburgo miestas (bendradarbiaudamas su Vokietijos užsienio reikalų biuru); projekto užbaigimo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)
- **12.5. Švietimas: „Baltijos mokymo programa“ (angl. BTP).** Šiuo projektu remiamas profesinio švietimo ir mokymo internacionalizavimas ir tarpvalstybinis verslumas. Projektas susideda iš dviejų dalių: 1) tikrinimo modelis, pagal kurį profesinio mokymo įstaigų studentai ir jų bendradarbiavimo projekto idėjos derinami prie kitos šalies priimančiųjų įmonių, ir 2) septyni suinteresuotųjų subjektų seminarai tikslinėms grupėms, pvz., profesinio mokymo paslaugų teikėjams, įmonėms, politikams ir valstybės tarnautojams, dirbantiems profesinio mokymo srityje. Seminaruose bus diskutuojama aktualiomis temomis siekiant nustatyti, kaip būtų galima užtikrinti profesinio mokymo internacionalizavimą ir tarpvalstybinį verslumą Baltijos jūros regione. Veikla vykdoma Estijoje, Latvijoje ir rytinėje Švedijos dalyje. (Projektui vadovauja: Švedijos asociacija „Norden“; projekto užbaigimo galutinis terminas: 2012 m. gegužės mėn.)
- **12.6. Švietimas ir jaunimas: „Įkurti jaunimo išteklių centrą“.** Jaunimo išteklių centras Baltijos valstybėse turi būti kuriamas pagal Budapešto ir Strasbūro jaunimo centrų modelį, bet jame daugiau dėmesio bus skiriama organizacinio darbo gebėjimų ugdymui, jis bus skirtas jaunimui ir jaunimas dalyvaus jį kuriant. Tikslinė centro veiklos naudotojų grupė bus Baltijos jaunimo tarybos, kitos jaunimo organizacijos, veikla bus papildomai išplėsta į Baltarusiją, Ukrainą, Moldovą, Rusiją ir galbūt Kaukazo regioną. Centro veikla turėtų būti derinama su Rytų Europos ir Kaukazo regiono jaunimo išteklių centru, kurio būstinė yra Varšuvoje (Lenkija). Tai turėtų būti nacionalinio ir tarptautinio bendradarbiavimo ryšių centras, kuriame bendradarbiautų ir tobulintųsi įvairios NVO, centre taip pat turėtų būti

⁵⁷ UHI Tūkstantmečio institutas yra kolegijų ir mokymosi bei mokslinių tyrimų centrų partnerystė, kuri bendradarbiaudama siekia suteikti universitetinį išsilavinimą viso Škotijos Hailando regiono ir Škotijos salų žmonėms.

gerų darbo sąlygų ir galimo apgyvendinimo erdvė. (Projektui vadovauja Lietuvos jaunimo organizacijų taryba (LiJOT), bendradarbiaudama su Latvijos, Estijos, Suomijos, Švedijos, Norvegijos, Islandijos, Danijos, Vokietijos, Lenkijos, Rusijos ir Baltarusijos nacionalinėmis jaunimo tarybomis; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)

- **12.7. Turizmas:** „*Pritraukti turistus į kaimo, ypač pakrančių, vietas*“, remiant jungtinius tvaraus kaimo ir pakrančių turizmo (pvz., kaimo turizmo, gastrominio turizmo, pėsčiųjų žygių, žiemos sporto, gamtos turizmo) paketus ir kuriant turizmo tinklą, sudarytą iš turizmo sektoriaus, mokslinių tyrimų ir švietimo organizacijų bei vietos ir viešojo sektoriaus, siekiant skleisti geriausią patirtį ir praktines žinias apie produktus, paslaugas ir galimybes juos gauti ir dalytis jomis. (Projektui vadovauja Pietvakarių Suomijos regiono taryba (bendradarbiaudama su „Turku Touring“); pažangos svarstymo galutinis terminas: 2012 m. gegužės 31 d.).
- **12.8. Turizmas** „*Sudaryti sąlygas ekologiškai tvariems kruizams Baltijos jūroje*“, rengiant programas, kuriose dalyvautų keleivių plukdymo jūra paslaugų teikėjai (pvz., kruizinių laivų pramonės atstovai, laisvalaikio veiklos jūroje organizatoriai, nacionalinės, regioninės ir (arba) vietos valdžios institucijos ir pan.). (Projektui vadovauja Vokietijos bendrovė „AIDA Cruises“; pažangos svarstymo galutinis terminas: 2012 m. gruodžio mėn.).
- **12.9. Turizmas ir kultūra:** „*Remti kultūros ir gamtos paveldą*“, nustatant pagrindines interesų sritis, siekiant išsaugoti ir atgaivinti kultūros ir gamtos paveldo elementus. Bus nustatytos pagrindinės tolesnio patrauklaus ir savito turizmo plėtojimo Baltijos jūros regione kryptys. (Projektui vadovauja Lenkijos Pamario vaivadijos administracija; pažangos svarstymo galutinis terminas: 2011 m. gruodžio 31 d.) **SKUBUS PROJEKTAS.**
- **12.10. Turizmas:** „*Parengti tvaraus turizmo strategijas*“, naudojantis turimais informaciniais ištekliais, kaip antai duomenų baze YEPAT⁵⁸ arba Šiaurės kultūros centru „Nordic Culture Point“. Be to, pagal projektą AGORA 2.0⁵⁹ Baltijos jūros regiono partneriai (taip pat Baltarusija) pradės įgyvendinti bandomuosius projektus, kuriais sieks didinti gamtos, kultūros ir istorijos paveldo prieinamumą turizmui ir nustatyti bendros Baltijos jūros regiono tapatybės bruožus. (Projektui vadovauja Greifswaldo universitetas (Vokietija); pažangos svarstymo galutinis terminas: 2011 m. gruodžio 31 d.).
- **12.11. Sveikata:** „*Jaunimo alkoholio ir narkotikų vartojimo prevencija*“ – projektas, kuriuo siekiama mažinti alkoholio vartojimo pavojus ir žalą, taip pat jaunimo alkoholio ir narkotinių medžiagų vartojimą apskritai. (Projektui vadovauja Šiaurės dimensijos visuomenės sveikatos ir socialinės gerovės partnerystė ir jos valstybės narės; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau) **SKUBUS PROJEKTAS.**
- **12.12. Sveikata:** „*Gerinti visuomenės sveikatą remiant visiems prieinamas aukštos kokybės pirminės sveikatos priežiūros sistemas*“ – projektas, kuriuo siekiama padėti didinti visuomenės sveikatos sistemos išlaidų efektyvumą ir sėkmingiau kovoti su užkrečiamosiomis ligomis ir sveikatos problemomis, kurios siejamos su socialiniais veiksniais. (Projektui vadovauja Šiaurės dimensijos visuomenės sveikatos ir socialinės

⁵⁸ <http://agora-tourism.net>.

⁵⁹ „Agora“ renkamos ir besidomintiems naudotojams pateikiamos tvaraus turizmo priemonės ir informacija. Šią informaciją teikia partneriai, atstovaujantys visiems trims tvarumo aspektams, visiems administravimo ir turizmo valdymo lygmenims, taip pat įvairiems turizmo teminiams interesams, projektams, subjektams ir suinteresuotosioms šalims (<http://www.yepat.uni-greifswald.de/agora/index.php?id=59>).

gerovės partnerystė ir Švedijos Tarptautinio bendradarbiavimo sveikatos priežiūros srityje komitetas (angl. SEEC); pažangos svarstymo galutinis terminas: 2011 m. vidurys)
SKUBUS PROJEKTAS.

- **12.13. Sveikata:** „IKT sveikatai“ – socialinių gebėjimų naudotis e. sveikatos technologijomis stiprinimas atsižvelgiant į visuomenės senėjimo problemą. Projektas, įgyvendinamas pagal programą „Interreg IV B“, „IKT sveikatai“ yra administruojamas regionams skirtų e. sveikatos sprendimų tinkle ir yra skirtas e. sveikatos technologijų naudojimui gerinti didinant socialinius gebėjimus, visuomenės pritarimą ir gyventojų bei medikų žinias. Projektu sprendžiamos kai kurios svarbios Baltijos jūros regiono problemos, kaip antai demografiniai pokyčiai ir dideli galimybių naudotis sveikatos paslaugomis ir jų kokybės skirtumai (Projektui vadovauja Flensburgo taikomųjų mokslų universitetas; projekto užbaigimo galutinis terminas: 2012 m. gruodžio mėn.).

PAVERSTI BALTIJOS JŪROS REGIONĄ SAUGIA IR APSAUGOTA VIETA

Gerai žinoma, kad bet koks vystymasis yra labai ribotas arba apskritai neįmanomas ten, kur nėra saugumo jausmo ir pasitikėjimo viešąja tvarka. Todėl į strategiją įtraukti veiksmai, kuriais siekiama spręsti konkrečias šios srities regiono problemas.

Reikia atkreipti dėmesį ir į jūrų saugumo bei regiono apsaugos klausimus. Baltijos jūra yra, be kita ko, pagrindinis regiono gamtos elementas, vienijantis regioną ir kuriantis jo tapatybę. Kitos probleminės sritys susijusios su nevienodomis regiono ekonominėmis ir socialinėmis sąlygomis, taip pat su atvirumu ir lengvu prieinamumu, kuris būdingas ES vidaus santykiams ir dėl kurio su išorės sienomis besiribojančios valstybės narės turi priimti ypač didelę atsakomybę užtikrinti visos ES saugumą ir apsaugą.

Reikia atkreipti dėmesį į kelis susijusius veiksmus. Kovos su tarpvalstybiniu nusikalstamumu veiksmais siekiama sutelkti regionines vertinimo ir prevencijos pastangas, stiprinti išorės sienų apsaugą ir toliau plėtoti ilgalaikį valstybių narių teisėsaugos srities bendradarbiavimą. Jūrų priežiūra yra pagal integruotą jūrų politiką siūloma strateginė priemonė, padedanti užkirsti kelią nusikalstamumui, neteisėtai imigracijai ir nelaimingiems atsitikimams jūroje. Kiti prevenciniai jūrų saugumo veiksmai apima mokymą ir laivybos tobulinimą. Remiantis pradadamais veiksmais, kuriais siekiama skatinti ir plėtoti jūrininko karjerą ir mokymą, kaip siūloma pagal integruotą jūrų politiką, galima parengti su jūra susijusių profesijų žmogiškųjų išteklių strategiją, suderintą su Baltijos jūros regiono saugumo ir saugos poreikiais. Jūroje įvykus nelaimingiems atsitikimams ar susidarius kitokiai regioninio masto nepaprastajai padėčiai, strategiškai svarbu darniai valdyti viso regiono pasirengimą ir reagavimą.

Finansavimo pavyzdžiai

2007–2013 m. laikotarpiu suplanuotos šios išlaidos iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) ir Sanglaudos fondo lėšų, skirtų konvergencijai ir konkurencingumui, taip pat užimtumo programoms Baltijos jūros regione, susijusios su rizikos prevencija:

Iš viso 697 mln. EUR

Svarbūs projektai taip pat finansuojami pagal kitas Bendrijos programas (visų pirma tris pagrindų programas, kuriomis remiama laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė, Septintąją mokslinių tyrimų bendrąją programą ir Civilinės saugos finansinę priemonę), taip pat pagal nacionalinę, regioninę ir vietos lygmens politiką. Be to, Europos investicijų bankas (EIB) jau teikia paskolas ir (arba) bendrai finansuoja daugybę projektų, taip pat galėtų papildomai prisidėti prie daugelio pagrindinių projektų veiklos.

Projektų pavyzdžiai (įgyvendinami ir planuojami projektai, bendros išlaidų sumos)⁶⁰:

- Estija: Estijos gelbėjimo tarybos gebėjimų gesinti miškų gaisrus, pašalinti užteršimą nafta ir cheminę taršą, taip pat valdyti gamtinius pavojus ugdymas – 5 atskiri projektai (12 mln. EUR).
- Suomija: Jūrų saugumo kultūros ugdymas – projektas METKU (730 000 EUR) ir SÖKÖ II – Didelių naftos išsiliejimo avarių valdymas (650 000 EUR).

Ramstis „Paversti Baltijos jūros regioną saugia ir apsaugota vieta“ apima šias prioritėtines sritis:

13. Tapti pavyzdiniu jūrų saugumo ir apsaugos regionu.
14. Stiprinti apsaugą nuo didelių nelaimių jūroje ir sausumoje.
15. Mažinti tarpvalstybinio nusikalstamumo mastą ir jo daromą žalą.

---

⁶⁰ Kai kuriems iš šių projektų įgyvendinti taip pat skirta Europos investicijų banko (EIB) bendroji paskola.

13. Tapti pavyzdiniu jūrų saugumo ir apsaugos regionu

Koordinatorės:
Suomija ir
Danija

Problemos aprašymas:

Dėl Baltijos jūros regiono strateginės padėties per jį eina natūralūs naftos vežimo – ypač iš Rusijos – keliai. Nuo 2000 iki 2007 m. per Didžiojo Belto sąsiaurį vežamas naftos kiekis padidėjo daugiau nei du kartus ir pasiekė 171 Mt⁶¹, o nuo 1995 iki 2005 m. per Suomijos įlanką vežamas kiekis padidėjo keturis kartus (nuo 20 iki 80 Mt). Panašaus augimo tikimasi ir ateityje. Taip pat tanklaiviais vežama vis daugiau suskystintų gamtinių dujų. Ši veikla yra pavojinga gamtai, ypač esant sudėtingoms sąlygoms žiemą (dėl jūros apledėjimo).

Probleminė sritis (pagrindinės problemos):

Intensyvėjant eismui, jei nesiimama geresnių saugos ir pavojų aplinkai mažinimo procedūrų, didėja nelaimingų atsitikimų pavojus. Būtinai procedūrų patobulinimai grindžiami eismo organizavimo priemonėmis, kurios apima laivų judėjimo stebėjimą siekiant išvengti pavojingų situacijų.

Papildoma nauda Baltijos jūros regionui:

Visoms Baltijos jūros pakrantės šalims naudinga mažinti jūros taršos, įskaitant pavojingų medžiagų išsiliejimą, riziką. Jūrų saugumą labai padidintų veiksmingesnės ir darnesnės priežiūros, stebėjimo ir maršrutų nustatymo sistemos, visų pirma taikomos baseinų lygmeniu, kaip numatyta integruotoje jūrų politikoje. Jūrų saugumas ir poveikis aplinkai dažnai tiesiogiai priklauso nuo dėmesio žmogiškiesiems veiksniams – tai yra sudėtingas ir daugelį sričių apimantis klausimas, darantis poveikį žmonių gerovei jūroje.

Veiksmai:

Strateginiai veiksmai

- *„Sukurti bendrą jūros valdymo sistemą ir stebėjimo, dalijimosi informacija ir žvalgybiniais duomenimis aplinką Baltijos jūroje“.* Laikantis taikytinų duomenų apsaugos nuostatų, būtina sukurti integruotas pranešimo ir priežiūros sistemas, skirtas visoms su jūra susijusioms veiklos rūšims, kaip antai jūrų saugumui, jūrų apsaugai, jūros aplinkos apsaugai, žuvininkystės kontrolei, muitinėms, sienų kontrolei ir teisėsaugai. Be to, reikia nustatyti galimus trūkumus ir nenuoseklumus tose srityse, kuriose bendradarbiaujama arba ateityje galėtų būti bendradarbiaujama naudojant civilinius ir karinius išteklius. Toks tinklas turėtų būti grindžiamas esamomis ir dabartinėmis iniciatyvomis ir bandomaisiais sistemų integravimo veiksmais.
- *„Gerinti su laivų maršrutų nustatymu ir laivų eismo stebėjimu susijusių sistemų koordinavimą ir apsvaistyti naujų sistemų kūrimo galimybes.“* Taip pat gerinti esamų sistemų koordinavimo ir dalijimosi informacija mechanizmus, siekiant užtikrinti jų

⁶¹ Šaltinis: HELCOM.

veiksmingą sąveiką. Baltijos pakrantės valstybės turėtų kartu apsvarstyti, ar reikėtų diegti naujas priemones (maršrutų nustatymo ir (arba) eismo atskyrimo schemas ir (ar) privalomo pranešimo sistemas). Sprendimai dėl šių priemonių turėtų būti grindžiami rizikos ir priemonių veiksmingumo analize, atlikta remiantis oficialiu saugos vertinimu ir mokslinių tyrimų projektais. Patobulintos palydovinės navigacijos sistemos, kaip antai „Galileo“, turėtų būti naudojamos siekiant paremti padėties jūroje nustatymą ir navigaciją, ypač automatinio identifikavimo sistemose (AIS), laivų eismo valdymo sistemose (VMS), pavojingų krovinių stebėjimui, artinantis prie uostų, uostuose ir apribotos laivybos vandenyse, taip pat paieškos ir gelbėjimo saugos sistemose.

- Baltijos jūros regione „**bendrai taikyti priežiūros priemones**“, kaip antai pakrantės radarus, automatinės identifikacijos sistemas (AIS), Laivų stebėjimo sistemą (angl. LRIT), Laivų tolimojo identifikavimo ir sekimo sistemą (LRIT), žemės stebėjimo palydovus ir patruliavimą jūroje. Baltijos jūros regiono valstybės narės ir Europos jūrų saugumo agentūra toliau bendradarbiaus neteisėtos taršos iš laivų sekimo srityje⁶². Siekiant iširti galimybę bendrai valdyti nacionalinius išteklius regioniniu lygmeniu, turėtų toliau vykti atitinkamų valdžios institucijų, įskaitant ginkluotąsias pajėgas, dialogas.

Bendri veiksmai

- „**Užtikrinti, kad laivai, ypač tie, kuriais vežami energetikos produktai ar kiti pavojingi kroviniai, atitiktų aukščiausius jūrų saugumo standartus**“ ir kad pagal ES aukštos kokybės laivybos rėmimo iniciatyvas, ypač atsižvelgiant į neseniai priimtą trečiąją ES jūrų saugumo paketą, laivų įgulos būtų tinkamai mokomos.

Pagrindiniai projektai (pavyzdžiai):

- **13.1. „Atlikti Baltijos jūros pakrantės sargybos tinklo techninio pagrįstumo tyrimą“**, kuriame turėtų dalyvauti ES valstybių narių ir trečiųjų šalių nacionalinės „pakrantės sargybos pobūdžio“ tarnybos ir būtų atsižvelgiama į jūrų saugumą, jūrų apsaugą, taršos prevenciją ir prieš taršą nukreiptus veiksmus Baltijos jūroje. (Projektui vadovauja Suomijos pakrančių apsaugos tarnyba [dar nepatvirtinta], atitinkamos asocijuotos Europos agentūros, tolesnių veiksmų imsis Jūrų reikalų ir žuvininkystės GD; projekto užbaigimo galutinis terminas: 2011 m. gruodžio 31 d.)
- **13.2. „Tapti jūrų priežiūros sistemų integracijos bandomuoju regionu“**. Bendrasis šio jūrų politikos bandomojo projekto ir parengiamųjų veiksmų tikslas – sukurti ir išbandyti mechanizmus, pagal kuriuos, vyriausybių departamentams ir agentūroms, atsakingiems už veiklos jūroje stebėjimą visose Baltijos jūros regiono valstybėse, dalijantis operatyvine informacija, būtų padidintas informacijos apie jūrą prieinamumas⁶³. Vienas konkretus

⁶² Pagal iniciatyvą „CleanSeaNet“, kaip numatyta Direktyvoje 2005/35.

⁶³ Taip pat reikėtų plėtoti bendradarbiavimą su kitais susijusiais projektais, kaip antai MARSUR, kuri organizuoja Europos gynybos agentūra, ir SUCBAS, kuriam vadovauja Suomija. Projektu SUCBAS (Bendradarbiavimas jūrų priežiūros srityje Baltijos jūroje) siekiama pritaikyti ir plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą jūrų priežiūros srityje Baltijos jūros teritorijoje. Dalyvauja šios šalys: Suomija, Švedija, Estija, Latvija, Vokietija, Danija, Lenkija ir Lietuva.

Europos gynybos agentūros projektu MARSUR siekiama rasti sprendimą, kuris padėtų susidaryti nuoseklų bendrai pripažįstamą vaizdą apie padėtį jūroje, reikalingą bendros saugumo ir gynybos politikos misijai ir užduotims vykdyti, atsižvelgiant į kelių ramsčių derinimo požiūrį. Projekte dalyvauja 14 valstybių narių (CY, DE, ES, FI, FR, GR, PT, UK, BE, IT, IE, NL, PL, SE), taip pat EUMS, EMSA, FRONTEX, JRC, EUSC ir Europos Komisija.

tikslas – užmegzti technines sąsajas, kuriomis naudodamosi visos valstybės galėtų saugiai prisidėti kuriant bendrą esamos padėties vaizdą, įtraukdamos riboto naudojimo teisėsaugos ir kitokią informaciją. (Projektui vadovauja: bandomajam projektui MARSUNO – Švedija, tolesnių veiksmų imsis Jūrų reikalų ir žuvininkystės GD. Projekto užbaigimo galutinis terminas: 2011 m. gruodžio 31 d.) SKUBUS PROJEKTAS

- **13.3. „Greičiau papildomai ištirti pagrindinius laivybos maršrutus ir uostus“** pagal HELCOM susitarimą, siekiant užtikrinti, kad pagrindinės informacijos trūkumas nekeltų grėsmės laivybos saugumui. (Projektui vadovauja HELCOM, bendradarbiaudama su Tarptautine hidrografijos organizacija; pažangos svarstymo galutinis terminas: 2013 m.)
- **13.4. „Tapti e. laivybos bandomuoju regionu⁶⁴“**, nustatant vieną arba kelias e. laivybos bandymų zonas, siekiant pamažu sukurti integruotą Europos pakrančių vandenų ir atviros jūros e. laivybos sistemų tinklą (veiksmingo, saugaus ir tvaraus jūrų eismo projektas „EfficienSea“, finansuojamas pagal Baltijos jūros regiono tarpvalstybinę programą). (Projektui vadovauja Danijos jūrų saugumo administracija; projekto užbaigimo galutinis terminas: 2011 m. gruodžio 31 d.) SKUBUS PROJEKTAS
- **13.5. „Sukurti jūrininkų rengimo kompetencijos centrų tinklą“**, siekiant suteikti jaunimui patrauklių perspektyvų pradėti visą gyvenimą trunkančią karjerą jūrinės veiklos įmonėse ir (arba) profesinėse srityse, taip pat palengvinti judumą tarp darbo vietų jūroje ir sausumoje. **„Bendrai nustatyti aukštus mokymo, treniruočių ir pratybų standartus“**, siekiant kelti jūrininkų kvalifikaciją ir derinti reikalavimus prie šiuolaikinės laivybos pramonės reikių (pažangios laivų technologijos, IRT, saugumas ir sauga, laivyba apledėjusiuose vandenyse). Užtikrinti, kad jūrininkai žinotų apie laivų ir uostų įrenginių saugumo planus ir procedūras⁶⁵. (Projektui vadovauja Lenkija; pažangos svarstymo galutinis terminas: 2011 m. birželio 1 d.)
- **13.6. „Parengti žvejybos nelaimingų atsitikimų mažinimo planą“**. Tai galima padaryti gerinant informacijos apie nelaimingus atsitikimus rinkimą ir analizavimą, tobulinant mokymo ir informuotumo didinimo programas, dalijantis geriausia praktika ir rengiant specialias žvejų saugos didinimo priemones. (Projektui vadovauja valstybės narės ir (arba) tarpvyriausybė organizacija [dar nepatvirtinta]; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)
- **13.7. „Atlikti oficialų suskystintų gamtinių dujų (SGD) vežimo laivais Baltijos jūros regione rizikos vertinimą“**. Energijai naudojamų suskystintų gamtinių dujų (SGD) vežimas jūra tampa vis svarbesne rinka. Tai turėtų paveikti ir Baltijos jūros regioną. Turime labai nedaug patirties, susijusios su SGD laivų ir SGD terminalų avarijomis. Reikia atlikti šios rūšies jūrų transporto Baltijos jūros regione oficialų rizikos vertinimą. Jo tikslas – nustatyti galimas prevencines priemones ir taisykles, susijusias su sauga ir saugumu. Atliekant

⁶⁴ Pasak Tarptautinės jūrų laivybos pagalbos ir švyturių organizacijos E. laivybos komiteto, „E. laivyba – tai darnus jūrinės informacijos rengimas, rinkimas, susiejimas, mainai ir pateikimas elektroninėmis priemonėmis laive ir krante, siekiant gerinti laivybą nuo uosto iki uosto ir susijusias paslaugas, kad pagerėtų jūrų saugumas, apsauga ir jūros aplinkos apsauga.“

⁶⁵ Patirties, be kita ko, galima pasisemti iš projekto „DaGoB“ (Saugios ir patikimos pavojingų prekių vežimo Baltijos jūros regione grandinės), iš dalies finansuojamo Europos regioninės plėtros fondo pagal Baltijos jūros regiono INTERREG IIIB Kaimynystės programą (2006–2007 m.).

oficialų rizikos vertinimą, siekiant kurti pavyzdines procedūras, nenumatytų atvejų planus, gaires ir teisėkūros paskatas, turėtų dalyvauti tiek vyriausybės, tiek pramonės suinteresuotosios šalys. Ši iniciatyva būtų įmanoma tik skyrus tinkamą finansavimą, taip pat reikėtų atlikti išankstinį finansavimo galimybių tyrimą. (Projektui vadovauja Lenkija; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)

14. Stiprinti reagavimą į nelaimingus atsitikimus jūroje, siekti apsisaugoti nepaprastosios padėties atvejais	Koordinatorė: Danija
--	-------------------------

Problemos aprašymas:

Netolimoje ateityje eismas Baltijos jūroje turėtų labai suaktyvėti, todėl padidės nelaimingų atsitikimų pavojus. Laimei, laivų avarijų (ypač tokių, per kurias užteršiama aplinka) pastaraisiais metais nedaugėja, 2007 m. Baltijos jūroje įvyko 120 laivų avarijų⁶⁶. Kitokiais atvejais rimta nepaprastoji padėtis, daranti poveikį daugiau kaip vienai valstybei, galėtų susidaryti dėl gamtinių ir technologinių nelaimių, teroro aktų, įskaitant cheminių, biologinių, radiologinių ir branduolinių terorizmą, ir technologinių, radiologinių arba ekologinių avarijų, taip pat užkrečiamųjų ir neužkrečiamųjų ligų keliamų pavojų sveikatai. Nelaimių poveikis ekonomikai gali pakenkti ES regionų ekonomikos augimui ir konkurencingumui.

Probleminė sritis (pagrindinės problemos):

Didelį pavojų aplinkai gali kelti galimas atsitiktinis pavojingų cheminių medžiagų išsiliejimas arba neteisėtas išleidimas į jūrą. Pavojingų išsiliejusių medžiagų poveikis pusiau uždaroje Baltijos jūroje yra ilgalaikis, žalos gali būti padaryta visiems krantams. Baltijos jūros regione reikia toliau imtis aktyvesnių veiksmų, siekiant gerinti bendradarbiavimą ir koordinavimą o kai kada net jūrų saugumo, jūrų apsaugos, priežiūros agentūrų ir reagavimo į nelaimes tarnybų darbo nuoseklumą. Taip pat reikia geriau sutelkti turimus išteklius. Nelaimingų atsitikimų jūroje poveikį Baltijos jūros regiono žmonėms ir aplinkai galima toliau mažinti kuriant sąveikas ir geriau derinant visų suinteresuotųjų šalių mokymą, poveikio vertinimą, planavimą ir operacijas. Tokie veiksmai labai padėtų stiprinti laivybos saugumą ir apsaugą, todėl valstybėms narėms taip pat būtų lengviau imtis priemonių prieš teršimą ir geriau vykdyti paieškos ir gelbėjimo operacijas.

Manoma, kad klimato kaita ateityje padidins dažno ekstremalių oro sąlygų reiškinį kartojimosi tikimybę. Pagal Sąjungos civilinės saugos mechanizmą, palengvinantį bendradarbiavimą civilinės saugos srityje, norint pradėti veikti susidarius rimtai nepaprastajai padėčiai, dėl kurios gali reikėti imtis skubių reagavimo priemonių, reikėtų ieškoti daugiau regionų stiprinimo būdų ir tirti pasirengimą oro sąlygų keliamiems pavojams. Atliekant šį darbą taip pat reikėtų atsižvelgti į Bendrijos bendradarbiavimą prevencijos srityje, įskaitant Europos Komisijos komunikatą „Bendrijos stichinių ir žmogaus sukeltų nelaimių prevencija“.

Papildoma nauda Baltijos jūros regionui:

Jei būtų palengvinamas veiksmingos tarpusavio paramos teikimas ir bendradarbiaujama civilinės saugos srityje, tai gali padėti panaikinti gamtos apsaugos ir administracinių jurisdikcijų atotrūkį. Tolesnis bendradarbiavimas Baltijos jūros regione, siekiant prevencijos, pasirengimo ir reagavimo į atsitiktinę ar tyčinę jūros taršą ir kitas rimtas nepaprastąsias padėtis, gali padėti ugdyti valstybių narių gebėjimus sumažinti tarpvalstybinius regione gresiančius pavojus. Ši patirtis taip pat galėtų būti pavyzdys ugdant gebėjimus kitų jūrų baseinuose.

---

⁶⁶ HELCOM 2007 m. Baltijos jūros regiono laivybos nelaimingų atsitikimų ataskaitos duomenys.

Veiksmai:

Strateginiai veiksmai

- „**Igyvendinti HELCOM Baltijos jūros veiksmų planą**“⁶⁷, siekiant užtikrinti greitą valstybių ir tarptautinį reagavimą į jūros taršą, įskaitant intensyvesnį reagavimo jūroje ir pakrantėse sričių bendradarbiavimą (ypač įtraukiant vietos ir regionines valdžios institucijas) ir sustiprintą bendradarbiavimą prieglobsčio vietose pagal Direktyvą 2002/59. Taip pat, siekiant užtikrinti, kad nelaimės ištiktam laivui visada būtų suteikta tinkamiausia prieglobsčio vieta, nepaisant valstybių sienų, rengiamas bendras prieglobsčio vietų planas.

Bendri veiksmai

- „**Suformuluoti požiūrį į pūgų ir štorminių potvynių prevenciją ir pasirengimą šiems reiškiniams**“ Baltijos jūros regione. Sukurti įvairių vietos, regioninių ir nacionalinių agentūrų, dalyvaujančių ekstremalių situacijų operacijose, susijusiose su pūgomis ir štorminiais potvyniais, bendradarbiavimo stiprinimo metodus, ir aptarti, kaip galima sustiprinti sąveiką su Sąjungos civilinės saugos mechanizmu. Bendradarbiavimo metodus reikėtų aiškinti plačiai, į juos įtraukti visuomenės informavimo veiksmus, nenumatytų operacijų planavimą, nelaimių scenarijus, ryšių sistemas, technologijų naudojimą, bendras pratybas ir mokymą ir pan.

Pagrindiniai projektai (pavyzdžiai):

- **14.1. „Įvertinti savanorių būrių gebėjimus reaguoti į jūros taršą, dalyvauti paieškos ir gelbėjimo operacijose jūroje“.** Be kita ko, remiamasi projektu VOMARE, finansuojamu pagal Teritorinio bendradarbiavimo tikslo Vidurio Baltijos jūros regiono tarpvalstybinę programą. (Projektui vadovauja valstybės narės ir (arba) tarpvyriausybė organizacija [dar nepatvirtinta]; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)
- **14.2. „Nustatyti turimus reagavimo į jūros taršą gebėjimus ir parengti subregioninius bendro tarpvalstybinio reagavimo planus“**, remiantis laivybos nelaimingų atsitikimų bendros rizikos vertinimu. (Projektas BRISK⁶⁸, finansuojamas pagal Teritorinio bendradarbiavimo tikslo Baltijos jūros regiono tarpvalstybinę programą). (Projektui vadovauja Danijos laivyno admiralo štabas; projekto užbaigimo galutinis terminas: 2011 m. spalio 24 d.) **SKUBUS PROJEKTAS**
- **14.3.** Visiems svarbiausiems Baltijos jūros regione gresiantiems pavojams, įskaitant pūgas ir potvynius, „**parengti scenarijus ir nustatyti trūkumus**“, siekiant numatyti galimas nelaimes, taigi sudaryti sąlygas skubiai ir veiksmingai ES lygmeniu į jas reaguoti pagal Sąjungos civilinės saugos mechanizmą. Taip pat, remiantis finansavimo pagal civilinės saugos finansinę priemonę galimybėmis, bendradarbiaujant su Baltijos jūros regiono valstybėmis, gerinti mokymo veiklą ir pratybas. (Projektui vadovauja valstybės narės ir (arba) tarpvyriausybė organizacija [dar nepatvirtinta]; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)

⁶⁷ Dėl kurio 2007 m. lapkričio mėn. susitarė Švedija, Suomija, Estija, Latvija, Lietuva, Lenkija, Vokietija, Danija, Rusija ir Europos bendrija.

⁶⁸ Taip pat yra keli sausumos veiksmų projektai, kaip antai SÖKÖ II ir „Baltic Master II“.

15. Mažinti tarpvalstybinio nusikalstamumo mastą ir jo daromą žalą	Koordinatorės: Suomija ir Lietuva
---	---

Problemos aprašymas:

Baltijos jūros regiono nusikalstamumo tendencijoms daro poveikį regiono padėtis tarp cigarečių ir sintetinių narkotikų prekursorių tiekimo šalių ir cigarečių, sintetinių narkotikų, kokaino bei hašišo, ir, kiek mažiau, heroino paskirties šalių. Kita problema yra prekyba žmonėmis. Baltijos jūros regionas šiais atžvilgiais yra patrauklus ne tik ES organizuotam nusikalstamumui, bet ir kaimyninių šalių nusikalstamoms grupuotėms⁶⁹.

Probleminė sritis (pagrindinės problemos):

Svarbi šio regiono savybė yra jo išorės sienų ilgumas. Šios sienos dažnai skiria dvi labai skirtingas teisės sistemas, todėl valstybių teisėsaugos bendradarbiavimas yra ilga ir sudėtinga procedūra. Todėl siena taip pat gali palengvinti tam tikrų organizuotų nusikaltėlių grupuočių ir rinkų veikimą. Regiono prekyboje sukčiavimą dar labiau palengvina intensyvus eismas per sienas ir kitos silpnosios logistikos sektoriaus pusės⁷⁰.

Papildoma nauda Baltijos jūros regionui:

ES turėtų skatinti ir remti regioninių požiūrių formulavimą ir bendradarbiauti kovojant su organizuotu nusikalstamumu, ypač pasienio regionuose⁷¹. Tolesnis Baltijos jūros regiono tarpvalstybinio bendradarbiavimo struktūrų tobulinimas galėtų labai padėti pašalinti regiono „saugumo trūkumus“.

Veiksmai:

Strateginiai veiksmai

- **„Gerinti muitinių, sienų apsaugos pareigūnų ir policijos bendradarbiavimą“** kiekvienoje valstybėje narėje ir valstybių narių, taip pat jūroje. Sukurti bendrą koordinavimo mechanizmą, kurio pagrindas būtų jau veikiančios bendradarbiavimo struktūros. Naudoti bendrus teisėsaugos veiksmus, jungtines mobilias patrulių grupes, jungtines tyrimo grupes, jungtines žvalgybos grupes, tarnybų dalijimąsi įranga ir bendradarbiavimą kuriant, išigyjant, diegiant ir naudojant technologijas, kurios yra dažnos priemonės bendradarbiavimo praktikoje⁷². Taip pat su trečiosiomis šalimis aptarti jų dalyvavimą bendradarbiavimo veikloje. Kartu būtina **„įvertinti galimybę toliau integruoti teisėsaugos funkcijas ir užduotis“**, kartu geriant nacionalinėje teisėje nustatytą atitinkamų įstaigų kompetenciją, vertinant 2008–2010 m. Kovos su organizuotu nusikalstamumu Baltijos jūros

⁶⁹ 2008 m. Europolo organizuoto nusikalstamumo grėsmių vertinimas.

⁷⁰ 2008 m. Europolo organizuoto nusikalstamumo grėsmių vertinimas.

⁷¹ COM(2005) 232; COM(2004) 376.

⁷² Neprieštaraujant FRONTEX kompetencijai, susijusiai su valstybių narių operatyvaus bendradarbiavimo prie išorės sienų koordinavimu.

regione darbo grupės (BSTF) strategijos įgyvendinimą. Taip pat reikėtų skirti dėmesio bendrosios rinkos veikimo gerinimo veiksams.

Pagrindiniai projektai (pavyzdžiai):

- **15.1. „Atlikti Baltijos jūros regiono grėsmių vertinimą“** pagal organizuoto nusikalstamumo grėsmių vertinimo metodiką, vertinant organizuotą nusikalstamumą ir sienų saugumą, ir ilgalaikių grėsmių ypatingos svarbos infrastruktūros objektams vertinimą. (Projektui vadovauja Europolas, bendradarbiaudamas su BSTF ir pagal Baltijos jūros regioninio bendradarbiavimo sienų kontrolės srityje priemonę, taip pat su FRONTEX išorės sienų srityje (koordinuoja Suomija); projekto užbaigimo galutinis terminas: 2010 m. gruodžio 31 d.) **SKUBUS PROJEKTAS**
- **15.2. „Įsteigti bendrą nacionalinį koordinavimo centrą“** kiekvienoje valstybėje narėje, kuris nepertraukiamai koordinuotų visų išorės sienų kontrolės užduotis atliekančių nacionalinių institucijų darbą (aptikimą, tapatybės nustatymą, sekimą ir sulaikymą) ir galėtų dalytis informacija su kitų valstybių narių centrais ir FRONTEX. „**Sukurti bendrą nacionalinę sienų stebėjimo sistemą**“, kurioje būtų derinami stebėjimo veiksmai ir būtų galima nepertraukiamai dalytis informacija tarp visų institucijų, dalyvaujančių išorės sienų kontrolės veikloje visame išorės pasienyje arba, remiantis rizikos analize, pasirinktuose išorės pasienio ruožuose. (EUROSUR 1 etapas). Šis pagrindinis projektas bus susietas ir įgyvendinamas kartu su 13 prioritetine sritimi („Tapti pavyzdiniu jūrų saugumo ir apsaugos regionu“), ypač jos Teisėsaugos pagrindiniu projektu Nr. 2 („Tapti jūrų priežiūros sistemų integracijos bandomuoju regionu“). (Projektui vadovauja Suomija; projekto užbaigimo galutinis terminas: 2012 m. gruodžio 31 d.) **SKUBUS PROJEKTAS**
- **15.3. „Baltijos jūros darbo grupės 2010–2014 m. regioninei kovos su organizuotu nusikalstamumu strategijai rengti sudarymas“**. (Projektui vadovauja Lietuva; pažangos svarstymo galutinis terminas: 2011 m. birželio 1 d.)
- **15.4. „Telkti išteklius, reikalingus ryšių palaikymo pareigūnams komandiruoti į trečiąsias šalis ir tarptautines organizacijas“**, siekiant kovoti su sunkiu tarptautiniu nusikalstamumu, kaip antai prekyba narkotikais, be kita ko, apsvarstant galimybę toliau tobulinti Tarybos priimtą sprendimą dėl ryšių palaikymo pareigūnų, valstybių narių teisėsaugos institucijų pasiūstų dirbti užsienyje, bendro naudojimo Baltijos jūros regione. (Projektui vadovauja Suomija; pažangos svarstymo galutinis terminas: 2011 m. birželio 1 d.)
- **15.5. „Imtis prekybos žmonėmis prevencijos priemonių“**, tarpvalstybinėmis priemonėmis teikti paramą ir apsaugą jos aukoms ir rizikos grupėms. (Projektui vadovauja Lietuva; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)

HORIZONTALIEJI VEIKSMAI

Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija – pagrindinė tiek sausumos, tiek jūros teritorijų sanglaudos skatinimo priemonė. Todėl šia strategija siekiama skatinti, kad visų lygmenų (vietos, regioninio, nacionalinio ir Europos Sąjungos – tiek jūrų, tiek sausumos) politika prisidėtų prie konkurencingo, darnaus ir tvaraus regiono vystymosi. Taigi ši strategija padeda siekti teritorinės sanglaudos tikslų: mažinti teritorinius skirtumus, užtikrinti vienodas gyvenimo sąlygas, remtis teritoriniu lygmeniu, pripažinti įvairovę turtu, pripažinti regionų potencialą, sudaryti teisingas naudojimosi infrastruktūromis ir paslaugomis sąlygas, stiprinti policentriškumą, užmegzti gerus miesto ir kaimo vietovių ryšius, remti gerą valdymą, kuriam būdingas lygiateisis dalyvavimas ir bendras išteklių dalijimasis, vadovautis ekosisteminiu valdymu ir planuoti jūrų erdvę.

Todėl siūlomi keli veiksmai, padėsiantys didinti teritorinę sanglaudą. Jie papildo pirmiau aprašytus ramsčius, juos vykdant sudaromos sąlygos įgyvendinti strategiją, nes jie padeda gauti lėšų ir geriau suprasti patį regioną bei jame vykdomą veiklą.

Reikia pabrėžti, kad visi šiame skyriuje minimi horizontalieji veiksmai iš esmės yra susiję su bendruoju požiūriu, todėl juos reikėtų laikyti strateginiais veiksmais; visi jie turi ilgalaikių aspektų, dėl kurių jų užbaigimo datų numatyti neįmanoma.

Veiksmai:

- **„Turimas lėšas ir politikos kryptis derinti su ES Baltijos jūros regiono strategijos prioritetais ir veiksmais“.**

Pati strategija nėra finansavimo priemonė – joje siūlomi veiksmai, kiek reikia, turi būti finansuojami iš turimų šaltinių. Tai gali būti struktūriniai fondai ir Sanglaudos fondas, kiti ES fondai (pavyzdžiui, kaimo plėtros fondai, žuvininkystei, išorės veiksams, moksliniams tyrimams, aplinkosaugai skirtos lėšos ir pan.), nacionaliniai, regioniniai ir vietos lygmens fondai, bankai ir tarptautinės finansų įstaigos (visų pirma Europos investicijų bankas (EIB)), NVO ir kiti privatūs šaltiniai. Šias finansavimo galimybes reikėtų skaidriau pavišinti suinteresuotosioms šalims ir projektų dalyviams. Nors daugybei projektų rasti lėšų bus lengva, kitiems projektams gali reikėti padėti rasti finansavimo šaltinių. Norimas rezultatas neįmanomas be valstybių narių bendradarbiavimo. Valstybės narės, regioninės ir vietos valdžios institucijos, taip pat privačios organizacijos galėtų nurodyti įstaigą, kuri veiktų kaip centrinė sąsaja ir padėtų pritaikyti įvairius galimus finansavimo šaltinius prie veiksmų ir projektų poreikių. Apskritai taip pat reikėtų geriau suderinti bendrąją politiką. (pažangos svarstymo galutinis terminas: 2010 m. gruodžio 31 d.)

- **„Bendradarbiauti perkeliant ES direktyvas į nacionalinę teisę“**, kad nacionalinės įgyvendinimo taisyklės nesudarytų nereikalingų kliūčių. Taip būtų palengvintos tarpvalstybinės investicijos ir bendradarbiavimas.

Daugybės sričių – bendrosios rinkos, aplinkos, transporto sąveikos, viešųjų pirkimų, darbo ir socialinės apsaugos – Europos teisės aktai įgyvendinami nacionaliniu lygmeniu, ir dėl direktyvose paliktos veiksmų laisvės gali atsirasti nepageidaujamų kliūčių ir trikdžių. Susijusių Baltijos jūros regiono pareigūnų grupės turėtų koordinuoti savo darbą, siekdamos užtikrinti, kad regiono šalių vyriausybės tarpusavyje derintų įgyvendinimą, taigi būtų išvengta tokių

trikdžių. Taip bus pašalintos esamos arba išvengta naujų kliūčių prekybos, darbo jėgos judumo, transporto jungčių ir sustiprintos aplinkos apsaugos srityse. Visi tokie koordinavimo veiksmai būtų visiškai savanoriški ir apsiribotų vien tik ES teisės aktais.

▪ **„Baltijos jūros regione kurti integruotas jūros valdymo struktūras“**

Įgyvendinant daugelį 1–4 ramsčiams priskirtų jūros politikos veikslių, reikės glaudžiau koordinuoti Baltijos jūros regiono valstybių narių vidaus veiklą ir šių integruotų jūros politikos užduočių tarpvalstybinius tinklus. Europos Komisija, remdamasi 2008 m. birželio mėn. Komunikatu dėl jūrų valdymo, valstybėms narėms rekomenduoja sukurti tokius mechanizmus, įskaitant tinkamas konsultavimosi su suinteresuotosiomis šalimis sistemas. (Pažangos svarstymo galutinis terminas: 2010 m. gruodžio 31 d.)

▪ **„Jūrų strategijos pagrindų direktyvos įgyvendinimą paversti bandomuoju projektu“** ir kuo anksčiau imtis priemonių gerai Baltijos jūros aplinkos būklei atkurti.

Jūrų strategijos pagrindų direktyvoje⁷³ numatyta galimybė, laikantis tam tikrų tinkamumo sąlygų, visame regione įgyvendinti bandomąjį projektą, jei dėl esamos jūrų regiono padėties būtina skubiai imtis priemonių. Tai reiškia, kad paramos priemonių turi imtis Europos Komisija. Pripažinus, kad Baltijos jūros aplinkos būklė blogėja, buvo priimtas HELCOM Baltijos jūros veiksmų planas⁷⁴, atitinkantis principą, pagal kurį, norint pradėti bandomąjį projektą, reikia iš anksto parengti priemonių įgyvendinimo programą. Todėl Komisijos paramos priemonių taikymo galimybę reikėtų skubiai apsvarstyti pagal ES Baltijos jūros regiono strategiją. Siekiant pradėti Baltijos jūros bandomąjį projektą, šiame etape svarbi „paramos priemonių“ forma galėtų būti optimalus ES lėšų naudojimas, atsižvelgiant į kritišką Baltijos jūros aplinkos būklę, taigi užtikrinant deramą dėmesį aplinkosaugos reikmėms pagal tikrąją taikomą sektorių politiką, siekiant pagal Europos Vadovų Tarybos susitarimą geriau spręsti skubias su Baltijos jūra susijusias aplinkos problemas. (Pažangos svarstymo galutinis terminas: 2010 m. gruodžio 31 d.)

▪ **„Visas Baltijos jūros pakrantės valstybes nares skatinti naudotis jūrų erdvės planavimu ir suformuluoti bendrą požiūrį į tarpvalstybinį bendradarbiavimą“**

Plečiant veiklą Baltijos jūroje, sustiprėjo konkurencija dėl ribotos jūros erdvės, kuri yra svarbi įvairių sektorių, kaip antai laivybos ir jūsus transporto, jūrų energijos, uostų plėtros, žuvininkystės ir akvakultūros interesams, taip pat aplinkosaugos reikmėms. Jūrų erdvės planavimas yra pagrindinė priemonė, padedanti geriau priimti sprendimus, pagal kurią derinami dėl jūrų erdvės besivaržančių sektorių interesai ir padedama pasiekti tausų jūros zonų naudojimą, kuris naudingas ir ekonominei plėtrai, ir jūros aplinkai. Sukurti ekosisteminiu požiūriu grindžiamą Baltijos jūros planavimo sistemą skatinama nacionaliniu lygmeniu, taip pat valstybėms tarpusavyje bendradarbiaujant įgyvendinant Baltijos jūros erdvės planavimą, prieš tai neseniai priimtose Komisijos jūrų erdvės planavimo gairėse nustatčius pagrindinius bendruosius principus. Europos bendrija ir HELCOM susitariančiosios šalys susitarė parengti tokią integruotą priemonę pagal HELCOM Baltijos jūros veiksmų planą, be to, susijusios iniciatyvos vykdomos kartu su VASAB, Baltijos jūros regionine patariamąja taryba⁷⁵ ir

⁷³ 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/56/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų jūrų aplinkos politikos srityje pagrindus (Jūrų strategijos pagrindų direktyva), OL L 164, 2008 6 25, p. 19).

⁷⁴ http://www.helcom.fi/BSAP/en_GB/intro.

⁷⁵ Pagrindinis Baltijos jūros regioninės patariamiosios tarybos tikslas yra teikti patarimų Baltijos jūros žuvininkystės valdymo klausimais Europos Komisijai ir valstybėms narėms.

susijusiomis suinteresuotosiomis šalimis. Komisija Baltijos jūroje taip pat imsis parengiamųjų veiksmų, kuriais sieks išbandyti jūrų erdvės planavimo įgyvendinimą tarpvalstybiniame kontekste, glaudžiai bendradarbiaujant su Baltijos jūros regiono valstybėmis narėmis. Pirmieji svarbiausi projektai šioje srityje – tarpvalstybinis projektas „BaltSeaPlan“, įgyvendinamas pagal programą „Interreg“, ir Jūrų reikalų ir žuvininkystės GD projektas „Plan Bothnia“. (Pažangos svarstymo galutinis terminas bus patvirtintas vėliau)

▪ **„Pradėti ir užbaigti sausumos panaudojimo erdvės planavimą“**

Šis veiksmas yra itin svarbus užtikrinant veiksmų nuoseklumą ir laikantis integruoto požiūrio. Tvarus vystymasis neįmanomas, jei nėra aiškaus regiono vaizdo ir nežinomos jo jautrios zonos, demografinis ir ekonominis spaudimas ir kiti veiksniai. Sausumos panaudojimo erdvė jau planuojama – tam vadovauja VASAB⁷⁶; šią iniciatyvą, derinamą su jūrų erdvės planavimu, reikėtų sustiprinti ir užbaigti. Pirmas darbas šioje srityje – VASAB Baltijos jūros regiono teritorijų vystymo ilgalaikė perspektyva⁷⁷, į kurią turėtų atsižvelgti kiti pagrindiniai koordinatoriai nustatydami erdvės planavimo tikslus, sąlygas ir savo veiksmų poveikį. (VASAB. Pažangos svarstymo galutinis terminas bus patvirtintas vėliau)

▪ **„Stiprinti valdymą įvairiais lygmenimis, pagal vietos specifiką pritaikytą erdvės planavimą ir tvarų vystymą“**

Šia priemone siekiama užmegzti visų valdymo lygių atstovų tarpusavio dialogą Baltijos jūros regione (Baltijos dialogą), kad būtų įtvirtinti rezultatai ir skleidžiami geri metodai ir patirtis. Šio dialogo tikslas – užtikrinti visų lygių valdymo atstovų, įskaitant Europos Komisiją, nacionalines ministerijas ir valdžios institucijas, vietos ar regionų valdžios institucijas, makroregionų organizacijas, finansų įstaigas, VASAB ir HELCOM, dalyvavimą. Antra dalis – darbas su pavyzdiniais projektais remiantis regionų pasiekimais konkrečiose srityse, taip pat erdvės (strateginio) planavimo ir vandentvarkos srityse, ir taip nustatant sektinus gerus pavyzdžius ir metodus. Trečia dalis – „Vietos signalinis pultas“, kurį įkūrus bus galima užtikrinti, kad prioritetingos sritys ir pavyzdiniai projektai pasiektų visus valdymo lygius. Visi strategijos dalyviai per šį vietos „pultą“ galėtų lengvai ir greitai pateikti klausimą arba pasiūlymą ir gauti atsakomąjį „signalą“ iš vietos ar regiono lygmens (pažangos svarstymo galutinis terminas bus patvirtintas vėliau).

▪ **„Remiantis sėkmingais bandomaisiais ir parodomaisiais projektais, pradėti visapusiškus veiksmus“**

Šios žinios įgytos pagal ES, nacionalinėmis, regioninėmis arba privačiomis lėšomis finansuojamus projektus. Pavyzdžiui, tokie projektai buvo ir (arba) yra įgyvendinami HELCOM, „Baltic 21“, Šiaurės ministrų tarybos, Šiaurės dimensijos partnerių ir pan. Kai kurie projektai taip pat remiami pagal ERPF Teritorinio bendradarbiavimo tikslo Baltijos jūros regiono tarpvalstybinę programą. Reikėtų kuo labiau padidinti šios tarpvalstybinės programos, į kurią jau įsitraukė visas Baltijos jūros makroregionas, teikiamas galimybes. (Pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau)

---

⁷⁶ VASAB – „Baltijos jūros vizija ir strategijos“ – yra tarpvyriausybiniis 11 Baltijos jūros regiono valstybių tinklas, skatinantis bendradarbiavimą Baltijos jūros regiono erdvės planavimo ir plėtros srityse.

⁷⁷ Priimta 2009 m. spalio mėn. Vilniuje už teritorijų planavimą ir vystymą atsakingų Baltijos jūros regiono šalių ministrų.

- **„Politinius sprendimus pagrįsti moksliniais tyrimais“** pagal Baltijos jūros regiono bendras mokslinių tyrimų programas.

Norėdamos pasiekti strategijos tikslus (be kita ko, atkurti gerą Baltijos jūros aplinkos būklę, prisitaikyti prie klimato kaitos, plėtoti tvarius žuvininkystės, žemės ūkio ir turizmo sektorius arba pradėti bendrai planuoti erdvę), visos valstybės turi imtis veiksmų ir priemonių daugybėje įvairių sektorių. Kai kada tokios priemonės yra labai brangios, todėl būtina nusistatyti prioritetus. Taikomieji (arba su politika susieti) moksliniai tyrimai, kuriuose dalyvauja visos Baltijos jūros regiono valstybės, gali suteikti tokiems sprendimams priimti reikalingų duomenų. Sprendimų priėmimo paramos sistema „Baltic Nest“⁷⁸ ir Jungtinė Baltijos jūros mokslinių tyrimų ir plėtros programa BONUS⁷⁹ yra vienos svarbiausių iniciatyvų kartu su planuojama neveikimo kainos nustatymo mokslinių tyrimų programa (Sterno Baltijos jūros ataskaita⁸⁰). Visų pirma galima plėsti pagal BONUS sukurtą finansavimo organizacijų tinklą, kurį galima panaudoti ir kitokiai bendrai mokslinių tyrimų veiklai, pavyzdžiui, tai, kurią remia Šiaurės ministrų taryba. (Galutinis terminas bus nustatytas vėliau)

- **„Kaimo vietovėse užtikrinti spartų plačiajuostį interneto ryšį“**, siekiant vietos lygmens sprendimais integruoti kaimo bendruomenes į ryšių tinklus.

Šis veiksmas turėtų būti derinamas su iniciatyvomis, kuriomis skatinama naudotis internetu, pavyzdžiui, nemokama prieiga viešuosiuose pastatuose arba nemokama pagalba internetu teikiant pagrindines paslaugas. Parama interneto naudojimui turėtų apimti pagalbą mažiau palankioje padėtyje esančioms socialinėms grupėms, kurios gauna mažas pajamas ir kurioms būdingas žemas išsilavinimo lygis, taikant priemones, kuriomis būtų skatinamas skaitmeninis raštingumas, mokymas naudotis IRT, įskaitant mokesčių lengvatas ar kitokias paskatas asmeninių kompiuterių turėtojams, įskaitant asmeninių kompiuterių keitimą nešiojamais prietaisais įmonių iniciatyva, siekiant diegti naujus darbo modelius, kurie padėtų geriau derinti darbą su šeimos gyvenimu. (Galutinis terminas bus nustatytas vėliau)

- **„Apibrėžti ir įgyvendinti Europos jūrų stebėjimo duomenų tinklo (EMODNET) Baltijos jūros baseino komponentą ir pagerinti socialinius-ekonominius duomenis.“**

Geologiniai, fiziniai, cheminiai ir biologiniai duomenys apie Baltijos jūrą, daugiausia renkami valdžios institucijų, tebėra nevientisi ir neaiškios kokybės, juos naudojant, sunku susidaryti nuoseklius viso Baltijos jūros baseino vaizdus. Komisija pasiūlė sukurti Europos jūrų stebėjimo ir duomenų tinklą (EMODNET). Kaip šios iniciatyvos parengiamasis veiksmas iki 2010 m. bus parengtos pirmosios viso Baltijos jūros baseino geologinio žemėlapiu sluoksnių (nuosėdų, geologinių pavojų, mineralinių žaliavų išteklių) ir plataus masto jūros buveinių (remiantis projekto BALANCE darbu) versijos. Komisija taip pat parengė duomenų bazę, į kurią įtraukė jūrų pramonės sektorių ir pakrantės regionų duomenis, kurie bus pirmiausia naudojami rengiant

⁷⁸ Sukurta „Baltic Nest“ instituto (www.balticnest.org).

⁷⁹ Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 862/2010/ES dėl Sąjungos dalyvavimo kelių valstybių narių įgyvendinamoje Jungtinėje Baltijos jūros mokslinių tyrimų ir plėtros programoje (BONUS), paskelbtas Oficialiajame leidinyje 2010 m. rugsėjo 30 d. (OL L 256). Jungtinė Baltijos jūros mokslinių tyrimų ir plėtros programa BONUS koordinuojama per BONUS EEIG (Europos ekonominių interesų grupę), www.bonusportal.org.

⁸⁰ „Sterno klimato kaitos ekonomikos apžvalga“ – Brentfordo ekonomisto Lordo Sterno 2006 m. spalio mėn. ataskaita Jungtinės Karalystės vyriausybei. Joje aptariamas klimato kaitos ir visuotinio atšilimo poveikis pasaulio ekonomikai ir visų pirma galimų veiksmų išlaidos palyginamos su neveikimo kaina.

viso Baltijos jūros baseino socialinius ir ekonominius rodiklius. (Projektui vadovauja: Lenkija [įrašyti]. Galutinis terminas bus nustatytas vėliau)

- „*Stiprinti regiono tapatybę*“ bendresniu regioniniu lygmeniu, vadovaujantis bendra vizija.

Šiuo tikslu reikėtų atlikti nuomonių tyrimus ir rinkodaros kampanijas, stengtis didinti informuotumą ir matomumą, remti su bendra Baltijos jūra susietą kultūros paveldą arba parengti bendrą istorijos knygą. Galima skirti metines premijas už geriausius regiono rėmimo ar kitokios paramos ES Baltijos jūros regiono strategijai projektus ir pateikti bendrą (Baltijos jūros regiono) pasiūlymą suorganizuoti didelį pasaulio arba Europos sporto renginį. Galima parengti bendrą istorijos knygą, nes didelį susidomėjimą tai padaryti jau išreiškė „Academia Baltica“ – Kylyje (Vokietija) įsisteigusi mokslinių tyrimų ir suaugusiųjų švietimo institucija. (Projektui vadovauja „BaltMet“; galutinis terminas bus nustatytas vėliau)

- „*Remti tvarų žvejybos plotų vystymąsi*“ pagal Europos žuvininkystės fondo (EŽF) veiklos programas ir Bendrijos tinklą FAR-NET⁸¹.

Manoma, kad tai turėtų padėti gerinti Baltijos jūros pakrantės bendruomenių gyvenimo kokybę, nes būtų remiama aplinkos apsauga, atkuriamos ir plėtojamos pakrantės žvejų gyvenvietės ir kaimai, saugomas ir gerinamas gamtos ir architektūros paveldas. Šios programos taip pat turėtų padėti sudaryti palankias sąlygas tvaraus turizmo plėtrai Baltijos jūros pakrantės zonose, visų pirma skatinti ekoturizmą. Vertinama, kad Baltijos jūros regione bus sukurta apie 60–70 vietos lygmens žvejybos grupių, kurios galėtų įgyvendinti šį veiksmą 2007–2013 m. laikotarpiu. (Projektui vadovauja kiekvienos valstybės narės žvejybos plotų tinklas, bendradarbiaudamas su Bendrijos tinklu FAR-NET; pažangos svarstymo galutinis terminas bus nustatytas vėliau).

---

⁸¹ Bendrijos žvejybos plotų tvaraus vystymosi grupių tinklas.